

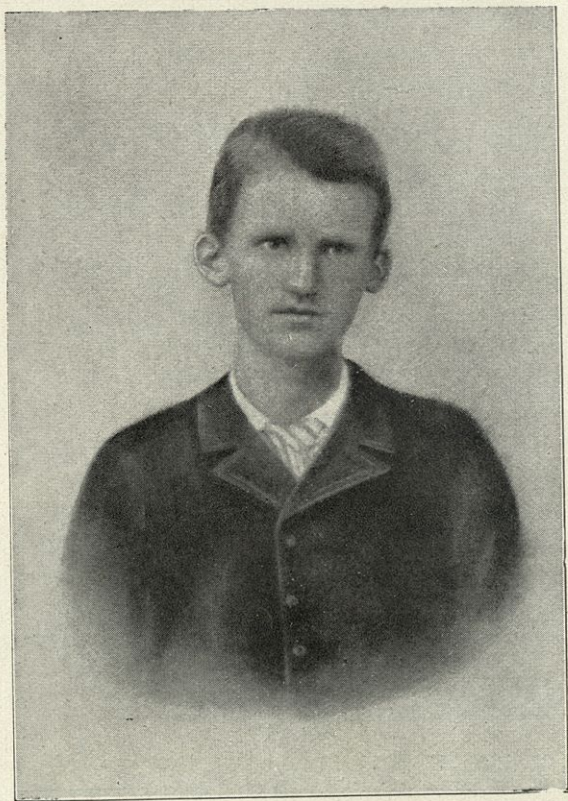
III.
M. 39444.
h.

Levi's Dictionary

39444, III. M. L. .

39444. III, M, h.

PETER BARBARIĆ

Petrus Barbaric.

Peter Barbarič

vzoren hrvaški mladenič,
vzor mladeničem slovenskim.

Hrvaško spisal P. A. Puntigam, S. J.
Na slovenščino preložil J. B., dijak.

Ljubljana, 1911.

Izdalo uredništvo „Bogoljuba“. - Tiskala Katol. tiskarna.

Št. 2505.

Z vlogo z dne 16. t. m. semkaj v pregled izročeni
rokopis: „Peter Barbarić, vzoren hrvaški mladenič“
se vrača s pristavkom, da se natisek dovoli.

Kn.-šk. ordinariat v Ljubljani,
dne 27. junija 1911.

J. Flis
generalni vikar.

030034149

Mladeniči slovenski!

Evo Vam življenja Vašega nedavno umrlega tovariša iz bratskega naroda hrvatskega, sina kršne Hercegovine — Barbariča Petra!

Izšlo je v hrvatskem in nemškem jeziku; — ali ni prav, da ga dobite predsé tudi slovenski mladeniči?

Vsem Slovencem brez razločka bo dobrodošla ta lepa knjižica in vsi jo bodo s pridom čitali; — a Vam, mladeniči, je namenjena v prvi vrsti.

Mladeniči, Vi ste upanje Cerkve in naroda, Vi veselje našega srca, Vi punčica našega očesa, Vi pa tudi — skrb naših skrbi.

Zadnji čas se za Vas posebno veliko skrbi, misli in dela. Da bi Vi ostali pošteni, neomadeževani, krepostni, to je naša prva in največja skrb; in če se nam posreči, naše največje veselje. Noben trud se nam ne zdi prevelik, da se to doseže.

Zato se zbirate v družbah in društvih, zato se shajate na shodih, zato se Vam pišejo časniki in knjige: „Mladeniči, na plan!“ „Zlata knjiga Orlov“ ljubljanskega knezoškofa dve knjižici „Mladeničem“, in druge Vam kažejo pot skozi življenje.

Lepe knjižice, zlati nauki. Berite jih, vedno iznova berite! — Pa morda si boste vendar poleg dobrih naukov želeli videti naslikano tudi živo življenje, kakor je bilo, se gibalo in živel.

Življenjepisi so najboljša šola lepega življenja. Zgledi vlečejo.

Imamo življenjepise svetih mož, božjih mož: mučencev, škofov, mašnikov, puščavnikov, ki so živeli večinoma v davnih dobah, a močna luč njih krasnih zgledov sveti še v naše čase in bo svetila do konca časov. Življenje svetnikov je, bi skoro smel reči, nekako sveto pismo, saj je v njem oživetvorjeno, kar nam Bog po sv. pismu priporoča. Berite radi življenje svetih mož!

Pa Vi bi vendar utegnili reči: Čast tem svetim možem; a mi nismo škofje, nismo mašniki in puščavniki, ne moremo jih v vsem posnemati. Mi smo mladi ljudje, ki se nam hoče živeti.

Imamo življenjepise tudi mladih izvoljencev božjih. Sv. Alojzija poznate, sv. Stanislava Kostka, in morda še katerega drugega. Zares: večno-lepi vzori krščanske mladine in mladeničev še posebe. Svetli žar njih vzorno-krepostnega življenja ne bo ugasnil ne otemnel nikdar. Dobro je, da jih tudi Vi vsi poznate in posnemate.

A pri premišljevanju njih življenja Vam vendar utegne priti misel: lepo je, — a visoko je, previsoko zame. To so bili angeli v človeškem telesu, kako jih morem doseči?

Takim, ki si ne upajo tako visoko, kličem: Evo Vam našega junaka, Pe'ra Barbariča! To je, rekel bi skoro, kost od Vaše kosti in kri Vaše krvi!

Živel ni v davno minulih stoletjih, živel je v časih, ki so ravnokar minuli, živel lahko rečemo — v naši dobi. Bil je skoro Vaš vrstnik.

Živel ni bogvekle v deveti deželi, živel je blizu nas. Bosna in Hercegovina — kdo izmed Vas je ne pozna dobro po imenu, kdo je ne sliši večkrat imenovati?! Vaši očetje so pred nekaj desetletji izganjali Turka iz nje. Par let sem je to dežela našega cesarstva.

Tam doli ne živi nam tuj rod. Tam doli žive Hrvatje, dobro hrvatsko ljudstvo, ki govori jezik, krepak in zveneč; jezik našemu podoben, da ga lahko za potrebo tudi mi razumemo. — Tudi ime našega junaka — Barbarič — zveni takó domače. Barbarič je cvetica, če ne z domačega, pa vsaj koj s sosedovega vrta.

Peter Barbarič ni bil kraljevski princ ne grofovski sin, kakor tudi slovenski mladenič, ti nisi. Bil je sin preprostega seljaka, kmetiča, rojen pod nizko streho, kakršna je najbrž tudi Vaša.

Glejte ga dobrega Petra, — skoro v vsem je Vam podoben. In takega vzornika Vi potrebujete! — Ne morete reči: Živel je v davno minulih časih; danes pa se živi vse drugače. Ne morete se izgovarjati: Bil je plemenitaški sin, ki mu je vse streglo in se klanjalo; meni pa ni tako. — Samo v eni reči ni Vam vsem podoben. Bil je namreč dijak; kot osmošolec je umrl.

Vam dijakom je v resnici najbližji, najpodobnejši. Rekel bi, tako blizu, da ga lahko z rokami primete. Vaš tovariš je. Njegova podoba Vam je kakor ogledalo v sobi, v katerem se lahko vsak čas ogledate. Zares, za Vas dijake je ta knjiga najprimernejše berivo. Vi jo boste najbolj umeli.

Dijaki morate biti plemenitega, idealnega mišljenja in stremljenja. Najbolj prava idealnost je pa tista, če človek sam iz sebe napravi kaj idealnega, popolnega. Barbarič je tak ideal, ideal slovanskega krščanskega dijaka. Naj bi bil pač slovenskim dijakom vzor, da tudi sami postanejo — vzori!

Pa tudi Vam drugim fantom Barbarič ni tako tuj, ni tako nepodoben, da bi ne brali o njem z največjim pridom. Vsem brez razlike.

A prav posebno še Vam, družabnikom Marijinim, Vam privoščim Barbariča iz srca. Vi, ki ste dobre volje in dobrega duha; pa vendar — saj mi ne boste zamerili — časih omahujete med dobrim in slabim. Dobri ste; a časih Vam manjka poguma, manjka odločnosti, manjka tistega krščanskega ponosa, ki se tako dobro poda poštenemu mladeniču. Časih morebiti nimate pravega pojma o pobožnosti. Menite, da samo hudobija, samo spri-jeni fantje se smejo ponašati in šopiriti, čednost pa in čednostni mladeniči da se morate ponižno v kotiček stiskati. Mislite morda tudi kdaj, da Vam pobožnost brani biti veselim, in morebiti še kdo — dasi je pošten — na tihem skoro zavida fante, ki žive bolj prosto, razposajeno ...

Evo Vam Petra, veselega, živahnega mladeniča, ki se je rad igral s tovariši, rad poskočil, in vendar je bil vzorno pobožen mladenič.

Njegovo pobožnost Vam je možno posnemati. On se ni do krvi bičal, ni se dal z nogami teptati in suvati, na njem ne opazimo reči, kakršne obču-

dujemo nad svetniki, pa jih posnemati ne moremo. Nič ni storil tako posebnega, živel je prav navadno življenje; in vendar je živel tako lepo, da so ga tovariši po njegovi smrti imenovali — svetnika. Takega svetnika je mogoče posnemati.

Da bi ga posnemali v resnici! — Ali menite da bi se Vam ne podala taka pobožnost, kakor je dičila našega Petra? Menite, da bi bilo to preveč? Kaj pravite: Ali bi ne moglo biti med Vami več Barbaričev? . . . Kako srečna bi bila naša domovina, ko bi jih imela, — ko bi štela take fante med svoje!

Narod naš mali se nima z drugim ponašati kakor z lepo zemljo, ki mu jo je Bog dal, in z vernim ljudstvom, iz katerega obstaja. Cvet tega ljudstva pa ste Vi, fantje.

Naj se ponaša kak kraj s čemerkoli se hoče, — večjega ponosa ni za noben kraj, ne za župnijo, ne za deželo, ne za narod, kakor če ima dobro mladino, zlasti še dobre fante. (Zakaj če so fantje dobri, dekleta gotovo ne boda slaba, torej bo vsa mladina dobra.) Naj se drugi narodi ponašajo s svojim številom, s svojo močjo; mi pa se ponašajmo s svojo mladino, združeno po naših Marijinih družbah in društvih!

Oj, fantje, fantje, privoščite domovini svoji, da Vas bo lahko vesela! Bodite ji res upanje, tolažba čast in ponos! Dopustite, da bo mogla o Vas reči, kar je rekel sv. Pavel Filipljanom: Vi ste moje veselje in moja krona!...

Kaka sreča zanjo, — kaka sreča za vas!...

Da bi se to zgodilo, v ta namen naj Vam služi tudi pričujoča knjižica. Ona je prav primerno dopolnilo drugim knjižicam, ki so bile nedavno pisane in izdane za Vas. Tam imate nauke, — tukaj pa živ zgled, kako se dado ti lepi nauki v življenju uresničiti.

Naj bi jo dobili pač vsi slovenski mladeniči v roke! — Seveda bo pa tudi vsem drugim bravcem prav prišla in koristila, zato jim bodi tudi priporočena. A Vam najprej.

Barbarič Vas uči srečno živeti in srečno umreti. Pomnite dobro: Največja sreča vsakega človeka je: srečna smrt. Poleg srečne smrti pa je človekova **največja sreča: lepó preživljena mladost**. Če boste to drugo srečo dosegli, smemo upati, da boste tudi prvo. Barbarič Vam je zgled v obojem. Če greste za njim, to boste srečni!

Mladičji! Barbarič Vam veselo kliče kakor tak, ki je preskočil širok jarek: Jaz sem že tukaj! Fantje, za menoj!! — —

Pozdravlja Vas širom naše domovine

Vaš prijatelj

J. Ev. K.

Prvi del.

Sin gorate Hercegovine.

1. Na ljubuških razvalinah.

Na zahodu gorate Hercegovine, uro hoda do sestre Dalmacije, nedaleč od reke Trebiže, stoji lepo mesto Ljubuški, ki ima do 800 rodbin, večinoma mohamedanskih, in približno 4000 prebivalcev. Hiše in hišice so nabrane amfiteatralno na čarobnih obronkih divne planine, a na njej počivajo ostanki trdnjave vojvoda Štefana.

Ko je l. 1444. rimski cesar Friderik III. počastil Štefana Vukčiča z naslovom „vojvoda svetega Save“ — današnje Hercegovine — pravijo, da je Štefan postavil ta grad kot spomenik ljubezni do svoje zveste žene. Odtod, kakor pravi narod, prihaja ime „Ljubuški“ (ljubav = ljubezen) za grad in za mesto.

Bilo je jeseni l. 1895., ko je stal na teh razvalinah mladenič, vitke rasti in cvetočega telesa. Na prvi pogled spoznaš, da je to dijak in pravi Hercegovec. Stoječ na razvaljenem zidovju, se je zamislil v davno prošlost ter opazoval grad in okolico. Kar je tu videl, kar mu je tu čutila mladeniška duša, je točno zapisal.

Vkljub temu opisu glejmo, da si tudi mi ogledamo lepe ostanke iz burnih časov; toda ne toliko radi črnega zidovja, kolikor zato, da se spoznamo z mladeničem, ki nas bo vodil. Ta mladenič, vrli naš vodnik, ni nihče drugi, nego mladi junak našega dela — Peter Barbarič. Pokazal nam bo svojo domovino in nas spomnil njene ljute usode; a pri tem bo tudi nehote odkril svojo plemenito dušo.

„Če prideš od severne strani“ — začne naš vodnik — „ne vidiš nič od starega zidovja, le nekoliko kamenov, obraslih z zelenim mahom. Od zahodne strani zija razpokano zidovje, a po razpokah rastejo smokve in robidovje in ti ne puste niti blizu stopiti. Če hočeš mimo njih, moraš iti na južni strani trdnjave.“

Že po tolikih viharjih in nevihtah, že po toliko stoletjih kljubuje zidovje še vedno vsaki nezgodi; še vedno dviga ponosno svojo glavo proti jugu, kjer so mohamedanci l. 1878. nateknili svoje zastave in se rotili, da rajši vsi preje poginejo, kakor da bi se predali Avstrijcem. Ko pa so videli generala Jovanoviča, ki se je pomikal z eno vojsko od dalmatinske meje in kako je pri-

hajala druga iz osvojenega Mostarja, so se uklonili in razobesili bele zastave v znak predaje.

Če greš vsredino trdnjave, prideš do visokih vrat mračne temnice, ki je grob krščanskih mučencev.“

Tu se Peter ustavi. In gledajoč v črno, grozno ječo, zakliče ginjen:

„Ko bi mogle one-le kosti govoriti, kako bi nam klicale: ‚Hvala ti, Bog, uslišal si naše vzdihе! Štiristo in več let napajamo to zemljo s solzami za grehe naših pradedov. Zatorej te prosimo, da se ozreš na našo bedo, da potrdiš krščanski narod v sveti veri, da se na nikak način ne da odvrniti od nje. Nas si storil celo vredne preliti kri za tvojo sveto vero. Hvala ti, tisočkrat hvala! Naše želje so se izpolnile!‘ “

Nato kakor da čuje, da govore kosti mrtvih očetov njemu in potomcem, nadaljuje:

„A sedaj, mili rod, ko je tudi pred tvoja vrata posijalo solnce zlate svobode; ko se dvigajo v tvoji domovini cerkve in zvoniki; ko se ti ni treba več skrivati po pečinah, izpovedujočemu svojo vero: oj, sedaj vesel poj hvalo Bogu; ceni nad vse svojo sveto vero, za katero smo mi prelili svojo kri; ljubi zemljo, na kateri te je porodila mati in katero smo mi toliko časa napajali s solzami.“

Taka čuvstva morejo priti le iz srca, ki globoko in nežno čuti. A kaj je našega mladeniča tako silno žalostilo?

To je pretužna zgodovina drage domovine. Zunanji in notranji neprijatelji so napolnili otroke ene in iste matere z gnusobnim sovraštvom in

vso Bosno in Hercegovino izpremenili v ogromno razvalino, a razvalina ljubuška je le en kamen te velikanske razvaline.

V ledeni temnici ječi zadnje čase kakor pregnana vdova katoliška Cerkev. Potne svoje roke drži proti nebu; s solznim očesom vpije za milost, ne toliko zase, kot za svoje uboge otroke. Mnogo sinov je izgubila na morišču, mnogo hčera so ji izlepa ali izgrda iztrgali z naročja; a ostali otroci? — Ti dele s svojo materjo žalostno usodo, in kakor sužnji ne smejo niti misliti na kako pravico ali obrambo.

Hvala Bogu, ti žalostni časi so minuli. Nevesta Kristusova sicer ne uživa še vseh pravic, ki ji gredo, a osvobodila se je vsaj suženjskih spon. Med veselimi glasovi zvonov in prepevajoč pobožne pesmi nosijo kristjani po mestih in vaseh sveti križ, da ga dvigajo na hiše in zvonike.

Slava svete vere in upanje na boljšo bodočnost je napolnjevala mlademu Hercegovcu srce z nepopisnim veseljem in pomnoževala njegovo hvaležnost do Boga. Vsledtega je sklepati, da je „vzetje Bosne in Hercegovine“ posebna milost, izprošena domovini z rdečo krvjo in gorkimi solzami mučencev.

Barbarič je bil vreden sin takih dedov. Vera, za katero so očetje prelivali svojo kri, mu je bila luč in obramba njegovega življenja, izvor in podlaga vseh njegovih vrlin.

Preden se ločimo od te stare razvaline, nas opozori Peter na divni razgled, ki se nam nudi z vzhodne strani.

Na vzhodu se ti ustavijo oči na njivah in travnikih tja do Mostarja in Blagaja, nekdanje prestolnice vojvoda Štefana. Na jugu mole proti nebu vrhunci in glave dalmatinskih gora in gledajo v modro Adrijo, ki jim omiva podnožje. Kaj pa tam proti severozahodu, dve uri od Ljubuškega, kaj se sveti? Kakšna je ta stena?

Stena in vas pod njo se imenuje Klobuk. To je zibelka našemu Barbariču, to njegov premili rojstni kraj.

2. Očetov dom.

Iz Ljubuškega vodi lepa, široka cesta proti Klobuku. Nekako na pol pota je mesto Vitina. Tu je selo bega Kapetanoviča — danes ena najbolj poznanih in uglednih mohamedanskih rodbin v zasedeni deželi —; na obeh gričih se dviga ponosen stolp. Eden izmed treh bratov je bil do leta 1899. sarajevski župan; istotako je njegov sin Rizvan poznan na književnem polju; drugi brat je umrl kot župan v Mostarju; zadnji Osman-beg je ostal v Vitini in upravlja rodbinsko imetje. S tem se bomo skoro spoznali. Še eno „cigaro“¹ in smo v Klobuku.

To ti je čisto krščansko mesto z 2000 prebivalci, katoliškim župnikom in cerkvijo.

Če pustimo mesto na levi in se obrnemo ob obronku brda na sever, pridemo v Šiljevišto — mestece pred Klobukom — in malo pred nami

¹ Tudi Hercegovci in Bošnjaki često računajo daljavo po številu cigar, ki jih je mogoče na potu pokaditi.

stoji bela hiša. Čisto preprosta je, toda čvrsto sezidana s kamnja in pokrita s ploščami; to je rojstna hiša našega Barbariča.

Kakršna je sploh hercegovska hiša na deželi, taka je v glavnih potezih tudi Barbaričeva; kakšno življenje vlada tu, nam lepo opisuje rojak našega Barbariča, poznani pesnik o. Grgo Martič.

Čujmo, kako opisuje „bosenski Homer“ domačo hišo:

„Ako bi imel rad sliko moje rodne hiše, ti ni treba hoditi na Posušje, ker je predaleč; temveč vzemi orodje in si sam postavi sobo s sezidanimi, neotesanimi stenami v daljavo petih metrov ali šestih naših vatlov, v širjavo pa štiri in pol metra in okrog dva metra v višino; na podolžnih zidovih pusti odprtino za dvoje vrat: eno proti drugi, nad podboje postavi pokonci rogovile, na katerih razvrsti prekle, pritrjene z lesenimi klini; nanje razgrni snope ržene slame. Tu imaš hišo za pol ljudskega veka. Na sredi hiše naredi ognjišče, postavi železen podstavek, kamor boš naslanjal drva, obesi na tram glinast kotel, napolnjen z vodo, deni v kotel pest moke in podloži drv, da zavre; čez nekaj časa imaš močnik, kateremu prilij mleka, postavi mizo na ravno, razdeli žlice in kruh, kakršnega je Bog dal; nato posadi okrog mize družino, prekrižaj se, moli očenaš in prični tudi ti; toda pazi, da se ne opečeš. Po jedi naj sede družina okrog ognja, vsak na svoje mesto; Rado naj pa vzame gosli s klina, sede na ogel, zaigra na godalo in prepevaje ju-

naške pesmi se razgovarja z ženo in otroki, z malimi in odraslimi . . .

Ko se zvezde visoko pomaknejo, obesi Rado gosli na klin; in on in družina zlezejo pod volnene odeje in pospe kot mrtvi. — Toda če zažvižga burja in ogenj ugasne, začne pod odejami šklepetanje z zobmi. Zgodaj vstanejo in pogledajo za posli, kje je kdo. — Vstani tudi ti, prijatelj, in pojdi iz te hiše z Bogom!“¹

Proti drugim hišam je bila Petrova vendar nekako bolj gosposka, ker je bilo več sob in je bila urejena „à la Franka“, t. j. po zapadnem običaju. Tukaj torej je zagledal beli dan Peter Barbarič 19. maja 1874.

Rodbina je baje iz Blatnice (pri Mostarju) ter se je prej imenovala Račinovič ali Leskovič. Ime Barbarič — od neke Barbare — je izpodrinilo prejšnje. V sto letih, odkar so se Barbariči preselili v Klobuk, so se razmnožili v deset družin. Ves ta čas so ohranili ne samo svoje rodbinske stare običaje, ampak tudi nošo, ki se precej razlikuje od klobuške; pa tudi po vedenju in krščanskem življenju se te družine precej odlikujejo od drugih.

Petrov oče — Anton — še živi in kot gospodar ne oskrbuje le svojega premoženja, ampak tudi premoženje dveh svojih sinov, Ivana in Frančiška, ker ti po lepi navadi tudi oženjeni ostanejo z očetom v eni zadruzi. Najstarejši sin je frančiškan (o. Marko) in župnik v Gorici. Od treh

¹ Nada, Sarajevo l. 1895., str. 24.

hčera živi samo še najmlajša; drugi dve počivata z malim bratom v hladnem grobu pri ljubi materi.

Okrog 30 let je bil Anton Barbarič oskrbnik posestva Osman-bega Kapetanoviča, uživajoč popolno zaupanje svojega gospodarja. Dvakrat ga prisili politična oblast, preteč mu z globo, da mora biti župan v Klobuku. On že itak dovolj obložen z delom kot oskrbnik, se je dolgo branil prevzeti to novo čast in službo; a vse je bilo zastonj. In res je Anton ugajal Klobučanom, kar sicer ne vsakdo. Denar, ki ga je dobil pri prodajanju tobaka in ki je bil pravzaprav županov, je razdelil med ljudi; tega ni storil nobeden njegovih prednikov; odtod toliko navdušenje zanj.

Kako je dobri oče odgajal svoje otroke, o tem nam o. Ambro Miletič, preje župnik v Klobuku in zaupen prijatelj Barbaričeve hiše, piše te-le zanimive podatke:

„Naše krščanske družine, osobito po selih, se zvečer, ko so dodelali in nakrmili živino, zbero vsi okrog ognja ali poleti zunaj pred hišo, in eden izmed njih moli naprej. Po večerni molitvi pride večerja z molitvijo pred jedjo in po jedi. Tako se je delalo tudi pri našem Antonu. Anton, ki je znal brati, je vzel po večerji krščanski nauk, zbral otroke okrog sebe in jih učil. — Isti Anton pa je bil tudi vesele narave in se je rad zabaval s šalami in poskočnicami, po navadi je po krščanskem nauku otroke zabaval s takimi smešnicami; to je otroke zelo zanimalo, zato so bili tudi polni šal in pripovedk ter vobče zelo družabni.“

3. Slika materina.

O svoji pokojni materi je govoril Peter vedno z velikim spoštovanjem. Iz lastnega pripovedovanja imamo o njej tole krasno sliko:

„Moja mati je bila rojena v Vitini in se je imenovala Katarina Toljeva. Frančiškani, ki so pogosto prihajali v hišo njenega očeta izpovedovat vernike, so jo polagoma naučili brati in pisati. Kot kmetska hči je morala večkrat služiti in pomagati pri begu Kapetanoviču; tu se je naučila pripravljati razna jedila, ki pridejo le na mizo imenitnejših mohamedancev. Begova žena jo je vedno rada imela.

Akoravno je bila zelo dobra, smo se je otroci vendar tudi bali. V koči je imela dober red, ker očeta često ni bilo doma. Kadar nam je kaj zapovedala ali nas okregala, nam ni pustila pobesiti oči, ampak smo ji morali gledati v obraz. Pa ko je pozneje nadzornik ljudske šole od nas isto zahteval, smo se radovali in še bolj spoštovali svojo mater, zakaj to, kar zna ona, zna tudi nadzornik.

Ako je imel biti kdo tepen, je moral sam prinesiti palico; ko jo je okusil, jo je moral poljubiti. Še na misel nam ni prišlo, da bi ne bili tega storili, ali da bi pobegnili. Ni me sram priznati, da me je mati kaznovala, akoravno redko; še sedaj sem ji hvaležen zato. Kjer se otrok že doma dobro ne vzgaja, mu bo pozneje težko slušati, zelo težko; a meni je to popolnoma lahko.

Tudi v krščanskem nauku me je učila mati. Še dobro pomnim, kako mi je razlagala dvanajst členov apostolske vere. Posebno živo mi je opisovala vstajenje mrtvih.

„Ko duša zapusti telo,“ je pripovedovala, „ji je žal, da ga ne more povesti s seboj. Toda ko bodo mrtvi vstali, bo rešena duša veselo pozdravila svoje telo in mu rekla: Pridi, drago moje telo! Ti me nisi zapeljalo v greh; ti si se z menoj mučilo in borilo; sedaj se bova skupaj tudi veselila. A pogubljena duša bo strašno preklinjala svoje telo: Ti si me zapeljalo v greh! Toliko tisoč let že gorim v peklju, ti si krivo ...“

Vse to mi je pripovedovala mati z globokim čuvstvom.“

Kdo ne vidi iz teh preprostih potez sliko prave krščanske matere? Taka mati je največji dar, kar jih more Bog podeliti otroku. In Barbarič je znal ceniti tak dar božji. Dokler je mati živela, je gojil do nje iskreno spoštovanje in ljubezen. A po njeni smrti je hranil njeno sliko kakor svet spominek v svojem srcu.

Krščansko življenje, na katero je bil navajen od mladih nog, in večne resnice, ki mu jih je bogoljubna mati vcepila v srce, so bile trden temelj, na katerem se je vzdignila krasna stavba njegovih vrlin sredi vseh neviht mladeniškega življenja.

4. Vesela mlada leta.

Veselje mladih let ni nikjer lepše cvetelo kakor v siromašni hišici nazaretski, kjer so najsvetejši roditelji najnedolžnejše dete, da, nedolžnost samo vzgojevali in varovali. „Jezus je napredoval v starosti, modrosti in milosti pri Bogu in pri ljudeh.“

Mali Hercegovci.

„In jima je bil pokoren.“ S temi besedami očrta evangelist celo življenje, ki ga je mali Jezus preživel v Nazaretu.

Če primerjamo s tem, kar nam o Petru pripovedujejo njegovi okoličani in sosedje, bomo opazili, da je bil naš mali Hercegovec v marsičem podoben svojemu božjemu vzoru.

„Z vsem svojim vedenjem,“ pripovedujejo le-ti, „je kazal Peter že v mladosti, kaj bo pozneje iz njega. Blage nravi, krotak kakor jagnje, ni nikdar nikomur storil nič žalega.

Že kot malo dete je molil Peter pogosto in pobožno. Kadar mu je mati kaj ukazala, je vselej tako slušal, da se je zdelo, da kar čaka materine besede.“

„Takoj je vzel knjigo v roke“ — je pravil oče — „če je bil prost drugega dela. Če ga pošljem pregledat koze ali drugo živino, me je takoj slušal; šel pa ni brez knjige. Vse, kar mu je bilo rečeno, se lahko reče, je do lasu natanko izpolnil.“ Zato ga niso samo roditelji, ampak tudi vsi okoličani in sosedje zelo radi imeli, a zlasti njegova dobra stara mati. „Zlato moje, oči moje, srce moje, duša moja“: to so imena, s katerimi je dobra starka nazivala svojega dragega Petra.

Tudi v „modrosti“ je dečko napredoval, kolikor so to dopuščale okoliščine. V branju, pisanju in krščanskem nauku so ga poučevali starši. Oče mu je podaril „Bukvar“, neko vrsto malega katekizma, katerega je Peter domalega znal napamet. Ko mu je bilo šest let, je prejel sveto birmo od mostarskega škofa. Kako je že tedaj sveta vera globoko vzknila v njegovem srcu, nam kaže zanimiv dogodek:

Poleti je stanovala vsa družina v Vitini, kjer so imeli hišo. Tu se je Peter pogosto sešel s turškimi otroki. Za kratek čas so ti zelo radi imeli svojega ljubeznivega krščanskega tovariša, pa tudi Peter je ljubil svoje mohamedanske tovariše; bilo

mu je le zato zelo žal, ker se bodo pogubili in ne bodo prišli ž njim v nebesa. Ljubezen in sožalje mu je vzbudilo v srcu sveto gorečnost za rešitev duš: in odloči se, svoje mlade prijatelje izpreobrniti. Zdelo se mu je, da to ne bo preveč težko.

Mislil si je: kdor pobožno izgovarja ime Jezus, se ne more pogubiti. Zato je hotel to sveto ime naučiti tudi svoje turške tovariše in jim tako otvoriti vrata nebeška. Tudi srce malega Jezusa v Nazaretu je gorelo za rešitev duš; tako je Peter tudi v tem pokazal lepo sličnost z božjim vzorom vseh otrôk.

5. Dvanajstletni učitelj.

Hrvaškemu narodu so se zelo priljubila „prela“ ali „sijela“ (družbe pri predicah), ali kakor jih že kje imenujejo. Po storjenem delu se zbero zvečer sosedje in znanci danes v tej, jutri v drugi hiši; tu predejo, igrajo, se šaliijo, pripovedujejo, ali se o tem in onem razgovarjajo. Častitljivejši, t. j. starejši, sede okrog ognjišča in pijo kavo, ki jo gospodinja sama deli med goste. V adventu in v štiridesetdanskem postu so te večerne veselice včasih tudi nabožne in izpodbudne; sicer pa niso vedno nedolžne.

Bolj kot kdaj se uče v štiridesetdanskem postu — vsaj v Hercegovini — verouka, ker je izpoved blizu; zdaj se je namreč treba pobriniti za listke, kajti kako hočeš brez listka k veliko-nočni izpovedi? Da dobi listek, mora vsak napra-

viti izpit (izkušnjo) pred očetom (frančiškanom) iz verouka. Tudi stari oče in stara mati morata k izpitu; lahko kdo tudi pade, vendar s popravnim izpitom. Strah pred nezgodo goni staro in mlado, da se pri omenjenih večerih uče verouka.

Tu je bil naš Peter večkrat katehet. Zlog za zlogom, besedo za besedo je tolikokrat prebral in povedal, dokler niso mali in veliki učenci, ki niso znali brati, znali za njim ponavljati. To je bila v Hercegovini neka narodna šola. Petru ni bilo čez 12 let, ko je kakor mali Jezus sedel med odraslimi in jih učil in izpraševal. Župnik tedaj ni mogel v štiridesetdanskem postu vsakega izprašati, torej je postavil našega Petra, da je ljudstvo izpraševal; toliko zaupanja je imel v dečka. Zanimivo je bilo, kako so kje ljudje, osobito ženske, gledale, da bi malega poverjenika z lepimi rečmi pregovorile, da bi jim malo skoz prste pogledal. Toda on se ni dal podkupiti; samo kdor je dosti znal, je dobil izpovedni listek.

Pa tudi peti je znal naš Peter lepo. V štiridesetdanskem postu radi pojo pri omenjenih večerih „Marijin jok“. To je epska pesem, v kateri blažena Devica žalostno objokuje muke svojega Sina. Tedaj se je med drugimi čul zlasti jasni Petrov glas, da so prisotni često res jokali.

6. Pastir.

Velik del svojih mladih let je preživel Peter na zeleni livadi. Enako malemu Davidu je čuval čedo svojega očeta. Bil je res pobožen in veren

pastir. Kadarkoli je zjutraj gnal koze na pašo, je imel v eni roki palico, v drugi rožni venec; a v svoji pastirski torbici je nosil hrano za telo in dušo: kos kruha in kako knjižico. V pogovor ali igro se ni puščal prej, da je izmolil cel rožni venec.

Mimogrede opominjamo, da poleg navadnega rožnega venca moli preprosti narod še druge. Najnavadnejši so sledeči trije:

„Marijin rožni venec“. Moli se 63 češčenamarij na čast D. Mariji, ki je na zemlji preživela 63 let. Nato pride 7 očenašev na čast 7 žalostim B. D. Marije in vera.

„Jezusov rožni venec“. Moli se 33 očenašev na čast Jezusu, ki je 33 let živel med ljudmi; 7 češčenamarij na čast 7 žalostim B. D. Marije in 3 vere.

„Rožni venec sv. Antona“ iz 13 očenašev, 13 češčenamarij in vere.

Od zgodnje mladosti je rožni venec zvesto spremljal našega Petra. Že kot pastir je molil svoji nebeški Materi v čast vsak dan po en rožni venec, da bi ga Gospa varovala in čuvala njegove koze, da ne bi šle kam v škodo. Tamošnji prebivalci pazijo zelo ostro. Če se je tuja živina pasla na kakem zemljišču, jo je odgnal lastnik v svojo hišo in jo vrnil le za odkupnino. Te neprilike se je Peter posebno varoval. Vendar se je nekoč prevaril. Mi ne bomo zamolčali tega Barbaričevega pogrška. Že raditega ne, da vidimo, kako je bil za to pokaran. Poslušajmo Petra samega:

„Nekoč nisem gnal kôz na kraj, kamor bi jih bil moral; ampak prignal sem jih na mesto, odkoder so lahko prišle na klobuške travnike. Slučajno je prišla tudi neka soseda; videč, kaj sem storil, pove to mojim staršem. Ko sem se vrnil domov, me oče vpraša: ‚Peter, kje so tvoje koze?‘ — Jaz se mu zlažem, rekoč: ‚Tam kot navadno.‘ — ‚Je li res tako?‘ — ‚Je,‘ odgovorim. Tedaj me oče prav po zaslugi kaznuje in ukaže, naj grem takoj iskat koze. Jokajoč odidem, a nato začnem moliti rožni venec sv. Antona, da najdem svojo čedo. In glej! Kozé so mi same prišle naproti.“

Tako pastirsko življenje se je Petru zelo pri-
ljubilo. Le enkrat je zaželel oddati pastirsko pa-
lico komu drugemu in iti v Vitino, kjer je o. Marko,
najstarejši Petrov brat, obhajal slavnost. Kot ne-
vesto je pripeljal domov sveto uboštvo, ki ga je ta
dan obleklo v haljo sv. Frančiška Asiškega. Kadar
je namreč kdo v Hercegovini preoblečen v fran-
čiškana, je navada, da je gostovanje. Novinec-
frančiškan dobi novega očeta, novo mater itd.,
kakor je to po drugih krajih navada ob novi
maši. Stroške take slavnosti, ki večkrat traja po
več dni, nosi pravi oče; a pri tem obdarujejo
gostje, zlasti duhovni, starše zelo obilo. Biti sta-
rejšina take slavnosti, je velika čast in odlikovanje.
Ko se je razglasilo, da bo o. Marko kmalu ob-
hajal tako svečanost, vpraša ugledni Bečir-beg,
ali bi ne mogel biti oče mlademu patru. Ko se
mu je reklo, da to ni mogoče, pošlje velikodušni
mohamedanec skromnemu sinu sv. Frančiška v

dar 80 kron, a je bil pri svečanosti z drugimi begi kot navaden gost.

Naš pastir pa je moral žalostnega srca ostati pri svojih kozah. Pa kmalu je posijal tudi njemu žarek radosti.

7. V ljudski šoli.

Stanje šol v Bosni in Hercegovini je bilo, kakor je vsakemu znano, za turškega gospostva zelo žalostno. Po osvojitvi dežele so dobrodelne šole krščanskim otrokom precej koristile. Ker pa so se mogle dosedaj razviti šele v večjih mestih, zato ni čudno, če se še danes dobijo vasi, kjer ne zna nihče brati, niti sam župan. Sicer pa nimajo nekateri starši še sedaj pravega razumevanja za duševno izobrazbo svojih otrok. Tako je n. pr. odgovoril neki Turek na vprašanje, zakaj ne pošilja svojega otroka v šolo: „Če je oče vol, zakaj naj bi ne bil sin tele?“

Popolnoma drugačnega mnenja so bili v Veljaci, južno od Travnika. In tako se jim je posrečilo spomladi l. 1886. otvoriti ljudsko šolo, za katero so dobili izvrstnega učitelja. Med prvimi učenci, ki so bili sprejeti, je bil tudi Peter Barbarič. Ko mu je oče prinesel to izporočilo, tedaj naj bi bili zraven vsi tisti učenci in dijaki, ki jim je učenje egiptovska nadloga. Petrova sreča je bila nepopisna; od samega veselja je skakal, se smejal, vriskal kakor bi bil iz uma. Dan, ko je šel prvič v šolo, mu je ostal nepozabljiv praznik.

Kako bi bili pa ostrmeli, če bi ga bili videli med njegovimi součenci! Star je bil tedaj že 12 let in je bil visoke rasti, vendar se je izgubil med njimi kakor vitka jelka med visokimi hrasti. Kajti marsikateri so bili stari po 16 do 18 let in visoko vzrasli, da jih je bilo kaj videti; saj se Hercegovci in Bošnjaki prištevajo k največjim narodom glede telesne velikosti. Nič manj kakor starost bi bili občudovali lase teh mladih učencev. Kajti ne samo ženske, ampak tudi dečki in mladi moške nosijo tukaj na deželi dolge lase, ki jim bujno padajo po plečih, ali pa so spleteni v kite in mahajo veselo okrog.

Barbarič ni prekašal svojih součencev po telesni velikosti, pač pa po nadarjenosti. Bil je dika in ponos šole, slava in veselje učitelja. Večkrat je njegov učitelj rekel, da ni imel še nikoli tako dobrega, poslušnega in nadarjenega učenca. Treba bi bilo, da bi vsak deček tako rad hodil v šolo kot Peter. Hiša je bila poldrugo uro oddaljena od šole; pa vendar mu ni bilo pretežko dvakrat na dan prehoditi težavno in nerodno pot. Na poti v šolo se je učil svojih nalog. Med potjo ni nikjer zaostajal in nikdar ga nisi videl, da bi se prepiral z drugimi otroki. Prišedši domov, je pozdravil očeta in mater ter se takoj lotil knjig, da bi se hitro naučil in spisal svoje naloge. Ukazljivega učenca ni moglo nič zadržati, da bi ne šel v šolo: ne vročina, ne mraz, ne dež, ne sneg. „V deževnem vremenu,“ piše njegov učitelj, „sem prepovedal v šolo priti tistim otrokom, ki morajo

iti čez potok, kjer je namesto mostu brv ali sploh nič. Ta prepoved pa ni ustrašila ne Petra, ne njegove sestre Ivane. Do pasu sta bredla vodo in prišla v šolo, ko bi ju lahko voda vsak hip odnesla in zakrila. Niti nevarni hercegovski hudourniki jima niso mogli zabraniti, da bi ne prišla v šolo.“

Nekega zimskega dne je bilo zelo mrzlo. Debel sneg je zapadel. Zunaj je veter strašno besnel. Tudi tisti otroci, ki so bili le par korakov od šole doma, so mislili, da lahko ostanejo doma. Medtem se je boril na gričku naš Peter kakor mali Eskimo z nevihto in snegom in iskal zametene poti v šolo. Učitelj se nemalo začudi, kako da je edini on prišel po takem potu in v takem vremenu v šolo.

Taka pridnost je rodila tudi obilen sad. Barbarič je svoje součence tako prekašal, da je v dveh letih izvršil štiri razrede ljudskih šol, in to z izvrstnim uspehom. Razume se, da je učitelj vzel takega učenca v posebno skrb in varstvo. A Peter mu je hranil v srcu hvaležen spomin do hladnega groba. O svojem učitelju je govoril vedno z velikim spoštovanjem; pisal mu je pisma, polna otroške vdanosti in ljubezni, tudi potem, ko je bil premeščen drugam. Tako mu je poročal v nekem pismu 4. junija l. 1893.: „Morda mislite te počitnice priti k nam? Mnogo src bi Vas z veseljem sprejelo, ker pri vsakem ste ostali v sladkem spominu, zlasti pri meni. Še sedaj so mi pred očmi oni vroči in soparni dnevi, ko ste, namesto

da bi se oddahnili v veseli družbi, pred cerkvijo, na samem z menoj tratili čas in me poučevali. Tega Vam nikdar ne bom mogel poplačati.“ Dve leti pozneje mu piše zopet: „Ko sem jo zadnje počitnice udaril iz Slavonije čez Banjaluko in Jajce, sem prišel z nekim mosleminom v Dolnji Vakuf. Kdo je bil veselejši od mene? Čez toliko let zopet videti ljubega učitelja! Akoravno ves zdelan od Tantalovih bolečin, ki sem jih pretrpel na novi, še nedograjeni cesti iz Banjaluke v Jajce, sem vendar pospešil svoje korake, ko sem zvedel, da ste v Dolnjem Vakufu, ne meneč se za utrujenost. Dospel sem tja okrog 8. ure zvečer; tu izvem, da ste odšli malo prej v Travnik. Lahko si mislite, kako mi je bilo tedaj pri srcu.“

Tudi sicer ni imel več prilike videti svojega dobrega učitelja. A kako je tudi učitelj cenil in ljubil zvestega učenca, razvidimo iz pisma, ki ga je nekoč pisal Petrovemu součencu: „Vest o smrti našega dobrega Petra me je zelo pretresla. Jaz sem stavil velike nade nanj. Koliko bi bil storil za naš narod, se ne da povedati! Velika izguba je tudi za tiste, ki jih je zapustil. Z ozirom na to, kako čednostno je živel in kako lepo je umrl, je zanj velika korist. Nerazumljiva so pota božje previdnosti — naj se zgodi Njegova volja! Take otroške ljubezni, vdanosti in hvaležnosti napram meni, kakor tudi njegovega krepostnega življenja ne bom pozabil, dokler mi bo srce bilo.“

8. Trgovec.

Po končani ljudski šoli je Peter vroče želel nadaljevati svoje učenje. Kakor hrepeni lastovica v hladni jeseni po daljnem, toplem jugu, tako je tudi njegova mlada duša koprnela po onem bajnem svetu, kjer bi si mogel še bolj izobraziti duha in srce. Silneje kot kdaj se mu je vzbudila želja po knjigi, kadar je slišal govoriti tujca v jeziku, katerega on ni umel. O, kako rad bi tudi sam govoril ta jezik! Ali siromak ni vedel, kje je dežela, po kateri hrepeni, in po kakem potu bi prišel do nje. Začeti z učenjem je bilo tedaj v Hercegovini isto kot postati frančiškan. Toda čudno je, da ni čutil Barbarič nikakega nagnjenja postati frančiškan. Le enkrat se je porodila v njegovem srcu ta želja. Bilo je to na Širokem bregu, odkoder je nekega dne videl tamošnje frančiškanske dijake, ki so mu bili vseč zlasti radi lepih čevljev.

Ob takih prilikah so mislili starši, da bo najbolje, če dajo svojega Petra v trgovino g. Antona Babiča v Vitino.

Babičeva gospa je bila pri sprejemu o. Marka, Petrovega brata, v frančiškanski red „mati“, pa tudi sicer sta tidve družini živeli v lepem prijateljstvu med seboj. Odločeno je bilo torej, da bode Peter trgovec. Res, da mu je bilo izpočetka zelo težko, zamenjati knjigo, svojo najboljšo prijateljico, s tehtnico in „vatlom“; ali dobro vedoč, da mora tako biti, se je z vso dušo oprijel nove

službe. V trgovini je kazal veliko spretnost; vsled tega ga je gospodar zelo rad imel in mu vse zaupal. Po cele dni je bil popolnoma sam v prodajalni. Zvečer je prodajalno zaklenil, ključe pa vzel seboj, ker je spal v hiši, ki je bila last njegovega očeta. Še dandanes si šteje Babičeva rodbina v čast, da je bil Peter pri njih za vajenca. Vse so mu dali v roke, pa se ni mogel vendar nihče čezenj pritožiti. A tudi sam Barbarič se je leta in leta s hvaležnim srcem spominjal, kako blago in ljubeznivo je ravnal gospodar ž njim in ga ni nikdar grajal, akoravno se je nekoč — kakor je mislil — pokazal nevrednega njegovega zaupanja.

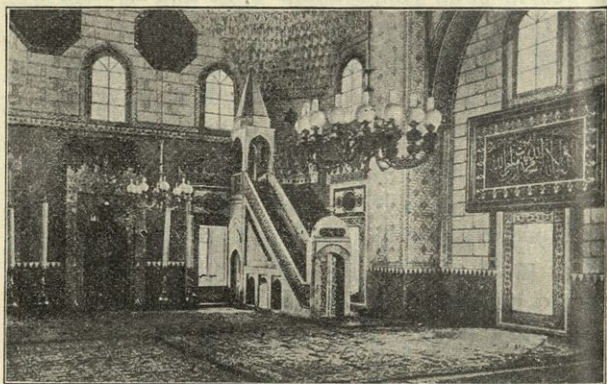
Kako je to bilo, naj sam pripoveduje: „Nekoč me pošlje gospodar z voznikom in vozom na železniško postajo Čapljino (pet ur od Vitine), da pripeljem naročeno blago. Denar je poveril meni s pripombo, naj ga nič ne dam vozniku, da bi se morda ne napil. Med potjo me je voznik na vse načine prosil in rotil, toda nisem se dal pregovoriti. Ko sva se vračala domov, je naju došla kočija nekega bega. Bila je prazna in kočijaž je sedel v njej popolnoma sam. Tedaj mi reče prijazno: ‚Pojdi k meni na voz, imela bova družčino.‘ To pač ni nič hudega, pomislim sam pri sebi, zakaj bi ne šel? V kočiji je lep svilen sedež, a tu se moram mučiti na trdih vrečah. — ‚Pojdi, ne bo te konec, ne,‘ me zopet povabi turški kočijaž. Skočil sem v kočijo in zleteli smo kakor veter. Imel sem se kakor kak beg in se veselil, da se vozim v tako lepi kočiji. Ali ko smo bili v Lju-

buškem, mi je rojilo na stotine misli po glavi. Kje je voz in blago? In vse je tebi poverjeno! Vznemiril sem se, vest me je mučila. Bilo mi je, kakor da sedim na trnju in ne na svilnatem sedežu. Nisem se mogel dalje vzdržati; lepo sem se zahvalil, skočil iz kočije in hitel naproti svojemu vozu. Naposled ugledam oddaleč konje, ki so jo počasi mahali naprej. Na vozu pa je ležal hlapec in spal. Kako lahko bi se bila zgodila nesreča! Zgrabil sem za vajeti in zvečer smo se ustavili v Vitini. Turški kočijaž pa ni mogel molčati, ko je prišel v Vitino, ampak je povedal gospodu Babiču, kaj se je na potu zgodilo: „E,“ je pravil, „tvoj mali se je prav do Ljubuškega peljal pri meni in je pustil hlapca samega pri vozu.“ — Prišla sva domov in odložila blago, a gospodar mi ni rekel ničesar. Jaz sem takisto molčal. Nazadnje mi reče: „Odslej ne bom nikogar več poslal razen brata.“ Bilo mi je, kakor bi me bil polil s kropom. Zaprošil sem ga odpuščanja. Rad mi je odpustil in bil do mene enako ljubezniv in dober kakor prej.“

Kako je bil Barbarič že tedaj vesten v vsem, kaže naslednja značilna črtica:

Ko je živel pozneje v Bosni, je javil domov, da je pri g. Babiču prodal nekemu N. N. neznatno stvar za štiri vinarje, a da mu ta ni plačal. Ker dolga ni zapisal, je pozabil povedati gospodarju. „Kdor je zvest v malem, zvest je tudi v velikem; a kdor je nezvest v malem, nezvest je tudi v velikem,“ pravi sv. pismo.

V Vitini prebivajo večidel mohamedanci. Poleg Babičeve prodajalne je bila neka stara džamija. Kakor smo že omenili, je hotel Barbarič že kot otrok izpreobrniti turške tovariše h krščanski veri. Sedaj pa so hoteli oni izpreobrniti Barbariča k islamu. Prišel je nekoč k njemu prijatelj in mu rekel: „Postani tudi ti Turek in pusti krščanstvo; hajdi k nam!“ Seveda je naš Peter to ponudbo

Notranjost turške džamije (mošeje).

kratkotomalo odbil. Medtem opazi musliman na Petrovi roki neki madež. „Kaj je to?“ vpraša prijazno. — „Vidiš, tu me je kmet N. N. malo omazal s cigaro,“ je bil odgovor. Nato začne Turek psovati krščansko vero, da bi tako prepričal svojega tovariša in mu pokazal svojo naklonjenost. To je bilo Petru preveč. Zato je zavrnil mladega bega tako odločno, da ga ni poslej nikdar več nadlegoval z islamom (turško vero).

9. Bodi pisar!

Petru se je dobro godilo pri Babiču, kjer je preživel več let. Zdelo se je, da je kakor ustvarjen za trgovca; tako mu je šlo vse lepo od rok. Vsi so ga ljubili, bil jim je skoro namesto sina.

Ptica je ustvarjena, da leta in je tudi v zlati kletki in ob dobri hrani žalostna in potrta. Istotako se tudi človek čuti srečen le v tistem stanu, za katerega ga odloči Bog, to je v svojem poklicu.

A Peter ni bil poklican za trgovca. „Moji starši so me dali v trgovino; ali za to nikdar nisem čutil poklica; vedno se mi je hotelo učiti.“ Nazunaj tega ni pokazal; ker je že tedaj vedel, da mora izpolnjevati to, kar je smatral za svojo dolžnost. Ali v srcu je vedno hrepenel po višku duševne izobrazbe. Naposled mu je malo posijala zvezda sreče. V ljudski šoli je pregledoval nekoč šolski nadzornik zvezke in pisanke. Videč Petrovo lepo in razločno pisavo, reče: „Kakor pisar, kakor pisar!“ Te besede so se bile Petru živo vtisnile v spomin in sedaj so se mu zdele kot kaka prerokba. Ponoči in podnevi mu je zvenelo po ušesih: Bodi pisar! Bodi pisar! Cesarski pisar v ozkih hlačah in koničastih čevljih je bil v očeh preprostega vaškega otroka učena glava; zato je mislil, da si bo s pisarskim črnilom ugasil svojo žejo po učenju.

Zato sklene iti v pisarno.

Ko se je na praznik sv. Antona vračal s Homca in v Ljubuškem zagledal sodnijsko po-

slopje, je rekel sam pri sebi: „Počakaj malo! Skoro boš tudi ti tu notri pisal!“ A svojega sklepa ni razodel nikomur, temveč čakal ugodnega časa, da ga izvrši. In glej, že drugi dan se mu je ponudila prilika. Začela ga je boleti glava; Peter je to povedal gospodarju. Ta mu je drage volje dovolil, da odide domov za toliko časa, da ozdravi.

Toda tudi doma ni miroval. Takoj poišče berilo za četrti razred ljudskih šol, vzame pero in papir in napiše po vzorcu v berilu prošnjo na slavno okrajno sodišče v Ljubuškem. V njej lepo prosi, naj bi ga sprejeli za pisarja pri sodišču, obetajoč, da se bo z marljivostjo in vzornim vedenjem izkazal vrednega te milosti.

Prošnje Peter ni dal na pošto, ampak je sklenil nesti jo drugi dan osebno v Ljubuški.

Ko se je zjutraj zaznala zarja, je krenil Peter proti Ljubuškem. Na Vitino se danes niti ozrl ni. Za njegov skriti namen ni vedel nihče. Materi božji in sv. Antonu je vroče priporočil svojo zadevo.

Toda v Ljubuškem so prišle nove neprilike. Okrajno sodišče je res tukaj; ali na katera vrata naj potrka? Komu naj odda prošnjo? „Le enega gospoda sem poznal,“ je pozneje pripovedoval, „in še tega le nazunaj. Bil je to velik človek, črnih zavihanih brk; jaz sem ga imel za predstojnika, ker mu je vsakdo, kot se mi je zdelo, izkazoval spoštovanje. Pozneje sem zvedel, da je bil to pisar. Ravno nanj sem mislil, ko stopi predme.“ Peter se odkrije in prikloni. — „Kaj

hočeš, mali?" — „Prinašam prošnjo nekega človeka, ki bi postal rad pisar.“ Nato izroči deček visokemu gospodu svojo prošnjo. Ta je takoj spoznal, kdo je tisti „neki“, in da hoče deček v pisarno brez vednosti očetove, ki ga je on dobro poznal. Seveda je mož prošnjo odklonil.

Žalostnega srca se je vrnil Peter domov. Svoje žalosti pa si ni upal nikomur razodeti; toda oče je vendar izvedel, kaj se je zgodilo. Toda namesto da bi bil sinka potolažil, ga je iznova užalostil.

10. Dragoceni biser.

Peter je bil zopet za prodajalniško mizo. Urno je hodil sem in tja, sprejemal naročila, tehtal, meril, štel, računal s tako spretnostjo, da ga je bilo veselje gledati.

Po onem dogodku v Ljubuškem se je Peter vdal v svojo usodo, misleč, da so mu splavale po vodi vse nade, da bi se mogel še nadalje baviti z učenjem. Toda človek obrača, Bog pa obrne.

Nekega dne ga obišče njegov prejšnji učitelj. Peter je bil zelo vesel, da ga zopet vidi. Toda kako se začudi, ko ga učitelj brez dolgih okoliščin resno vpraša, ali bi ne želel postati svetni duhovnik.

Peter osupne, ne vedoč, kaj naj odgovori.

Seveda je vedno nosil v srcu željo po učenju, a na duhovski poklic vendar ni mislil. Za frančiškanski red ni čutil poklica, za druge duhovnike

pa sploh vedel ni. Sedaj pa govori učitelj o svetnih duhovnikih.

Kdo je to in kakšen je ta svetni duhovnik, o tem ni imel niti pojma. Še v sanjah mu ni prišlo nikdar na misel, da bi mogli biti kje na svetu kakšni drugi duhovniki razen frančiškanov; mislil je, da je vsak župnik, tudi škof in sam sv. oče papež pater, ker takrat v Bosni ni bilo drugih duhovnikov kakor le frančiškani.

Učitelj začne Petru razlagati, kaj je to svetni duhovnik, koliko se mu je treba učiti in kake dolžnosti ima. Če čuti Peter poklic k temu, lahko začne z učenjem v nadškofijskem deškem semenišču v Travniku.

Te besede dobrega učitelja so zvene le po ušesih pobožnega in ukaželjnega mladeniča kakor sladki in čarobni glasovi vil. Duhovski stan mu je bil sedaj vedno pred očmi; postati duhovnik, to mu je bil edini namen, edina želja. Srce mu je polnila od tega dne sveta radost.

Peter se vesel odzove glasu milosti. Odloči se postati nebeški trgovec, pripravljen vse prodati, samo da dobi dragoceni biser. Da je bil ta poklic v resnici od Boga, se vidi iz tega, da ga ni mogel nihče odvrniti od tega sklepa. Nasprotno, kakor je sam rekel pred svojo smrtjo, ni nikdar čutil najmanjše izkušnjave proti poklicu. Toda kako je prišel učitelj na to srečno misel, pokazati Petru pot do tega poklica? —

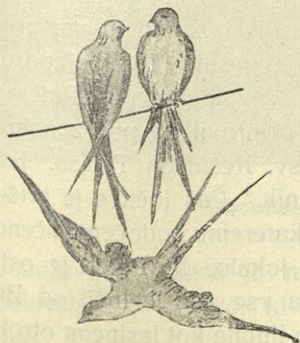
Ravno takrat je razposlal ravnatelj nadškofijskega deškega semenišča v Travniku pozive

učiteljem ljudskih šol, naj bi mu priporočili nadarjene dečke, ki bi se želeli posvetiti duhovskemu stanu. Tak poziv je prišel tudi k učitelju v Veljacih. Ta se je takoj spomnil svojega nekdanjega učenca Petra, ki se mu je še vedno izkazoval hvaležnega.

Peter pa je po pravici pripisoval to milost Materi božji. „Bilo mi je zelo hudo“ (ko ga niso hoteli vzeti v pisarno), je pripoznal pozneje Barbarič, „toda že čez dve leti sem spoznal, koliko milost mi je tedaj Marija izkazala. Da sem postal pisar, bi se bil popolnoma pokvaril.“

Marija je uslišala svojega ljubljenca in mu izprosila lepši poklic.

11. Z Bogom!

Nova nada je začela kliti v srcu Petrovem in že ugaslo upanje je zopet oživelu kakor cvet v solnčnem jutru. Sinje nebo se je skoro zvedrilo, na obzorju je plaval le še teman oblček: Kaj bodo rekli starši? Ali naj zapusti kraj, kjer je bil tako priljubljen, kjer mu je vse obetalo zlato bodočnost?

Bogata in krščanska družina Babičeva je tako vzljubila pobožnega, marljivega in spretnega dečka, da ga je hotela posinoviti, in ker je bila brez otrok,

narediti za dediča svojega imetja. K sreči je bil tisti čas v Klobuku za župnika p. Ambrozij Miletič. Zvesti pastir in polegtega prijatelj Barbaričeve družine se je zavzel za Petra, da je bil sprejet v travniški zavod.

Ker je bilo treba tudi zdravniškega izpričevala, popelje učitelj svojega nekdanjega učenca sam v Ljubuško. Zdravnik izjavi, da mu vsled prevelike slabosti ne more dati dobrega izpričevala. Petru je bilo, kakor bi ga zadela strela z jasnega neba. A učitelj pove zdravniku, da pride ta slabost le od prevelikega napora v učenju. Peter je dovršil v dveh letih štiri razrede. Naj mu torej da lepo izpričevalo. Tako se je tudi zgodilo.

Sedaj pošlje prošnjo v Travnik. Dne 21. avgusta pride odgovor, da je Peter kot gojenec brezplačno sprejet v nadškofijski zavod in naj pride 1. septembra. Dne 23. avgusta (1889) izporoči p. Ambrož semeniskemu ravnateljstvu: „Peter se je zjutraj okrepčal in pripravil za pot z zakramentom sv. pokore in sv. Rešnjega Telesa. Jutri pride z očetom v Travnik.“ Čas ločitve je prišel, oni čas, v katerem marsikateremu bodočemu učencu upade pogum. Vse je jokalo, le Peter je ostal vesel. Zahvaljujoč se za vse, se je ločil od Babičeve družine, ki ga je ljubila kot lastnega otroka in je zelo obžalovala, da ga ne more obdržati za sina. Suhega očesa reče Peter „z Bogom“ milim staršem, bratom, sestram in dragi domači hiši, v kateri je preživel lepe in vesele dni svoje mladosti. Mogoče, da je zaklical poslednji „z Bogom“ tudi

zeleni šumi in cvetnim livadam, v katerih se je, dokler je bil pastirček, razlegal glas njegove pesmi in katere je on posvetil s svojo molitvijo.

Tedaj še ni bilo železnice v Hercegovini, zato se je Peter podal na pot jezdec na konju. Moško je jahal ob strani svojega očeta, ki ga je, seveda tudi na konju, spremljal in se — kakor je pozneje pripovedoval — oziral na vse strani, če ga kaj

Bosanski begi.

pozdravljajo. Mislil je namreč, da morajo pred polavstrijsko obleko, ki jo je nosil, vse kape z glav.

Toda svet se je malo brigal za mladega jezdeca, kakor bi bil slutil, da ga bo ta pozneje zaničeval.

Prvi dan sta prišla srečno do Davna; tu sta prenočila pri Osman-begu Kapetanoviču. Beg ju

sprejme lepo kot stare prijatelje. Konja odvedejo v stajo in sedejo za mizo k večerji. Med drugimi jedmi prineso tudi meso. Rad bi bil Peter posegel, pa mu pride na misel, da je danes post. Kdo drug bi si bil mislil ob taki priložnosti: „A kaj, od Turčina pač ne morem zahtevati, da mi sedaj pripravi postnih jedi. Če ne jem mesa, razžalim dobrega bega, ki je radi mene vse to napravil.“

A kaj Peter? „Oče, post je danes; midva ne smeva jesti.“ — In oče takoj pove begu, da ona kot kristjana ne smeta danes jesti mesa. Pošteni mohamedanec jima nič ne zameri, da se tudi v njegovi hiši držita zapovedi svoje katoliške Cerkve. — Drugi dan zgodaj sta odpotovala dalje proti Travniku.

Drugi del.

Dijak v Bosni.

1. V Travniku.

S cvetnimi livadami, lepimi obronki, prostiranimi poljanami in hladnimi studenci stoji sredi Bosne 1919 metrov nad morjem stari Vlašič. Izmed studentev je na glasu kakor led mrzli „Devečani“, ob katerem stanujejo po pečinah bosenske vile in igrajo pri blede mesečini do zore divno kôlo na obsežni, zeleni trati — kot pripoveduje bajka.

Na podnožju južnega obronka visokega Vlašiča leži v zeleni dolini Travnik. To je mesto z nekako 6500 prebivalci. Izmed teh je skoro polovica (2900) mohamedancev, katoličanov 2300, drugi so pravoslavni in židje. Od začetka 18. sto-

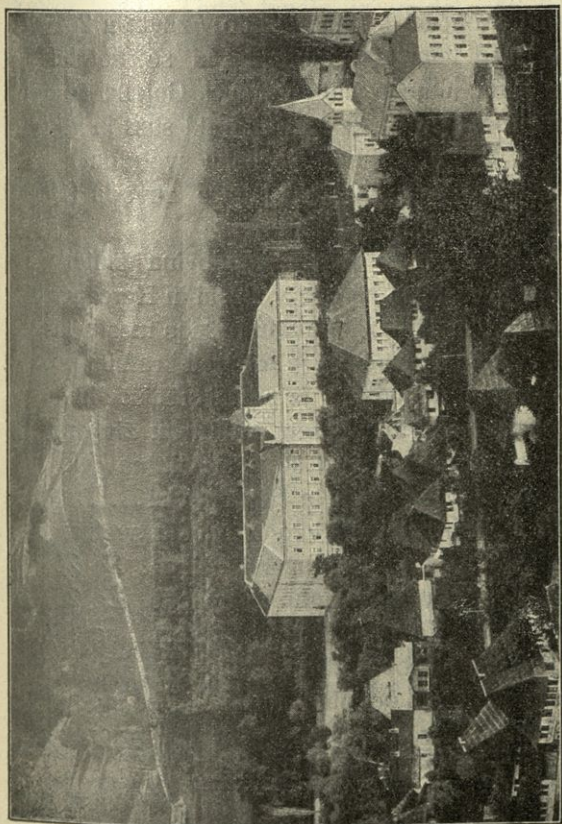
letja pa do l. 1850. je bil Travnik prestolnica bosenskih vezirjev. Danes pa nima več ne onega sijaja, ne one slave. Po zidovju starega grada se sedaj skrivajo gaščarice in kuščarji in grade svoja gnezda kavke.

Pojdi v mesto in se boš o tem prepričal. Ob siromašni, često tudi umazani, iz lesa in ilovice zgrajeni turški koči se vzdiguje na zapadu že precej lepih poslopij, med minareti 15 džamij se sveti pozlačeni križ na zvonikih krščanskih cerkvâ, in ko kliče opoldne muezin z vitkih minaretov: „En Bog je, in Mohamed je njegov prerok“, oznanjajo zvonovi še z jačjim glasom skrivnostno učlovečenje Sina božjega.

Na južni strani mesta med Vilenico in desnim bregom reke Lašve, kjer so našle avstrijske čete l. 1878. vojašnico za topove in džamijo na takozvani „top-hani“, stoji sedaj veličastno poslopje „kras in dika Travnika“, kakor je rekel neki beg: nadškofijsko deško semenišče in velika gimnazija s cerkvijo, posvečeno sv. Alojziju. Na tej gimnaziji se vzgaja cvet bosenske mladine.

Ko so l. 1878. Avstrijci zasedli Bosno, je bila cerkvena hierarhija zopet vpeljana. Tedaj se je odločil novi nadškof sarajevski, dr. Jos. Stadler, sezidati za izobrazbo duhovnikov v Travniku zavod s popolno gimnazijo, katero bi lahko obiskovali tudi zunanji dijaki brez razlike veroizpovedi. Upravo zavoda je poveril nadpastir s papeževim in cesarjevim privoljenjem Družbi Jezusovi (jezuitom).

L. 1882. se je začel zavod graditi, a obenem tudi v šoli poučevati. Prvi dijaki — med katerimi

Travnik v Bosni z deškim zavetiščem.

je bil tudi sedanji škof dr. Ivan Šarič — so stanovali medtem z očeti v posebni koči. L. 1883. so se preselili v dograjeni del, a gimnazijski raz-

redi so se začenjali po stopinjah; ko je bila l. 1888. cela stavba sezidana, se je otvoril l. 1889. osmi gimnazijski razred ravno, ko je Barbarič prišel v Travnik. Koncem l. 1909. je bilo v zavodu 250 dijakov, med temi 100 zunanjih, ki so katoličani, pravoslavni, judje in mohamedanci. Gojenci se delé v semeniščnike — tiste za duhovski stan in v konviktorce, katerim je volitev stanu svobodna.

Ob priliki petindvajsetletnice zavoda (1908) je pisal „Agramer Tagblatt“:

„Kadar se bo pisala zgodovina kulture in razvoja hrvaškega naroda v Bosni in Hercegovini, bo to obenem tudi zgodovina našega mesta Travnika . . . Naš Travnik, ki je bil pred kratkim pozorišče krvavih dogodkov, je postal središče kulture, zavzel prvo mesto v našem kuturnem življenju in nam vzgojil mož, ki so se postavili na čelo hrvaškega naroda v Bosni in Hercegovini . . . Travnik je bil poklican, da nam vzgoji mladih svetnih duhovnikov, pa tudi izobraženih laikov. Že 25 let izpolnjuje to veliko kulturno nalogo. Že 25 let vzgaja travniška gimnazija hrvaškemu narodu v teh deželah njegove izbrane sinove in jih pošilja v domovino kot popolne može, ki so prepojeni ljubezni do vere in svojega naroda, pripravljeni za boj in požrtvovalno življenje . . .“

To je mesto, ki ga je božja previdnost odkazala Barbariču.

Ko je jezdil — okrog 27. avgusta 1889 — z očetom proti Travniku, ju sreča na potu stara žena in reče: „Ej, kum, ali bo tudi tvoj mali postal

jezuit?" Peter se je malo razjezil, zakaj mu pravi „mali“; bil je namreč že 15 let star, a je bil vitek kakor jelka. Toda kmalu je uvidel, da je res majhen. Ogromni semeniščni zgradbi s svetlimi hodniki in prostranimi sobami se je selsko hercegovsko dete silno čudilo. Celo dijaki, ki so od vseh strani prihajali, so se mu zdeli kakor neka višja bitja. „Moje spoštovanje do zavoda, predstojnikov in dijakov,“ je pripovedoval pozneje, „je storilo, da sem se lahko privadil hišnega reda. Vse mi je bilo tako vzvišeno, da sem bil sprejemljiv za vse. V tem sem tudi vztrajal. Pri drugi klasifikaciji v drugem tečaju sem se bal, da bi koncem leta ne padel, dasi sem imel v vseh predmetih izvrstno. Take visoke misli sem imel o gimnaziji.“

Temu spoštovanju se je kmalu pridružila iskrena vdanost in hvaležnost, da, uprav otroška ljubezen, katero je gojil Barbarič celo svoje življenje do zavoda. Dvakrat ga ni zapustil celo o velikih počitnicah, a kadar je odšel domov, se je vrnil navadno mnogo prej, kakor se je šola pričela. Zavod je branil vsakega napada, naj je že prišel od katerekoli strani, in to tako pogumno, kakor bi mu bilo braniti svojo rodno mater. Trdno je bil prepričan, da ga je božja previdnost privedla v to hišo, da se dostojno pripravi za duhovski stan; videč pa, da se ne more povzpeti na sv. goro Sion, je rekel: „Bog me je privedel sem, da mi da vsa sredstva, da rešim svojo dušo; zunaj bi jo izgubil.“ Dober zavod je za mnoge

mladeniče res rešilna ladja Noetova, medtem ko potonejo tisoči in tisoči mladih ljudi v motnih valovih sveta.

Ni potreba, da spoznamo način življenja, ki ga je preživel Peter tu v osmih letih. Namesto da bi nadolgo in široko opisovali, pozivljemo bralca, da naj opazuje le en dan življenje v zavodu.

2. En dan v zavodu.

Ura je pet. Stopimo — toda nalahko! — v eno izmed treh velikih spalnic. Povsod vlada smrtna tišina in skrivnosten polumrak se vije naokrog po belih zidovih. Le medla nočna lučca razsvetljuje spalnico. Ob stenah vidiš posteljo ob postelji; v duhu vidiš ob vsaki angela variha, kako z razprostrtimi krili čuje nad svojim varovancem.

Kar se začuje zvonec. Iz obkrajne sobice, ki ima stekleno okence v vratih, pa pride prefekt. Na prvi glas zvonca vidiš, da mnogo mladih junakov kar skoči s postelje, medtem ko drugi počasi in zdihovaje vstajajo. Toda zastonj! Vse stezanje in leno zvijanje nič ne pomaga: prefekt je že pri tvoji postelji, da ti pomore, ako treba. Kadar kdo vstane, se takoj tudi prekriža in poljubi Marijin škapulir, ki ga nosi pri sebi vsak. Dokler se umivajo, ne sme nihče niti besedice izpregovoriti. Na lišp, rekel bi, ne drže ti dijaki mnogo; izvzemši tega ali onega, ki se gleda v ogledalu ali stoji pri odprtem oknu in opazuje v

steklu svojo podobo, morda edino zato, da vidi, ali mu niso ponoči golih ustnic obsule drobne brčice. Kdor je gotov, odide v veliko učilnico, „muzej“. Marsikdo pa obišče svojega Odrešenika v kapelici ali pozdravi Marijo z eno češčena-marijo.

Čez 20 minut, odkar so vstali, se da znamenje za skupno jutranjo molitev. Molijo v muzeju. Eden večjih dijakov, navadno kak osmošolec, moli naprej; tako je pri vsaki skupni pobožnosti. A da naglas molijo pred učenjem in po učenju, pred šolo in po šoli itd., se samoobsebi razume. Knjige se odpro in prične se učna ura — „studium“. Med učenjem sedi prefekt za vzvišenim „katedrom“, kakor vidni duh-varih svojih gojencev. Prefekt je vedno pri njih, razen ob času šole; tako je neprestana priča njihove marljivosti in vedenja. Med učenjem ne smejo brez dovoljenja drug z drugim govoriti. Ob sedmih gredo k zajtrku.

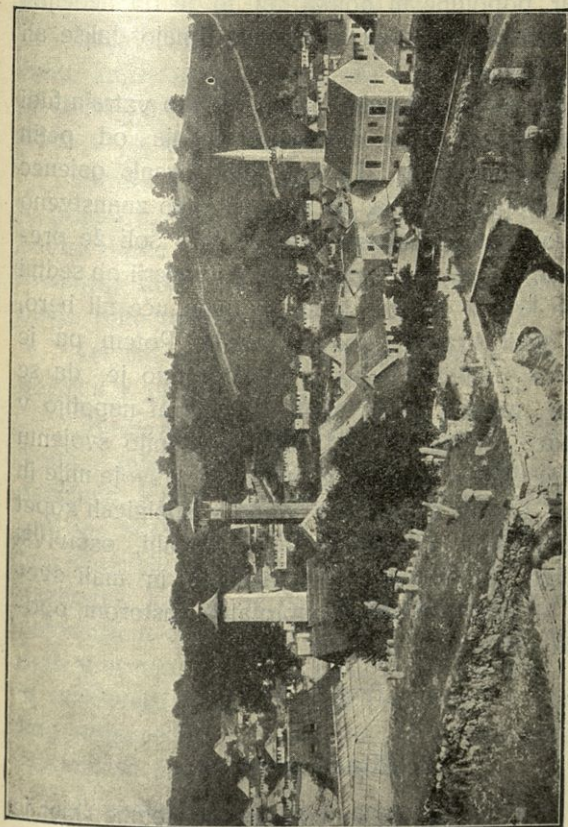
O pol osmi uri najdemo celo gimnazijo — seveda samo katoličane — v cerkvi; urejeni so po razredih. Vsak gojenec mora imeti molitvenik in rožni venec. Med sv. mašo molijo najprej rožni venec, a potem pojo. Ob nedeljah in praznikih je sv. maša za gojence ob šestih, pri kateri pristopijo nekateri pobožno k sv. obhajilu. Za vse katoliške dijake je predpisana mesečna sv. izpoved. Ob velikih praznikih poje semeniščni pevski zbor pri veliki maši sestavke Wittove in drugih znamenitih skladateljev. Po sv. maši morajo v šolo, kjer „modrost raste“, kakor je rekel neki Turek.

V zadnjih klopek sede zunanji dijaki brez razlike veroizpovedi. Brez posebnega dovoljenja ne smejo s semeniščniki nič občevati.

V nižjih razredih so mesta v klopek razdeljena po znanju malih učenjakov. V prvi klopi in na kraju drugih sede tisti junaki, ki stoje na polju znanosti najviše. Njihova imena se svetijo na lepo izdelanih tablicah, ki krase šolske stene. Po šoli, ki traja dopoldne navadno od osme do enajste ure, je treba zopet sedeti pri knjigi, dokler ne udari željno pričakovano poldne. Medtem ko se gojenci po volji zabavajo, je vedno pri njih „generalni prefekt“, čigar dolžnost je, skrbeti, da vsak teh mladih in živahnih gostov dobi, česar potrebuje, in da skrbi za red.

Najlepši in dijakom najljubši čas je čas od-mora, katerega prežive na velikem igrališču. Okrog igrališča so nasajeni drevoredi orehov in senčnih topolov. Imajo tudi dvoje kegljišč. Veselje je gledati, kako vre po kosilu in po šoli ob štirih vesela mladina skoz vrata na čisti božji zrak, na svoje ljubo igrališče. Niti slavlje in vriskanje zmagonosne vojske, idoče v osvojeni grad, rekel bi, ne pride iz radostnejših in veselejših src. Tu slavi mladeniški ponos svoje največje slavlje: tu se dobivajo laborovi venci za zmago v igri, petju in teku — v smehu, pa tudi v kričanju. Vsak se mora igrati. Najrajši bijejo žogo. Za vsak teden izbero vod-nike „bege“, ki razdelijo druge v dve stranki. Kdor je igre oproščen, se lahko na drug način zabava. Pozimi grade gojenci snežene trdnjave

in jih napadajo s kepami; za sankanje pa je hribovita pokrajina kakor ustvarjena.

Travnik od severa.

Toda le prekmalu napravi neusmiljeni zvonec konec temu razveseljevanju. Treba je zopet v šolo, ki traja ob navadnih dneh od dveh do štirih. Po

šoli dobi vsak dober kos kruha, nato pa se zopet veselé in skačejo po svoji volji; toda le do petih. Kadar popoldne ni pouka, in to je ob nedeljah in praznikih, v torek in četrtek, imajo daljše ali krajše izprehode.

Ko se človek tako okrepi, lahko vztraja tudi v najdaljšem času dnevnega učenja od petih do sedmih zvečer. Ta čas lahko vsak gojenec prosi svojega učitelja, da mu reši kako znanstveno težavo, in bolj razjasni, kar se je v šoli že predavalo, pa ni dobro razumel. Po večerji ob sedmi uri je kratek odmor, tedaj se malo uče ali bero, nato sledi kratko duhovno berilo. Potem pa je večerna molitev. Lepo in hvalevredno je, da se mnogi, preden gredo spat, še enkrat napotijo v kapelico, da se še pred nočjo poklonijo svojemu Odrešeniku in priporoče presv. Srcu svoje mile in drage. Okrog devete ure vlada v spalnicah zopet smrtna tišina. Prefekt se lahko oddalji, ostavivši gojence njihovim angelom varihom in mali svetilki, ki, zastrta z lahnim papirnatim zastorom, opominja vsakega z gorečim napisom:

„Bog te vidi.“

3. Mladi gojenec.

Ako mlado drevo izkoplješ iz zemlje, kjer je raslo in cvetelo, in ga presadiš v drug kraj, začne veneti in povesi svoje listje in cvetje, kakor bi se hotelo posušiti. Podobno se godi tudi z otrokom, ki prvič zapusti preljubi dom, dragega očeta,

ljubeznivo mamico in gre daleč v tuj svet in živi kot „tujec med tujci“. Žalostno koprni in vzdihuje po svojem ljubem rojstnem kraju.

Tudi v Petrovi duši so se vzbudili taki občutki, ko se je drugi dan oče vrnil domov, njega pa pustil samega med tujimi, nepoznanimi tovariši. Toda to ni trajalo dolgo.

Plemenitemu mladeniču iz gorate Hercegovine je prijalo v tistem zavodu. In to presajeno in nadebudno drevo se je začelo lepo razvijati s sodelovanjem milosti božje in pod čuječim očesom in blago roko predstojnikov.

TedANJI njegov prefekt pripoveduje o svojem gojencu v prvem letu tako-le:

„Barbarič je bil miren deček, včasih celo molčeč. Toda v težavah se kažejo junaki, in čednost mladeničeva, kadar je opominjan in karan. Tako sem tudi jaz mislil in prežal na priliko, da ga tudi v tem spoznam. Toda glej neprilike! Kako boš Petra kaznoval, ker se ne da pa se ne da ujeti niti v najmanjšem prekršenju hišnih pravil? Kdo je točnejši v učenju, kdo bolj posluša predstojnike, kdo je marljivejši v učenju, kdo pobožnejši v molitvi, kdo prijaznejši do součencev, kdo ponižnejši in skromnejši nego on?

A slednjič se mi je le posrečilo: zalotil sem ga, ko je v spalnici izpregovoril eno ali dve besedi. Takoj ga ostro pokaram, kako se drzne govoriti o prepovedanem času. Barbarič zardi, povese oči in mirno stoječ s fesom v roki skromno od-

govori: „Oprostite, nisem vedel, da ne smem odgovoriti, če me drugi kaj vpraša.“

Tako sem se prepričal, da ni v njegovem srcu zlobe in nepokorščine. Takega srca ni težko pridobiti za Srce Jezusovo. Komaj je začul za to lepo pobožnost, se je že oklenil z vso svojo dušo. Ko se je meseca junija l. 1890. v zavodu prvič osnoval „krožek Srca Jezusovega“, je umevno, da naš Peter ni bil le navaden ud, ampak celo predsednik. Ni treba niti spomniti, kako je rad žrtvoval svoj odmor, samo da pokaže ljubemu Odrešeniku svojo vdanost.

Še sedaj ga vidim, kako je na praznik Srca Jezusovega s peresom in črnilom hitel čez igrališče, da bi v sprejemni sobi nekemu patru cele ure pomagal vpisovati prihajajoče ljudi „v Srce Jezusovo“, kakor pravijo, t. j. v bratovščino Srca Jezusovega.

Pobožni, mirni, za vse sprejemljivi deček se mi je zdel kakor angel. Zato sem rekel nekoč njegovemu učitelju: ko pogledam Vašega Barbariča, ne vem, kakšno spoštovanje me navda. To Vam je pravi angel!“

Sledeča leta je napredoval Peter kakor po starosti, tako tudi v kreposti, kar daje mladeniču v cvetoči dobi poseben kras. Da pa nismo prisiljeni eno in isto ponavljati, navajamo besede enega njegovih odgojiteljev, ki piše tako-le:

„Prava krepost se nehote kaže samaobsebi. Vendar nisem videl dečka, na katerem bi se o tem bolj prepričal, kakor na nepozabnem Petru Barbariču. Kakor hitro sem ga spoznal, sem se

moral čuditi njegovi gorki pobožnosti in kreposti ter ga začel v srcu ne le ceniti, ampak spoštovati kot pravega ljubljenca božjega.

Peter je bil že v tretjem razredu vzoren gojenec. Ob nedeljah in praznikih, kadar je bilo dovoljeno, je vselej pobožno prejel sv. zakramente. Nikdar ni končal vsakdanjega odmora, da bi ne bil prej obiskal svojega Odrešenika v cerkvi. Vse pobožnosti je opravljal z izredno gorečnostjo. Vsledtega je komaj čakal, da je nanj prišla vrsta, ko je moral v muzeju naprej moliti pri raznih molitvah. Vsako češčenamarijo je znal izgovoriti s tako iskrenostjo, da je že njegov glas moral izpodbuditi gojence k pobožnosti. Pri učenju je vedno imel pred seboj na pisalniku slike Srca Jezusovega in Marijinega.

Skromnost in ponižnost sta mu bili takorekoč prirojeni. Akoravno je bil vedno prvi v svojem razredu, mu je bilo vendar ljubše, razširjati duha kreposti, kakor kazati svoje znanje in vednost v krogu drugih gojencev. V drugem je bil prime-roma izmed vseh prvi, le v govorjenju ne. Na igrališču so se gojenci često tudi čez mero jezili in prepirali. Toda Peter se je znal tudi ob takih prilikah premagati in je z miroljubnimi besedami pomiril razdvojeni stranki. Videč druge gojence, kako kršijo hišna pravila, ni tega gledal mirno in prekrižanih rok; vendar se je ogibal podlih tožbâ; najprej je poizkusil, kako bi zanikarne sodruge sam opozoril in privedel do reda. Včasih pa se je slednjič le pritožil nad nepopoljšljivim gojencem

pri prefektu, a tako, da si mu mogel z obraza in glasu spoznati, kako mu je hudo za součenca.

Peter sam se je tako vzorno držal reda in hišnih pravil, da ga ni bilo treba prefektu celo leto niti enkrat opomniti. Da, predstojniki so mu često pokazali, kako so ž njim zadovoljni in koliko vanj zaupajo. Toda on se ni prevzel vsled zaupanja in ugleda pri predstojnikih in součencih. Bil je v resnici vzor-dijak, prava vzor-slika pobožnega in marljivega gojenca. Kratko: svojim predstojnikom je bil Peter desna roka; med součenci je bil angel miru in mal apostol ter je veliko pripomogel, da se je v njegovem razredu in njegovem oddelku vzdržal dober duh.“

Z manj besedami, a nič manj značilno slika Petra eden njegovih profesorjev:

„Ali naj povem, katere lastnosti je povzdigovala našega Petra v očeh nas vseh tako visoko nad druge mladeniče? — Ni bilo samo njegovo za njegove razmere obširno znanje, ne sama čednost, ne pobožnost, ne ponižnost itd., ampak vse skupaj, vse njegove dobre lastnosti, ki so se tako harmonično združevale, kratko njegov popoln, v pravem pomenu besede rečeno moški značaj — v tako mladih letih.“

4. Vzor-dijak.

Vzoren mladenič mora imeti razne vrline, a poleg drugih zlasti te tri: čisto, bogoljubno srce, velike dušne zmožnosti in neumorno marljivost. Vse te lastnosti so krasile našega Barbariča.

Videli smo že, kako je hrepenel po kreposti; kako je bil točen tudi v najmanjših stvareh, kako je bil marljiv in kako sijajno je napredoval v šoli, to pričajo njegovi učitelji. Sedanji rektor zavoda je bil prva tri leta Petrov razrednik in pripoveduje o njem tole:

„Ko sem prvič zagledal Petrovo preprosto zunanost, nisem niti slutil, da je ta mladenič tak talent in tako srce. Ali že čez nekoliko dni dobim od prefekta prvega oddelka listič: Prosim, da bi ‚diligencijo‘ vedno dali Barbariču, ker njemu je v vsakem oziru zaupati. To je bilo povod, da sem nanj obrnil svojo pozornost; pa tudi meni se je kmalu ponudila prilika, da sem zapazil na Barbariču mnogo hvalevrednega.

In res je bil v ‚diligenciji‘¹, katero mi je Peter vsak dan izročil v začetku šole, pri njegovem imenu vedno napisan veliki ‚D‘, t. j. ‚diligentissime‘; to je značilo, da se je Peter zelo marljivo učil. Njegovi neumorni delavnosti je odgovarjal tudi napredek v šoli. Imam rede o njegovem napredku iz I., II. in III. razreda, ker sem bil prva tri leta njegov razrednik. Iz mojih štirih predmetov je gotovo dobil vedno ‚izvrstno‘, in to v ustmenem in v pismenem. Odgovarjal je

¹ „Diligencija“ je zapisnik, v katerega prefekt, ki je pri dijakih za čas učenja, vsak dan zapiše, kako je bil marljiv. Ta zapisnik da najboljšemu gojencu, da ga ponese učitelju. Tako ve učitelj, kako se je kdo učil, in kako mora z vsakim pri izpraševanju ravnati. To seveda ni vedno ljubo dijakom; toda vsakdo izprevidi, kolike koristi je.

mirno, razločno in gotovo; a nihče ni mogel na njem opaziti niti najmanjšega znaka ošabnosti. Pri „koncertacijah“¹ je bil vedno zmagalec, ali se je vsaj zelo pogumno držal. Nikdar se mu ni poznala na obrazu zadrega ali negotovost. Vpraševal je mirno in jasno: ravnotako pa je tudi odgovarjal na vprašanja svojega tekmeca. Njegovo ime je bilo vedno na „častni tabli“, in to kot „imperator“, ker je on najboljše izvrševal latinske šolske naloge. Kadar sem vračal zvezke ter dodal: „Najbolje je napravil nalogo ...“ tedaj se je od vseh strani začul šepet: „Barbarič“. To je prišlo pri součencih že popolnoma v navado;

¹ V šolah Družbe Jezusove imajo razne pomočke, ki so, kakor so izkušnje pokazale, zelo izdatni, da učence izpodbujajo k marljivosti. Taki pomočki so tudi takozvane koncertacije.

Koncertacije so znanstvene borbe, v katerih učenci drug drugemu zastavljajo vprašanja o tem, kar so se učili. Take borbe se vrše po stalnih „formulah“ in pod nadzorstvom profesorjev. Cel razred je razdeljen v dva tabora, n. pr. Rimljane in Kartazane. Vsak tabor ima svojo zastavo in svojega poveljnika — „imperatorja“ — in druge nižje častnike. Tabor in častniki se odrede običajno po šolski nalogi. Navadno se bore tabori po dolgi pripravi, in sicer slovesno pred povabljenimi gosti. Bore se po vrsti enaki z enakimi, kakor „imperator“ z „imperatorjem“, „častnik“ s „častnikom“ itd. Če ne odgovori protivnik na kako vprašanje, tedaj je „ranjen“; ako pa ne odgovori na nobeno vprašanje, tedaj je „mrtev“. Oba tabora motrita borbo z največjo napetostjo, a odločeni pisar zapiše vsak poraz. Premagani tabor mora zmagačcu izročiti zastavo, imena zmagalcev pa se napišejo na „častno tablo“. Prvi junaki dobe nagrado.

nihče v razredu ga ni zavidal, nihče ž njim tekmoval, ker je vsak vedel, da se ne more povzpeti do tolike višine kakor Barbarič. Večji del součencev je občeval ž njim z nekim spoštovanjem. Često sem bil napram njemu še strožji in sem njegovo nalogo še po popravi pozorno pregledal in premišljal, ali ne bi mogel kake male napake vzeti za veliko; toda našel sem navadno le kak „lapsus calami“ (napako v pisavi). Besedni red v nalogah je bil brez graje, ker si je vsako mojo opombo dobro zapomnil. Pisava je bila lepa in razumljiva ter je vsem ugajala. Tako sem mu moral vselej pustiti prvenstvo. Vendar sem nekoč naletel. Ko sem namreč našel v Petrovi nalogi veliko napako, sem se že veselil v srcu, kako bodo tovariši iznenadeni, ko Barbarič ne bo „imperator“. Slučajno pa so takrat tudi vsi drugi imeli vsaj po eno veliko napako in tako je bila Barbaričeva naloga zopet najboljša in je zadobil „imperatorsko“ čast. Ko sem naloge vrnil, je Petru takoj udarila v oko dvakrat podčrtana napaka, lahko je zardel in precej posegel po latinsko slovnico, da pogleda, v čem tiči napaka.

Ko bi hotel povedati vse, kar sem na njem skozi tri leta lepega in plemenitega videl, bi moral priznati, da nisem ničesar našel, kar bi mi ne bilo po volji. Isto sem primoran reči tudi za naslednja leta, ko sem bil „generalni prefekt“. Nihče se ni nikdar radi njega pritožil. Vedno je zelo natančno izpolnjeval dolžnosti in ni nikdar prekršil niti najmanjše zapovedi. Posebnih pravic si ni nikdar iskal.“

Tudi v ostalih letih je ostal Peter enako vzoren dijak. Njegov razrednik v IV. in V. razredu se zelo pohvalno izraža o njem: „Bog sam vé, v koliko tolažbo mi je bil Barbarič. V šoli mi je bil desna roka. Vedno se je odlikoval v znanju; v učenju je bil najgorečnejši, v premagovanju je bil vsem živ zgled, a v skromnosti in ponižnosti mu ni bilo para. Pred šolo je mirno pričakoval učitelja, navadno s knjigo v roki, da ne bi kaj časa nepotrebno zapravil. Spoštljivo je pozdravil učitelja; a kako pobožno in brez hinavščine je v šoli naprej molil! Pri šolskem pouku je skrbno pazil; kar sem dal za nalogo, je natančno zapisal. Odgovarjal je mirno. Peter je bil v vseh mojih predmetih dobro podkovan. Toda žel je malo hvale, če je na vsa učiteljeva vprašanja dobro odgovoril, kajti pri njem ni sploh nihče pričakoval kaj drugega. Če pa se je kdaj dal ujeti, da ni vedel pravega odgovora, tedaj si videl začudene obraze in nagajive poglede ter slišal pomenljivo kašljanje in šepetanje od vseh strani. Peter pa se je na vse to v svoji navadni ponižnosti le prijazno nasmehnil.

V četrtem razredu so bile pri nas še štiri usodne škatlice v čislih: zlata, srebrna, bela in črna. Ležale so mirno druga poleg druge na katedru, določene, da sprejemajo zapisnike učencev po njihovih uspehih. Nihče mojih učencev, ki jim je bilo poverjeno izpraševanje drugih, ni bil tu zanesljivejši nego Peter. In če sem tupatam njega samega izprašal, ni prišel njegov zapisnik nikdar

v črno škatlico, v ,pekel', kakor so rekli moji učenci, ampak vedno v zlato, v ,nebesa', ker je znal Peter svojo nalogo kakor očenaš.

Njegove naloge so se odlikovale po čistoti in so bile ponavadi brez napake. Imel je nalogo, zbirati zvezke, kar je vselej vestno storil. Svojega zvezka ni nikdar stavil na prvo mesto, akoravno je zapazil, da njegovega najprej poiščem. Pogosto je v imenu součencev prosil, da bi kako nalogo odpustil. In z ozirom na njegovo vestnost mu nisem odbil ni ene prošnje; kadar sem namreč pozabil dati kako navadno nalogo, je bil on prvi, ki me je na to opozoril. To je storil, ne da bi se kaj brigal, da se bodo vsled tega nanj hudovali. A vsi so gojili do Petra iskreno ljubezen in ga zelo spoštovali."

Kakršna setev, taka žetev. V vseh predmetih je napredoval Peter naravnost sijajno; skoz celo gimnazijo, od prvega razreda pa do svoje smrti, je bil vselej prvi z odliko. Na koncu leta je dobil pri slovesni razdelitvi nagrad vselej prvo nagrado, ker se je v marljivosti in vzornem vedenju odlikoval pred vsemi. Bile so to knjige velike vrednosti, katere je skrbno shranil. Ker je tudi svoj denar porabil večinoma za koristne knjige in časopise, je zapustil ob svoji smrti celo malo knjižnico znanstvenih, leposlovnih in verskih knjig in časnikov.

Ni je stvari, ki bi vzbujala v ljudskem srcu več nad kakor mladenič, ki dobro porabi svoje bogate darove: on je radost staršem, tolažba

učiteljem; z bistrim in samozavestnim pogledom ter z lahkim korakom hiti v srečno bodočnost. Kako pa mora človeka zaboleti v srce, ko vidi množico mladeničev, ki od Boga prejete darove nehvaležno zanemarjajo. Tak mladenič je enak nebu, katerega ne krasi blišč svetlih zvezd, enak vrtu brez lepo dišečega cvetja; tak mladenič je življenje brez nade, on zakoplje svojo srečo v temni grob.

Barbarič je opisal nekoč — bil je tedaj v šesti šoli — dva različna dijaka. Naloga je bila, pokazati, kako je lenoba pogubna. Peter je napisal v obliki razgovora razliko med marljivim in lenim dijakom. V ta sestavek je potaknil svoja načela in misli tako živo, bistro in istinito, da mora vsak, ki ga pozna, prebravši sestavek, vzklikniti: „V tem marljivem učencu je Barbarič nehote popisal samega sebe!“ Zato bomo cel spis navedli. V tem ga bomo bolj spoznali, kakor če bi ga še tako natanko opisovali. Vobče velja za vse, kar je Barbarič napisal — tudi za šolske naloge — v veliki meri prislovica: „Slog je človek.“ — V njem se je pokazal Peter popolnoma takšnega, kakršen je bil. Tako-le je Peter pisal:

5. „Zrcalo lenobe.“

„Slučajno sem zalotil nekoč dva dijaka, ki sta se na koncu prvega polletja pogovarjala o svojih šolskih potrebah. Eden izmed njiju je bil len (L.), drugi marljiv (M.).

Ah, — začne L. — sedaj sem se nekako preril skozi prvo polletje; toda kaj sedaj? Je že drugo pred vrati! Teh pet mesecev se mi zdi kot pet let. V šoli mi je kakor na vešalih! Kako so dolge šolske ure; kolikokrat sem pogledal na uro, kdaj bo udaril blaženi zvonček in me osvobodil težkega strahu, da me učitelj ne pokliče! Oj, tužno dijače, kako si nesrečno na tem svetu!

Meni, prijatelj — odvrne M. — je teh pet mesecev poteklo kakor misel: v trenutku, da niti sam ne vem, kako. Vselej se dobro naučim svojih lekcij in grem vesel v šolo. Tam komaj čakam, da me učitelj pokliče, da dobim zopet dober red; tako mi čas hiti kakor na perutih.

Toda prosim te — zavrne ga L. — kako bi vendar vedno tičal pri knjigi kakor ti? Vedno ti je knjiga pred nosom.

Dobro — odgovori M. — naj bo tako! Toda prosim te, odgovori mi na tole vprašanje: kaj si ti po poklicu?

Kaj sem — se razjezi L. — še vprašaš? Obžalovanja vreden učenec!

Polahko, ne jezi se — reče mirno M. —. Vidiš, ti praviš, da si učenec. Že tvoje ime ti pove, da se moraš učiti, ne pa svojih dolžnosti zanemarjati ali jih imeti za nepotrebne in zadnje.

Pusti me s svojo pridigo! — reče L. hladno-krvno. — Kaj se od dijaka zahteva? Da neprestano buli v knjigo? Ko bi hotel izpolnjevati vse takozvane šolske dolžnosti, bi se nikdar ne mogel prav povесeliti; a moraš mi priznati, da velja za

dijake tista pesem: „Mi smo dijaki, veseljaki...“; a kako bi bili veseljaki, če bi vedno tičali pri knjigi?

Priznam — odgovori M. — da morajo biti dijaki veseli. Malo prej si se sam imenoval tužnega učenca. In prav si imel! Ker v pravem pomenu besede more biti srečen, vesel in zadovoljen le priden dijak. Tak si je svest, da je od svoje strani storil vse, da izpolni voljo božjo in zadosti dolžnostim svojega stanu; poleg tega pa si pridobi božji blagoslov in lepo izpričevalo; ko pridejo počitnice, se jih more le tak prav veseliti, vedoč, da jih je zaslužil po težkem trudu in naporu. Dočim len dijak ne more biti v srcu nikdar prav zadovoljen sam s seboj; ne more se veseliti počitnic, ker ve, da bo, prišedši domov s slabim izpričevalom in prazno glavo, razžalostil svoje starše. A pogosto ga obhaja strah, da bo moral tudi počitnice žrtvovati učenju, da nadomesti, kar je med letom zanemaril z lenobo, in da se tako pririne v naslednji razred.

Resnica — reče L. — do tukaj imaš prav; a kaj meni mari? Moj oče je ugleden, bogat in visok uradnik; z njegovo pomočjo morem priti do velike, mastne službe tudi brez učenja. Seveda, ti se moraš naslanjati le na svoje učenje, ker nimaš drugih sredstev.

Tako? — reče nato M. — Torej vzemimo, naj se kdo uči samo zato, da dobi kako mastno službo, a nima pred očmi časti božje; pa niti za take bi to ne veljalo. Morda misliš, da je tvoj oče z lenobo prišel do te časti? Vprašaj ga samo,

koliko potu je pretil kot dijak. Ne poznaš li tiste prislovice: 'Truditi se mora, kdor hoče biti srečen', ali pa tiste latinske: 'Kdor hoče v teku doseči cilj, se mora že kot deček mnogo truditi ter prenašati vročino in mraz?' Ali misliš, da ti bo oče skoz lijak vlil znanje? Ali misliš, da bo ljubi Bog vsled tvoje lenobe čudeže delal?

Res — reče čez daljši čas L. — ne preostaje mi drugega, kot učiti se. Toda o žalost! Vzamem v roko računico in začnem delati kako nalogo; kar se mi ustavi in ne morem naprej. Pa kako bi se mi ne ustavilo, ko mi tam piše kake formule ali paragrafe z opombo, da jih moram že znati; a meni se zdi, da nisem nikdar niti slišal o njih. Vržem torej računico v kot in se lotim kakega grškega pesnika. Začnem prevajati, pa glej, popolnoma neznana oblika. Iščem po slovarju; a slovar pravi, da znam to že iz slovnice. A, kaj bi se mučil — si mislim — človek bi znorel, če bi hotel vsako težavo premagati; pa zaženem knjigo v kot in pričnem kaj zabavnega brati.

Verjamem, moj dragi, — reče M. — da je tako. Toda povej mi, kdo je temu kriv? Da si se ti vsako lekcijo iz računice ali grške slovnice dobro naučil, bi ti bile sedaj formule iz računice in oblike iz grške slovnice že popolnoma znane; ti pa si šel v slasti in udobnosti vedno dalje in dalje. Toda prava radost je, ko človek vidi, da z leti napreduje obenem tudi v znanju in kreposti!

Seveda, ne da se oporekati, — odvrne L. — tudi moja lenoba je temu mnogo kriva; pa kaj

hočem, ko sem slabe glave. Kadar pa kdaj česa ne razumem, si mislim, čemu bi se zastonj trudil, če mi je Bog dal pomanjkljivo pamet; tako seveda ne morem napredovati.

Počasi! — odgovori M. — Se li spominjaš, kaj pripoveduje naš Odrešenik o služabniku, ki je zakopal svoj talent? Tudi ti imaš svoj talent; če jih nimaš pet, imaš enega; za tega boš moral pred Bogom odgovor dajati. Zato moraš zastaviti vse svoje sile, da razumeš, in da se naučiš svojih lekcij; če pa ti je vest mirna, da si storil vse, kar je bilo v tvojih močeh, pa vendar v šoli ne znaš, tedaj nisi odgovoren. Če pa misliš, da ti slaba glava dopušča lenariti, se bridko varaš. Ali veš, kaj pravi sv. pismo o lenobi: ‚Kdor ne dela, naj tudi ne je!‘ Sam Odrešenik pravi o lenem hlapcu: ‚Vrzite ga v skrajno temo, kjer bo jok in škripanje z zobmi.‘ A poslušaj tudi Danteja, kako opisuje jadikovanje lenuhov v peklenski luži in blatu:

„... Nam nevesela
bila je duša v sladkem solnčnem zraki,
ker v srcu skrita jeza nam je tlela;
zato žalujemo zdaj v temni mlaki.‘

(Inf. VII. 111—124.)¹

Ali ni to žalostno?

Joj! Nikar tako daleč, — reče preplašeno L. — jaz pač nisem tako daleč, da bi prišel v pekel?!

Nikakor; jaz tega tudi ne trdim, — mu mirno odgovori M. — toda če sedaj pomalem zane-marjaš svoje šolske dolžnosti, boš začel zane-

¹ Te stihe je napisal Dante v prvi vrsti za jezne; obrniti pa se morejo tudi na lene.

marjati tudi verske. In ako se tega sedaj navadiš, ali boš boljši v starosti; saj poznaš tisti pregovor: ‚Kakršno življenje, taka smrt.‘ Tako bi te lahko tvoja lenoba po stopinjah privedla do nesrečne večnosti. Vidiš, kakšno zlo se skriva v tvoji lenobi?

Hvala ti, prijatelj, — reče po daljšem molku L. — nikdar nisem o tem natančneje razmišljal. Odslej, verjemi mi, ne boš imel več prilike, da bi me svaril vsled lenobe; napel bom vse sile, da nadomestim tudi to, kar sem zanemaril.

Tako, prijatelj, tako, — doda veselo M. — to mi je všeč. Kolikor tebe zadeva, stori, kar in kolikor moreš; ves svoj trud obrni v čast božjo in presvetega Srca Jezusovega; za vse to ti bo plačilo božji blagoslov, in ti boš vedno vesel, srečen in zadovoljen. Tedaj je ona dvojica prekinila razgovor, jaz pa sem se oddaljil, vesel koristi, ki sem jo dobil po tem razgovoru.“

6. Jubilej sv. Alojzija.

Nič ne vpliva na mladeničevo srce s tako silo, kakor visoki, lepi vzori. Pravi vzori so svetle zvezde, ki nam svetijo in nam dajejo moč pri našem delovanju in mišljenju. To se je videlo l. 1891.

Takrat je sveti Oče papež Leon XIII. pozval vso krščansko mladino, da slovesno praznuje in proslavi 300 letnico blažene smrti svojega vzora in mogočnega zaščit-

nika sv. Alojzija Goncaga. Po celem svetu je zaoril mogočen, vesel odmev. Cvet in krona katoliških narodov — njihova mladina — se je po celem svetu vzbudila in začela zbirati v ogromnih vrstah pod lilijsko zastavo angelskega mladeniča. Dne 21. julija je klečalo tisoče in tisoče nedolžnih otrok, odraslih mladeničev in deklic pred svetnikovo podobo in mu tudi javno in slovesno darovalo svoje največje in najdragocenejše blago: svojo nedolžnost, svojo mladost in ljubezen svojega nedolžnega srca. A kakor v dokaz in poroštvo, da hočejo tej svoji obljubi ostati zvesti do smrti, so zapisali svoja imena v prekrasne albume — spominske knjige — katere so položili na grob sv. Alojzija v Rimu.

Eden najlepših albumov je hranil v svojih zlatih listih imena več nego 150.000 mladih Hrvatov. Med drugimi se bere tudi ime: Peter Barbarič. Malokdo je tako navdušeno proslavljal ta jubilej, kakor naš Peter, in črpal iz tega slavlja toliko koristi kot on. Seveda so tudi srečne prilžnosti mnogo pomagale k temu. Komu drugemu pa sta posvečena zavod in cerkev v Travniku, če ne sv. Alojziju? Vsledtega pa je tudi cela hiša vstala, da proslavi ta jubilej kar najbolj dostojno in slovesno. „Čudovito je,“ piše neki časopis, „kako je sv. Alojzij tisto leto olajšal učiteljem in odgojiteljem v tem zavodu njihovo težko delo in opravilo. Gojenci so pridni in dobri, naloge iz privatne marljivosti dohajajo druga za drugo.“

Zlasti se je pri tem odlikoval Barbarič in prvi pred vsemi je bil njegov drugi razred, ki je

skoz celo leto slavil 21. dan vsakega meseca. V sredo po Binkoštih so priredili drugošolci pred sliko svojega pokrovitelja malo akademijo v petih jezikih: hrvaškem, laškem, nemškem, češkem in latinskem. Takoj nato se je izpremenila dvorana v bojno polje.

Tu stojita dva tabora, mož proti možu, pod raznobojnima zastavama; tedaj pa udri v ljuti boj, pa ne s krvavim orožjem, ampak z zvitimi vprašanji, ne na krvavem bojišču, ampak s pomočjo svoje (ljube!) slovnice. Glej ga, malega dečka, kako navdušeno stopi pred neprijateljskega vodja — Petra Barbariča; človek bi dejal, da je sam Škenderbeg vstal iz hladnega groba, pa reče: „Jaz L. Č., podpoveljnik slavne rimske vojske, pozivljam Tebe, Petra Barbariča, v imenu svojem, svojega poveljnika in cele naše vojske, na boj, ki se ima takoj sedaj izvesti, in to o vseh nepravilnih glagolih vseh štirih konjugacij.“

Sovražnik sprejme poziv brez strahu in skoraj odmeva od ognjenega, hrabrega borenja obeh taborov. Vsi so se zelo junaško držali, in sv. Alojzij se je gotovo veselil, gledajoč odzgoraj iz sinjih nebeških višav na te hrabre borilce.

Peter je opravil isto leto „šestnedeljsko pobožnost v čast svetemu Alojziju“, ki jo je opravljal sicer tudi druga leta, s posebno pobožnostjo. On je molil ne le zase, ampak — kakor vidimo iz njegovih zapiskov — tudi za svoje sodruge, da, za cel zavod, posebno v ta namen, da bi med njimi cvela lilija sv. čistosti in da bi se natan-

čneje izpolnjevala hišna pravila. S posebno molitvico se je pridružil vsem mladeničem, ki so v tem jubilejnem letu širom zemlje slavili in častili sv. Alojzija. A s kakimi čuvstvi, s kako pobožnostjo se je po tolikih in takih pripravah dne 21. junija posvetil angelskemu mladeniču, si lahko mislimo.

Ta lepi dan je ostal za vedno v njegovem spominu zapisan z zlatimi črkami; spominjal se ga je s tistim nedolžnim veseljem, ki ga more občutiti le čisto srce. V spomin na ta dan se je naučil napamet neki slavospev v čast sv. Alojziju in ga je sklenil vsak dan moliti, in sicer, da bi ga ne pozabil, pri sv. maši med povzdigovanjem. Razrednik druge šole, ki je bil Gornjeavstrijec, ga je povedal svojim učencem in ga priporočil z ozirom na pokojnega škofa Rudigierja, ki ga je tudi kot dijak vsak dan molil. Peter si je hotel s to molitvijo izprositi zlasti to milost, da bi spoznal svoj poklic in mu zvesto sledil. Kmalu se mu je ta navada tako priljubila, da mu je vedno odmeval ta slavospev v duši kakor sladka pesmica. Kadar je stopil v cerkev ali kapelo, so mu že same od sebe zazvene v srcu začetne besede slavospeva: „Sancte Aloisi, flos virtutis!“ — „O Alojzij, cvet kreposti!“

In tako je molil ta slavospev vsak dan večkrat, in to ne le v jubilejnem letu, ampak je ostal tej navadi zvest do smrti, ko je zaželeno milost v obilni meri tudi prejel, kakor bomo pozneje videli.

Morda bo temu in onemu bralcu všeč, če slavospev priobčimo :

Hymnus in honorem s. Aloisii.

Sancte Aloisi, flos virtutis,
sancte princeps iuventutis,
me clientem suscipe!

Roga, ut candore morum
mores sequar angelorum,
juvenis angelice!

Confer mihi vitae statum
pro me aptum, coelo gratum
in quo Deo serviam.

Slavospev na čast sv. Alojziju.

O Alojzij, cvet kreposti,
varih čiste si mladosti —
vodi s svojo me roko!

Naj me ogenj sveti vnema,
čednosti srce posnema
čistih angelov zvesto!

Stan izprosi zame pravi,
da po trudu v večni slavi
mir srce prejelo bo!

7. Dragi kamen.

Nekega lepega dne meseca avgusta l. 1890. je sedel v železniškem vozu na progi Metković—Mostar odrasel mož, poleg njega pa je imel svoje mesto visok mladenič. Mož je bil oblečen po vzhodni šegi, in vešče oko bi bilo po obleki in drugih znamenjih takoj pogodilo, da je Turek, dočim so na mladeniču v temni evropski obleki

poteze na obrazu jasno pričale, da je katoličan. Čeravno so namreč Bošnjaki mohamedanske, grško-vzhodne ali katoliške vere enega in istega plemena — slovanskega, vendar jih bo spoznalo in razločilo vešče oko že po samih potezih na obrazu: „Ta je katoličan, ta grško-vzhodne vere, a ta mohamedanec.“

Oba potnika sta dolgo molčala, nihče ni znil besedice. Naposled vzame deček, da bi prekinil nadležni molk, dinjo, jo razreže in prijazno ponudi Turku: „Izvolite!“ Mosliman ponudbo istotako prijazno sprejme, odreže si kos sočnega sadu, se zahvali in vpraša mladega katoličana, odkod je in kam gre.

„Jaz sem iz Klobuka blizu Vitine; imenujem se Peter Barbarič in potujem v Travnik,“ je bil odgovor. Turek, ki se predstavi Petru kot dobavljač hrane za vojake, je postal še prijaznejši, in kmalu sta bila najboljša prijatelja.

Peter mu začne pripovedovati o svojih počitnicah, o svojem učenju v nadškofijskem zavodu v Travniku, kamor je tedaj šel, in o marsičem drugem. Zdelo se je, da vse to moslimana zelo zanima; a ko prideta v Konjic, odkoder se mora potovati v Sarajevo na vozu ali na konju (čez Ivan-planino tedaj še ni bilo železnice), pridrži Turek svojega mladega sopotnika pri sebi in poskrbi za voz. Peter hvaležno sprejme ponudbo in se ne obotavlja, ker je skrbel Turek prav po očetovsko zanj. Pot čez romantično Ivan-planino je zelo zanimiva zaradi vratolomnih pečin in

groznih prepadov, pa tudi zaradi zelenih logov in srebropenih vrelcev, ki priskakljajo iznenada iz skal.

Prišedši v Sarajevo, odvede mosliman katoličana na svoj dom, v konak, in ga ne pusti dalje, dokler se dodobra ne izpočije, da more čil nastopiti svojo pot proti Travniku. Vse to je Peter pripisoval turški plemenitosti in svoji dinji. Nam je ta črtica dokaz, kako je njegova vljudna prijaznost in velika ponižnost ugajala vsem brez razlike, tudi mohamedancu.

Ponižnost in vljudnost sta bili dve izmed značilnih vrlin, ki so krasile našega Petra. Že v mladih dneh sta pognali kal v Petrovem srcu in mu ostali najlepši kras v deških in mladeniških letih. Posebno kot dijak se je goreče trudil, da se vživi v pravila družabnega vedenja in krščanske olike. Vedoč, da sama krepost in znanje ne zadostuje, in da se izobrazba uma in srca, kar je prvo in glavno, more dovršiti in popolnoma svetlo zasijati le s primerno in olikano zunanjostjo. „Izobražen človek,“ pravi Krier, „ako je nevljuden, je enak nebrušenemu diamantu, ki ima sicer tudi svojo vrednost, toda ker ni na njem pravega bleska, ne ugaja povsem in težko bo našel kupca. Če ga pa izbrusiš in ugladiš, se sveti, bliska in meče sijajne žarke na vse strani kakor čarobne zvezdice na nebeškem oboku, vsak se mu čudi in ga želi kupiti.“

Barbarič je hotel biti nekoč kot duhovnik „vsakemu vse“, zato se je tudi trudil, da se z

lepim vedenjem za to usposobi. „V petem razredu,“ pripoveduje njegov razrednik, „mi je večkrat poslal majhne listke, kakor je to v zavodu navada, če želi kak gojenec med šolo govoriti s profesorjem. Trikrat me je zelo prosil, da bi jih počasi uvajal v pravila vljudnosti in dostojnega vedenja; češ, kako bi se sicer vedli po svetu? V resnici pa je našega Petra bolj krasila krepost in čednost ter ga tudi med svetom bolj priporočala, kot bi to moglo najlepše vedenje po vseh pravilih vljudnosti.“

Don Marijan Kelava, njegov zaupni prijatelj, sedaj župnik, nam tako opisuje Petra: „Vse njegovo vedenje je bilo preprosto, odkrito in zaupno. Vsako kretnjo, vsako besedo so odevale njegove plemenite lastnosti, značaj plemenitega mladeniča. Proti vsem vljuden in prijazen, je izkazoval starejšim vedno posebno spoštovanje. Jaz sam sem se pogosto čudil, kako prijazno in z nekakim svetim spoštovanjem je občeval s starejšimi. Midva n. pr. sva bila skupaj toliko časa, pa vendar nisem mogel opaziti, da bi me smatral sebi enakega. On je v vsaki stvari dajal drugim prednost.“

Ta njegova skromnost in ponižnost pa ni bila nikakor prisiljena, niti samo puhla navada, ampak iskren in prirodni izraz srca, lepodišeč cvet njegove ponižnosti, plod njegove iskrene, nesebične in požrtvovalne ljubezni do bližnjega. S takim vedenjem se je seveda vsem priljubil.

8. Vzemi in beri!

Peter se je začel že v tretjem razredu sam zase pomalem učiti laščine. O tem je obvestil svoje starše v pismu 1. novembra 1892: „Kar se tiče laščine, sem se je začel učiti 20. septembra. Kupil sem si dva slovarja in slovnico; to me je stalo 19 K. Prosim, da se ne jezite, ker sem toliko potrošil, kajti porabil sem jih — mislim — v dober namen. G. Babič mi je pisal, da se je tudi Anton začel učiti laščine. Prav všeč mi je. A povejte mu, naj se ne boji, da bi ga jaz prekosil, kajti jaz se smem učiti vsak dan samo četrť ure.“

Pa vkljub temu je lepo napredoval, ker je bil zelo nadarjen. Tako je v peti šoli n. pr. znal brez težave napamet ponoviti cele oddelke iz Livija, in to v gladki, pravilni latinščini. Ko ga je nekoč nekdo vprašal, kateri predmet mu je najljubši, je odgovoril Peter: „Jaz bi se lahko navdušil za vsak predmet; vendar sta mi latinščina in grščina še posebno prirasli na srce. Prava slast mi je, učiti se tujih, zlasti modernih jezikov.“

Petrovo navdušenje za laščino in nemščino — pozneje se je hotel učiti tudi francoščine — ni izhajalo iz puhle želje po znanju, ampak iz vzvišenega, plemenitega namena, da bi mogel danes ali jutri tem uspešneje delovati kot duhovnik. Posebno vroče je želel, da bi znal v raznih jezikih izpovedovati. „Kolikor jezikov znaš, za toliko ljudi veljaš“ velja za vsak, posebno pa

za duhovski stan. Jezik je tisti zlati ključ, ki ti odpre bogate zakladnice književnosti.

Kmalu se je brez tuje pomoči lotil brati najboljše laške klasike. „Danes začenjam slovesno brati Danteja, ko sem izvršil Manzonia,“ je pisal 2. januarja 1895 g. Kelavi. Divno „Divino Com-medio“ je bral s peresom v roki in si jo je tako zapomnil, da je v dveh letih poznal ne le slog, ampak je znal tudi daljša mesta povedati napamet. Ali še bolj se je okoristil z branjem male laške knjižice z naslovom: „Vita e morte edificante di Paolo Kolarič, nell collegio Germanio-Ungarico di Roma“ (Življenje in blažena smrt Pavla Kolariča v nemško-ogrskem kolegiju v Rimu). Božja previdnost je hotela, da se je Peter spoznal s svojim vrstnikom, v katerem je našel svojo živo sliko. Takoj se je sprijaznil z mladenci, čigar življenje je bilo opisano v tej knjižici, in zaželel, da bi se ž njim spoznali tudi drugi.

„Bilo je o nekih počitnicah,“ pripoveduje o. Zabeo, „ko so drugi pospravili knjige v pisalnik, in se cel božji dan samo igrali in izprehajali; Petra pa sem našel samega v razredu: sedel je pri pisalniku in marljivo pisal.“

„Kaj delaš tukaj?“ ga vprašam. A on mi pokaže laški življenjepis vrlega Kolariča, ki ga je začel prevajati v hrvaščino.“ Ta mučni posel je prevzel Peter veselega srca, da bi s tem preskrbel svojim sodrugom lepega berila za duhovne vaje. Ves svoj svobodni čas je žrtoval, dokler ni svo-

jega v resnici lepega prevoda srečno dovršil. Prevod se je gojencem že večkrat javno bral.

Pavel Kolarič se je rodil 25. januarja 1837 v mestu Belovaru na Hrvaškem. Gimnazijo je izvršil v Zagrebu. Nekoč ob ljudskem misijonu, ki so ga vodili oo. jezuitje — tedaj je bil že v višji gimnaziji — so ga tako ganile pridige č. o. Bazileja, da se je odločil opraviti dolgo izpoved o celem življenju in se odslej goreče truditi za krepost. Kot bogoslovec se je napotil po priporočilu svojega učitelja Fidelisa Höppergerja koncem novembra 1857. v Rim v Collegium Germanico-Hungaricum z zvestim tovarišem in prijateljem Antonom Kržanom.

Tu je bil vzor vsem, ki so se hoteli posvetiti vzvišenemu duhovskemu stanu. Z vso gorečnostjo se je zaglobil živahni in nadarjeni mladenič v modroslovne in bogoslovne nauke. Toda še bolj se je trudil za krepostno, pobožno in sveto življenje. Zlasti ob vsakoletnih duhovnih vajah se je njegova bogoljubna duša vedno bolj in bolj od-
tujevala svetu in hrepenela po nebesih. Počasi je z milostjo božjo prišel tako daleč, da ni nič drugega želel kot živeti edino za Boga. V duhovnih vajah si je skrbno zapisal vse razloge „za in proti“ in se odločil iti k redovnikom, in to k jezuitom. Toda ljubi Bog se je zadovoljil z njegovo dobro voljo. Kolarič je napravil doktorat iz modroslovja in bil v drugem letu bogoslovja, ko zbolil na sušici in 22. marca l. 1862. odda čisto dušo v roke svojemu Stvarniku. Še tistega leta je spisal

o. Ragazzini njegov življenjepis. To je oni življenjepis, ki ga je Peter prevel na hrvaški jezik.

Pa tudi kardinal Andrej Steinhuber je postavil v svoji znameniti zgodovini nemško-ogrskega zavoda v Rimu (II. str. 495) Kolariču krasen spomenik; piše namreč o njem: „V 20. letu se poda Kolarič v Rim, da stopi v kolegij, kjer je že v petem letu umrl uprav blažene smrti. Za čimer je hrepenel tri leta, to se mu je izpolnilo na smrtni postelji, ko mu je Pij IX. na njegovo preveliko radost dovolil, da se sme ves posvetiti Bogu z redovniškimi obljubami v Družbi Jezusovi. Bil je dika in ponos kolegija, a po nedolžnem in svetem življenju vzor vsem svojim tovarišem.“

Barbarič je upal, da bodo Pavla danes ali jutri povzdignili na oltar, in zelo ga je bolelo, da se ve v Hrvaški tako malo zanj. Plemenita slika Pavlova mu je vedno živela pred očmi. Ona ga je navduševala, da je srčno hrepenel po kreposti; ona mu je kazala pot pri najodločnejšem koraku življenja, pri volitvi stanu; ona mu je svetila, ko se je bližala temna podoba smrti. Kakor bomo pozneje videli, je bila Petrova smrt podobna Pavlovi kakor eden zahod solnca drugemu.

9. Težka poskušnja.

Če hoče Bog kako dušo nase pritegniti, ji da piti iz keliha trpljenja. Bolest ima nekaj svetega in posvečujočega na sebi ter očiščuje dušo, kakor ogenj zlato. Zato imenuje sv. Cerkev trpljenje tako lepo „poskušnje“.

Akoravno je bil Peter z vso dušo pri učenju, akoravno se je prizadeval biti po svojem hotenju in mišljenju gojenec, vendar ni nikdar pozabil svojih ljubih doma, posebno ne svoje preljubljene matere. Vedel je, kako je bila nanj navezana in kako jo boli ločitev.

Kadar je bila mati sama, je vzela Petrovo obleko in jo močila s solzami. Otrokom je bilo hudo za dobro mater, zato so vse stvari poskrili, ki so spominjale na Petra.

Enako težko je bilo stari materi brez nje-nega ljubljenca.

Po Petrovem odhodu v Travnik so dobili njegovi starši zadnje moško dete; stara mati je hotela, da so mu dali ime Peter. Kako je zanj skrbela in nanj pazila. Kolikokrat so jo našli pri ognjišču, ko je tolažila malega Peterčka in mu pripovedovala o bratu v Travniku, kakor da bi jo bil razumel.

Ljubezen rodi ljubezen; tudi Petrovo srce je gorelo srčne ljubezni in hvaležnosti za svoje domače, posebno za dobro in pobožno mater, kot smo že omenili. Lahko si torej mislimo, kako hud je moral biti zanj udarec, ko je v enem in istem letu — bil je tedaj v četrtem razredu — izvedel nele smrt svojih treh sestra in priljubljene stare matere, ampak tudi največjo izgubo, ki more zadeti otroka, izgubo premile matere. Peter je čutil bol v vsej svoji grenkosti. Živeč daleč od doma se ni mogel niti zjokati na grobu one, ki mu je dala življenje.

Toda Barbarič je znal in poslušal svet apostolov: „Če je kdo izmed vas žalosten, naj moli.“

„Tedaj,“ tako je zatrjeval enemu svojih razrednikov v poznejših letih, „sem prvokrat in na čuden način čutil, kako mogočna je milost božja. Čim več sem molil, tem večji pokoj se je naselil v moje srce, tako da nisem pretil niti solze.¹

Šele pozneje, ko sem se vrnil domov in videl, kako je vse pusto, so mi prišle solze v oči.“ — Ista vdanost v voljo božjo in duševna moč se zrcali tudi v pismih iz tistega časa. Tako piše 9. septembra 1893 očetu:

„Že od dveh strani sem prejel žalostne glasove, da mi je umrla mati. Hvala Bogu, naj se zgodi njegova sveta volja! Naj gre v kraj miru, kjer se bomo, ako Bog da, vsi sešli — v večni sreči.

Ta vest je bila seveda hud udarec za moje srce, toda okrepčan po sveti veri, da se bomo zopet združili, nisem pretočil solze. Samo pišite mi, prosim, kar najprej, kako so umrli; ali so se izpovedali in prejeli sv. popotnico?“

Istotako piše po smrti sestre Ivane, ki je umrla 21. novembra 1892. Ko je dal duška svoji boli in potolažil očeta, nadaljuje:

„Preljubi oče! Najsrčneje Vas prosim za nekaj in mislim, da boste drage volje storili. Uredite v hiši tako, da bo vsak posel, ki le hoče iti v Klobuk, šel vsak mesec k sv. izpovedi. Saj

¹ Nekaj podobnega beremo v življenju sv. Alojzija, ko je izvedel za smrt svojega očeta.

vidite, da se vse menja. Danes smo, jutri nismo. Kaj zato, če se izgubi malo dela za ta čas, ko gre k izpovedi, to bo ljubi Bog stotero povrnil. Jaz se torej trdno nadejam, da boste to storili. Prosim Vas, da mi prvikrat, ko mi boste pisali, pišete, če ste to storili. Naročil sem Vas na Glasnik Srca Jezusovega, ki izhaja v Sarajevu. Tu pri presv. Srcu Jezusovem boste našli pribežališče v težavah in videli, ko boste brali „Zahvale“, kako je presv. Srce premnoge uslišalo.“

In tako ni našel Barbarič samo zase obilne tolažbe v molitvi, ampak tudi moč druge tolažiti in hrabriti. Silna burja ne samo da ne podere hrastiča, ampak ga še bolj utrdi.

Kakor je svojim priporočal, naj se v žalosti utrdijo, tako je tudi on sam izšel iz vseh poskusenj krepkejši in čistejši. To je priznal malo pred svojo smrtjo v nekem pismu do svojega prijatelja K., katerega so bile tudi obiskale podobne nezgode. Peter ga med drugim takole tolaži:

„Spomni se na ono moje težavno leto (1893), ko sem izgubil mater in še štiri ude domače družine. To je — mislim — dovolj hud udarec, posebno, ker se je to zgodilo v kratkem in je žalost naenkrat pritislila na srce. Toda, veruj mi, da taki udarci niso brez koristi. Jaz sem to, hvala Bogu, dobro izdelal. Največ tolažbe sem našel v molitvi; kolikor več človek v taki žalosti moli, toliko bolj se mu srce napolni z duhovno tolažbo, ki kmalu premaga žalost in bol. Toda posebna korist, ki jo dobi pri taki priliki, je, da se človek utrdi in

oboroži za bodoče viharje, ki ga posebno kot duhovnika čakajo med svetom. — Pogosto mi pride na misel rek: Kaj velja neizkušen človek? Če le kdo, ima zlasti duhovnik dolžnost, hrabro stopiti na bojno polje; toda kako se bo tu vedel, če ni prej imel prilike, da se izuri? Splošno se pri takih poskušnjah — kolikor jaz uvidim — pridobi nekaj moškega in značaj je vedno trdnjši. Toda bojim se, da mi porečeš: Ti si zašel v pridigo! — Ne mislim na to, moj dragi, ampak Ti priobčujem edino le misli, s katerimi sem se jaz tolažil, in upam, da bodo tudi Tebe potolažile.“

10. Narodne navade in pravljice.

Naša knjižica bo pač prišla v roke marsikomu, ki mu niso znane šege in navade v Bosni in Hercegovini. Upam, da takim ne bo neljubo, če v našem življenjepisu tuintam postojimo in se ozremo na deželo in ljudi. Kdor hoče človeka popolnoma spoznati, mora poznati tudi narod, iz katerega je prišel. Kajti vsakdo nosi v duši nekaj značilnih potez, nekaj duha in nazarja svoje domovine.

Do danes so se ohranile v Hercegovini pri pogrebu stare navade. V petem razredu je popisal Barbarič te navade v pismu do enega svojih prijateljev. Upamo, da bomo s tem opisom bralcem ugodili, zato ga tukaj navajamo:

„... Ko bolnik izdihne, takoj zajoka hči ali žena ali sestra pri mrliču. To je sosedom znamenje, da se je bolnik preselil v večnost. Tru-

moma hite tedaj v pokojnikovo hišo, pokleknejo okrog mrliča, pomolijo za njegovo dušo, nato pa začno zdihovati in naštevati vsa dobra dela, ki jih je pokojnik kdaj storil. Dočim eni jokajo, tolažijo drugi bližnje sorodnike. Čez kake pol ure se razidejo; okrog mrliča pa nažgo sveče in tako čakajo pogreba.

Ko neso mrliča na pokopališče, ni treba posebne godbe, ker ženske ves čas jokajo in „naštevajo“. Ko ena utrujena preneha, druga takoj nadaljuje, in sicer z istim glasom, in tako se ne-prestano menjavajo; medtem pa drugi molijo.

Po pogrebu se vrne izprevod na pokojnikov dom; hiša mora napraviti mrtvaško pojedino; tu jedo in pijo. Vsak, komur ponudijo, mora vzeti, sicer se ljudje hudujejo nanj; kajti kdor vzame in pokusi, se s tem zaveže, da bo molil za pokojnika; kdor bi ne hotel vzeti, bi s tem pokazal, da je jezen še na mrtveca in da mu noče odpustiti, če ga je bil morda kaj razžalil. Jaz ti ne morem pripovedovati nadolgo in široko o tem žalovanju; poslušal sem nekoč sestro, ki je zdihovala pri pogrebu svojega malega brata. Tu ti priobčujem žalostinko.“

Nato navaja neko pesem, ki jo je najbrže sam zložil, misli pa povzel iz naroda.

V Bosni in Hercegovini nimajo stalnih žalostink, ampak dotična žena izraža svojo bol v pretrganih stihih in slikovitih izrazih brez posebne zveze, vendar včasih prav pesniško. Kajti največja bol rodi najlepšo pesem.

Še bolj kot pri mrliškem žalovanju se kaže ljudska poezija v pravljici in narodni pesmi na Balkanu.

Zbirati dobre narodne pesmi, prislovice itd., da se ne izgube, je smatral Barbarič za koristno zabavo dijaka o počitnicah. Kajti čim bolj napreduje prosveta, tem bolj se izgublja narodno blago. Kako zanimivi so n. pr. starodavni „božični običaji“. Peter jih je nekoč lepo opisal in njegov opis smo priobčili v nekem nemškem katoliškem listu leta 1898.

V neki dolgi epski pesmi opisuje Barbarič v duhu narodne pesmi postanek znanega hrasta v Ranjkovičih, dve uri južno od Travnika. To je ogromno drevo, o katerem pravijo da je 2000 let staro; je 36 m visoko in ima pri tleh 21½ m, malo od tal 18 m v obsegu. V njegovi votlini je stalo nekoč 66 travniških dijakov s prefektom. L. 1900. so travniški dijaki pri majnikovem izletu zgradili v votlini kapelico s sliko Matere Božje, pri tem je igrala cela semeniška godba. Pravijo, da je ta hrast po obsegu največji izmed vseh na svetu poznanih hrastov, torej cesar vseh, in ga zato tudi imenujejo „cesarski hrast“. Seveda nevihte in viharji skoz stoletja niso ostali brez sledu; vendar stoji še krepko in spomladi okraši svoj veličastni vrh vedno in vedno z bujnim zelenim listjem, in ga bo krasil gotovo še, ko bodo otroci, ki se sedaj igrajo v njegovi senci, že davno počivali v hladnem grobu.

Za turške vlade so to mesto radi obiskovali bosenski vezirji, ki so s sijajnim spremstvom vi-

„Cesarski hrast“ s travniškimi gojenci.

soko na konju prihajali iz Travnika sem na izlet. Sedaj prihajajo sem travniški gojenci. Okrog hrasta se enako bršljanu ovijajo mnoge pravljice. Po eni taki pravljici, ki jo je Barbarič pesniško obdelal, je nastalo to drevo, ki je pri mohamedancih in kristjanih v veliki časti, tako-le: Slavna narodna junaka Kraljevič Marko in Džerzelez Alija sta nekoč lovila po Vlašiču. Po lovu se napijeta vina in se vinjena začneta prepirati, kdo izmed njiju je močnejši. Kopje naj o tem odloči. Džerzelez zastavi glavo, da bo dalje vrgel svoje kopje kot Marko. Vrh Vlašiča odločita za mesto, odkoder bodeta metala. Džerzelez izgubi, njegovo kopje prileti samo do vasi Grahovo, vzhodno od Travnika. A Kraljevič Marko vrže svoje hrastovo kopje čez Travnik do Ranjkoviča, kjer se zabode v tla, požene korenine in postane silen hrast, ki še dandanes razširja svoje mogočne veje in rad pripoveduje potniku, da je bilo Markovo kopje, iz katerega je zrasel hrast, da ohrani pri poznih potomcih spomin na slavnega junaka.

11. Marijin družabnik.

1. Obljuba.

Zastavo Tvojo sveto, Deva,
smo zvolili;
pustiti je nikdar, smo Bogu
obljubili!

Kjerkoli se nahaja Družba
Jezusova, zbira okrog sebe
odlične mladeniče, snuje med
njimi lepe, s čvrsto vezjo med
seboj zvezane družbe, stavi jih
pod zastavo in varstvo nebeške
Kraljice ter jih urejuje, da se bore
v prvi vrsti pod zmagonosno za-
stavo svoje vzvišene voditeljice
proti neprijatelju, na čigar črno

zastavo prisegajo hudobni ljudje, a med njimi
žalibog tudi velik del današnje mladine.

Take dobro urejene čete pod vodstvom in
zastavo Marijino so Marijine družbe. Čigavo pero
more popisati, koliko dobrega so storile te družbe
v vseh stanovih človeške družbe, posebno pa pri
mladini? „Izmed vseh družb,“ je rekel neki
govornik na solnograškem katoliškem shodu, „ki
jih vidimo vedno iznova bujno procvitati, dviga
ena svojo sijajno zastavo na bojišču naših dni
tako dično in veselo, tako častno in slavodobitno,
da se zastave vseh drugih katoliških družb, naj
njih slava še tako doni širom sveta, vse brez
zavisti klanjajo tej zastavi in ji puščajo prvo

mesto. Vidim to zastavo, kako jo tristo let najplemenitejši junaki nosijo v boj proti sovražniku. Vidim, kako jo podaja tekom stoletij junak junaku. Okrog te zastave blešči sijaj in svetloba. V trikrat slavnem boju s svetom obseva to zastavo najčistejša bela barva nedolžnosti, veličastno resna modra barva pokore in ognjenordeča barva krvi mučenikov.

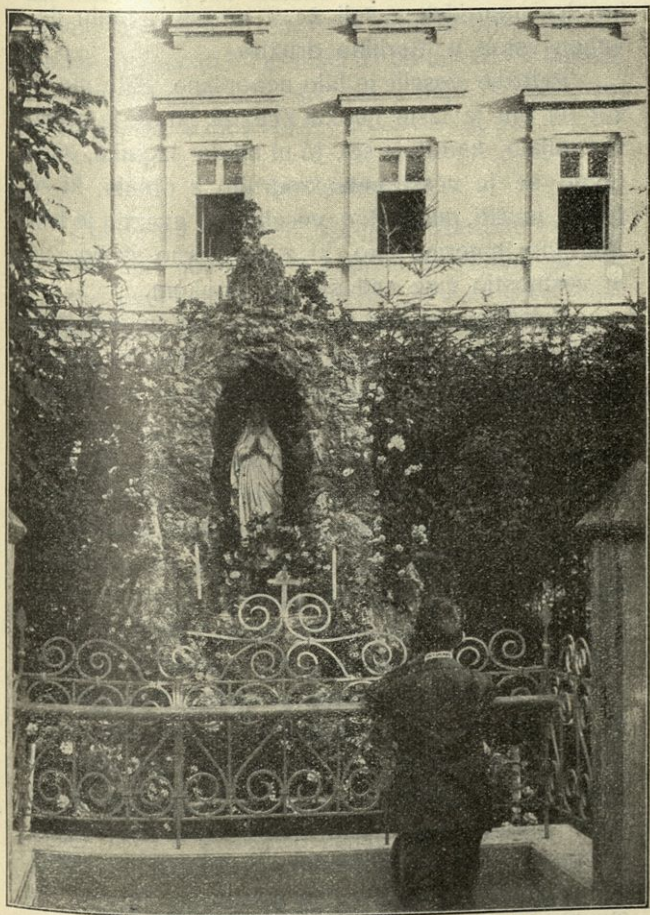
Čuj, kako se okrog te svete zastave glasé obljube iz toliko grl, v toliko jezikih, o vsakem času!

„Zastavo tvojo sveto, Deva, smo zvolili; pustiti je nikdar, smo Bogu obljubili!“ se glasi zvonki glas iz milijonov deških src.

„Zastavo tvojo sveto, Deva, smo zvolili; pustiti je nikdar, smo Bogu obljubili!“ se razlega vesela bojna pesem iz ust milijonov smelih mladeničev.

„Zastavo tvojo sveto, Deva, smo zvolili; pustiti je nikdar, smo Bogu obljubili!“ kličejo nebrojne čete s srcem in dušo vdanih mož.“

Tudi Peter je bil tako srečen, da mu je bilo dano priseči na to slavno zastavo. Bilo je na praznik sv. Alojzija 1. 1890., ko je klečal pred oltarjem Brezmadežne ter z gorečo svečo v roki in višnjevim trakom okrog vratu prisegel Mariji sveto prisego vpričo sodružabnikov in vsega nebeškega zbora. To ni bila zanj le velika milost, ampak tudi prav posebno odlikovanje; ker je bila namreč tedaj v zavodu samo ena družba, so bili navadno le večji dijaki sprejeti. Peter in še eden njegov součenec sta bila prva, katerima je bil z

Lurška Mati božja pred semeniščem v Travniku.

ozirom na njuno nenavadno zgledno vedenje in izreden napredek v šoli že v prvem razredu dovoljen vstop v Marijino družbo.

Petrovo veselje je bilo nepopisno. Bilo mu je, kot da mu je izšla ljubka zvezda, ki ga je vedno spremljala, kamor je šel, ki ni nikdar izginila, akoravno se je včasih nebo zagrnilo z oblaki, ki so pretili uničiti mladostno veselje: ta zvezda je bilo Marijino materino oko, ki z neumorno skrbnostjo in vestnostjo čuje nad svojim otrokom.

Vsled tega je štel v najlepše dni svojega življenja oni dan, ko se je posvetil Marijini službi. Biti Marijin sin, je smatral Barbarič za neprecenljivo srečo. Ko je bil 25. marca 1896 njegov prijatelj Peter Papac sprejet v sarajevsko Marijino družbo, mu je čestital Peter s tem-le pismom:

„Ker sva sina ene matere dežele, sem željno pričakoval, kdaj bova sina tudi ene nebeške Matere. Res, da sva tudi dosedaj lahko to rekla: toda danes, ko Te vidim pred kipom premile Matere, ko Te poslušam, ko izgovarjaš besede: „Izvolim te danes v gospo, zavetnico in mater...“ ne morem, da bi ne vzkliknil: O srečni čas, sedaj si prišel! O srečni sin v naročju take matere! Delim s Teboj radost in tolažbo, ki Ti danes polni srce. Premišljujoč Tvojo srečo, videč Te obdarjenega s tolikimi odpustki, pridruženega zvesti četi nezmagljive Kraljice in poslušajoč besede, ki Ti jih je danes odgovorila premila Mati: Jaz ljubim tiste, ki mene ljubijo, ne morem, da bi ne vzkliknil: Prijatelj, iz dna srca Ti čestitam!

25. marec naj Ti ostane v srcu celo življenje! Misel: Družabnik sem, sin Marijin sem, naj Te nikdar ne zapusti! Ta misel Ti bo tolažba v žalosti, varstvo v nevarnosti, srčnost v boju, krepčilo pri delu, pomoč v potrebi.“

2. Žar ljubezni.

Ko je bil Barbarič sprejet v Marijino družbo, je primerjal govornik v svojem svečanem govoru družbo cvetličnjaku, v katerem je vsak goreč družabnik krasen cvet, Materi božji na radost in veselje. Tu jim navede kot primero sv. Alojzija, ki je cvetel kakor čista lilija in bil zato vreden, da je bil zgodaj presajen v nebeški raj.

Osem let za tem piše neki gojenec o Barbariču: „Kakor krasna roža si cvetel v vrtu otrôk Marijinih, prenapolnjen ljubezni do nje in njenega Sina. In ko je cvet razvil svojo čašo, ga je presadil nebeški vrtnar v raj, ker ga zemlja ni bila vredna.“ Tako je torej Peter zvesto držal obljubo, ki jo je dal Kraljici, ko je stopil v družbo.

Rože ljubezni do Marije so od nežne mladosti cvetele ob potu njegovega življenja; v svetišču Marijine družbe pa so se popolnoma razvile, kakor plemenite cvetlice, katere presadi vrtnarjeva večša roka v primerno zemljo in jih skrbno čuva in goji.

Slika „premile Matere“, kakor je Barbarič rad imenoval devico Marijo, je stala vedno živo pred njim; njegove misli so bile neprestano pri njej, kakor ljubki angelčki, prinašajoči Materi tisoč po-

zdravov od otroka, a otroku od Matere. Vsak dan, če ni bil zadržan vsled bolezni ali kaj drugega, je najmanj šestkrat obiskal kapelico prečiste Device. Češče je med dnevom pobožno poljubil sliko, ki jo je imel pred seboj na pisalniku, a da bi na hodniku šel mimo Marijine slike brez pozdrava ali kratke molitvice, si ne moremo misliti.

„Nihče ni bil radostnejši in gorečnejši kot Peter,“ piše neki dijak, „kadar je bilo treba okrasiti sliko Matere božje v razredu. Naš dobri razrednik nas je vselej pred začetkom tega meseca opozoril na ‚šmarnice‘ in v šoli obesil krasno podobo ‚kraljice majnika‘. Pozval je svoje učence, naj okrasé to sliko s pesmicami pa tudi z venci iz prirodnih cvetlic. Vrstile so se pesmice, pevane v ognju mladeniške ljubezni do Marije. Ena je bila lepša od druge, polna pesniškega poleta. Seveda je bila med drugimi pesmicami vedno tudi Barbaričeva, kažoč premili Materi srčna čuvstva. On je bil vedno eden onih, ki so nabirali cvetja za vence. Od grma do grma si videl njegovo visoko postavo, ki se je radostno zganila, kadar je zagledal kak krasen, napol razvit cvet.

Toda najrajši je kazal svojo ljubezen do Matere božje z rožnim vencem. Podnevi in ponoči je nosil seboj rožni venec; molil je ne le v cerkvi in kapelici, ampak vselej, kadar se mu je ponudila prilika; in tako priliko je imel na potu v cerkev, v šolo, na igrališče itd., ker morajo tedaj gojenci strogo molčati. Kdor je videl tedaj Barbariča, idočega po hodniku, je zapazil takoj njegovo

visoko postavo in veličastno vedenje; ni pa vsakdo videl, da se njegove ustnice tiho premičejo, in niti njegovi sošolci niso vsi vedeli, da je njegova desnica, ki jo je imel na prsih pod suknjo, držala rožni venec.“ „Nekoč sem bil z drugimi dijaki v bolnišnici,“ pripoveduje drug gojenec. „Kljub boleznim smo bili vendar dobre volje in smo se smejali in šalili, medtem ko so bili drugi pri šolski maši in molili rožni venec. Kar reče Peter: „Prijetelji, molimo rajši rožni venec, ker ne moremo biti pri sv. maši!“ Vse nas je izpodbudil s temi besedami, drage volje smo se odzvali dobremu svetu.“

Nekoliko tednov pred njegovo smrtjo, ko je bil že tako slab, da se je komaj privlekel v cerkev, ga vprašam:

„Peter, pri koliko sv. mašah si na dan?“ — „Pri dveh, prečastni, a kadar prejmem sv. obhajilo, pri treh.“ — „Pa ti ni težko?“ ga vprašam dalje. — „Ne, prečastni! saj sedim.“ — „Toda molitev?“ nadaljujem. — „O ne, saj molim rožni venec; zlasti pri žalostnem rožnem vencu človek ne more biti lahko raztresen. Slike so tako žive, da me popolnoma prevzemó. — Ki je za nas krvavi pot potil, — kaka slika! — Ki je za nas bičan bil, — moj Bog bičan!“ To je rekel tako ganljivo, da so njegova bleda lica pordela, njegove trudne oči zaiskrile in desnica se nehote vzdignila. Peter je bil tako ginjen, kakor sem ga redko videl. „S tako sliko,“ dostavi nato mirneje, „s tako skrivnostjo se lahko dolgo bavim, ne da bi se utrudil!“ — Barbarič je molil rožni venec tako, kakor se mora

moliti: premišljuječ in živo si predstavljajoč v duhu slike. On se je tako zaglobil v skrivnosti, da jih je pred seboj v duhu gledal. Bil je v nazaretski hišici in z veseljem poslušal, kako je angel prinesel Mariji veselo poročilo; spremljal je Devico čez gore k njeni teti Elizabeti; klečal je z Marijo in Jožefom pred božjim Detetom v betlehemskem hlevcu itd. Na podoben način je premišljal in z Marijo prehodil žalostne in vesele skrivnosti. Tako mu je postal rožni venec pravi rudnik duhovnih zakladov, v katerem je našel vsak dan novo nebeško blago.

3. Družbi na čelu.

Nekoč je rekel Petrov učitelj o Barbariču: „Naš Barbarič bi se odlikoval v vsakem poklicu.“ Tako je tudi v častni Marijini četi služil le malo časa kot prost vojak. V začetku drugega razreda — tri mesece, odkar je bil sprejet v družbo — je bil imenovan za družbenega svetovalca; in to službo je častno opravljal dve leti. V četrtem razredu so mu poverili službo namestnika. V tej se je vedel tako hrabro, da ga je v petem razredu — dotodaj nenavadno! — celo družbeno predstojništvo, v katerem so bili večinoma dijaki iz višjih gimnazijskih razredov, enoglasno predložilo in izbralo, da bo družbi na čelu. Na predvečer sv. Stanislava — zaščitnika družbe — l. 1893. je bil slovesno proglašen za družbenega prednika. Toliko ljubezni in spoštovanja si je bil Peter pridobil pri svojih sodružabnikih. Ta ljubezen in

spoštovanje do njega ni pozneje nič pojenjala, ampak nasprotno vedno rasla. Ne samo, da so Barbariča vsako leto nanovo izvolili za prednika, ampak še več: nihče ni niti mislil na to, da bi bil kdo drug izvoljen. Prednik je bil do osme šole, ko je vsled bolezni sam prosil, da izvolijo drugega. Vsem je bilo žal, da jih zapušča njihov dobri in priljubljeni vodja.

In Barbarič je bil v resnici vzoren prednik. Družbena pravila, zlasti ona za prednika, je zelo točno izpolnjeval. Ko sem nekoč vprašal, ali je bil Barbarič vedno tako goreč v dobrem, mi je mnogo dijakov odgovorilo: „Bil je vedno dober in goreč; toda še z večjo gorečnostjo je začel težiti za krepostmi, ko so ga v petem razredu izvolili za družbenega prednika.“

Vroča želja njegovega plemenitega srca je bila, da se družba čim više povzdigne in čim lepše procvita. Toda s tem je združeno navadno mnogo velikih težav, ki se dajo le s skrbnostjo, previdnostjo in vztrajnostjo premagati. To je izkusil tudi Barbarič; toda on se ni podal. Predvsem je skrbel zato, da vzbudi v srcih svojih sodružabnikov posebno ljubezen do Matere božje, in da veselega srca in drage volje izpolnujejo vsa pravila, ki jim jih nalaga družba in zavod. Namen Marijinih družb je, kakor piše že Benedikt XIV. v „zlati buli“, izredna ljubezen do Matere božje, katere sad je stanovska popolnost. Zato mora biti družabnik tudi apostol. „Kaj je Barbarič vse izvršil in storil,“ pravi neki dru-

žabnik, „da pomnoži čast svoje nebeške Matere!“ Kdo bi mogel sešteti vse žrtve, ki jih je žrtvoval svoji Materi na čast, vse načrte, ki jih je zasnoval? Nekoč je prinesel p. vodju na papirju okrog 20 načrtov ter ga vprašal za svet, kaj bi bilo najbolj v čast in slavo D. Marije.

Pogosto se je na izprehodu pridružil družabnikom iz kateregakoli razreda in jih nagovarjal, naj kaj store v čast Materi božji; izpodbujal jih je, naj ne opuste svojih dobrih sklepov; kratko, pomagal jim je s svetom in dejanjem. Kakor nabira čebela sladki med, letajoča od cveta do cveta, tako je zbiral tudi Peter iz dobrih knjig in časopisov med lepih navduševanj in krasnih zgledov iz mladeniške dobe ter jih pripovedoval svojim tovarišem in jih izpodbujal za podobna dela. Najrajši se je razgovarjal, pa tudi poslušal, kako se v raznih krajih in deželah vzbuja krščansko življenje. Kako se je svetilo njegovo oko radosti, ko je čul, da je ravno „Marijina družba“ povsod visoko razvila krščansko zastavo. Upal je, da bo družba tudi v hrvaški deželi imela mnogo uspeha in da bo začel krščanski duh in življenje iznova procvitati, in to zlasti med hrvaško mladino.

Toda kakor je Barbarič vroče želel, da se družba kar najbolj razširi, ravnotako je bil odločno proti vsemu, kar bi moglo družbo kaj poslabšati.

„Kako je kaj z Vašo kongregacijo?“ piše svojemu prijatelju. „Slišal sem, da delajo nekateri zlasti na to, da bi ne bilo nikakega predstojništva.

Ti si sedaj v predstojništvu, zato Ti to povem: sreča je, da takih ni mnogo, kam bi sicer prišli? Če oni nočejo priznati glavnega znaka družbe — in to je ravno predstojništvo, ki ima oblast nad drugimi člani, kar se tiče družbe, — tedaj niti ne morejo priznati imena ‚družba‘, ampak morajo družbo imenovati ‚bratovščino‘. Vem, da je mnogo težje voditi Vašo družbo, kakor n. pr. našo; toda, ko se spomnim družbe v N., mislim, da imate zlasti vi, ki ste v predstojništvu, sveto dolžnost, da jo obvarujete propada. Kajti, ko se bodo take misli globlje vkoreninile, bo to težje. Saj veš, da je podobno delala tudi družba v N., in glej, prišla je tako daleč, da se je končno izpremenila v nekako republiko, kjer so volili predsednika, kadar in za kolikor časa so hoteli.

Ne daj ljubi Bog, da bi se to zgodilo z Vašo družbo, torej ‚začetku se ustavlja‘. Ne sprejmi teh besed kot kako pridigo, ampak vedi, da sem Ti to povedal samo iz prijateljstva, in to samo Tebi, ker vem, da mi ne boš zameril.“

Kako dobro je razumel Barbarič nalogo predstojništva in posebno svojo dolžnost kot prednik, nam kažejo besede, ki jih je govoril pri neki seji: „Od nas je odvisno, ali bodo tudi drugi gojenci dobri. Družabniki veliko vplivajo na druge gojence, a predstojništvo mora biti vzor, po katerem se ravnaajo več ali manj tudi drugi.“

Vedno je skrbno pazil na družabnike in jih opominjal, če ni bilo kaj prav; a to je storil vedno tako prijazno in previdno, da mu ni nihče

zameril. Njegove velike zmožnosti in vrline, njegova iskrena dobrohotnost, njegovo modro in mirno vedenje, njegova zgovornost in njegova možatost so mu pridobile tolik vpliv in ugled, ne samo pri družabnikih, ampak tudi pri drugih dijakih, kakršnega nimajo često niti predstojniki. Peter je lahko vsakemu vse povedal. Marsikateri dijak mu je odprl in izlil svoje srce in iskal pri njem tolažbe in pomoči. On je pomagal, kjer je mogel in znal. Mladim nezadovoljnežem je pogosto priporočal, naj vse svoje težave razode-nejo svojemu izpovedniku ali kakemu predstojniku. Večkrat si ga lahko slišal govoriti: „O da bi vsak dijak imel duhovnega vodja, kateremu bi vse zaupal tudi izvun izpovedi!“ To je bila njegova vroča želja.

Vse svoje moči je zastavil, da privede zopet na pravo pot slabe družabnike. Ni se branil, od-sloviti koga iz družbe, če je bilo treba, vendar mu je bilo dolgo hudo za njim. Tako piše 25. marca l. 1895. g. Kelavi: „Žalost ti navda srce, če po-misliš, kje so sedaj oni bivši družabniki, ki so pri zadnjem glavnem prazniku tako svečano ob-novili svoje posvečenje nebeški Materi.“ Da se je Barbarič udeležil vseh shodov, dokler mu je zdravje dopuščalo, da je skrbel zlasti zato, da se vse družbene navade bogoljubno izvršujejo in da se vsi družbeni prazniki kar najlepše praznujejo, se razume samoobsebi. Ganljivo je bilo videti, ko je Barbarič še zadnji teden svojega življenja, držeč se komaj na nogah in s palico v roki, vsak

dan lezel in se pri tem naslanjal čisto na zid, da bi se odpočil, in se tako polagoma vzpenjal v drugo nadstropje do družbene kapelice, da pokloni zadnji cvet svojega zemeljskega življenja premili svoji Materi. Da, celo onstran groba je hotel Peter ostati družabnik in plodonosno delovati za družbo.

Bilo je ravno šest dni pred njegovo blaženo smrtjo, ko se je pogovarjal z menoj o večnosti, kateri je bil tako blizu; a pogovarjal se je tako mirno in veselo, kakor more govoriti dijak le o počitnicah, ki so že pred vrati. Priporočil sem mu, naj tudi v nebesih goreče moli za vse, posebno za hrvaško mladino, in da naj skrbi, da bodo Marijine družbe in duhovne vaje za dijake lepo procvitale v hrvaški zemlji. Veselega srca mi je obljubil, da bo to storil; in kakor se zdi, njegova priprošnja v nebesih ni bila brez uspeha. Ko je Barbarič umrl, je bilo na Hrvaškem šele sedem Marijinih družb; in komaj tri leta po njegovi smrti je naraslo število na 18. Sedaj n. pr. jih je samo v Sarajevem dvanajst. Kar je še več, v mnogih krajih so se začeli živo zanimati in navduševati za Marijine družbe in s tem buditi v srcih krščanskega duha.

4. Slovesna akademija.

Da si, dragi bralec, na večer Svečnice 1896 prišel v dvorano travniške gimnazije, bi bil gotovo, kot marsikateri gost, obstal na pragu in vzkliknil: „Ah, kako me je to iznenadilo!“

V zadnjem delu dvorane se vzdigujejo iz zelenih vej in pisanega cvetja tri kapelice, menjavajoč barve kakor slikana okna hiše božje, kadar jih obsije solnce. V srednji kapelici stoji kakor živa, povešenih oči in sklenjenih rok brezmadežna Devica, mati in kraljica družbe; na desni strani sv. Alojzij, na levi sv. Stanislav — njeni ljubljenci, zaščitniki družbe. Razsvetljen trak, na katerem se blišče imena družabnikov, se vije okrog prečiste Device. Nad glavo ji stoji z ognjenimi črkami zapisano: „Ego diligentes me diligo“ (Jaz ljubim tiste, ki mene ljubijo).

Dvorana je polna gostov in gojencev. — Pevci odpojo prvo pesem in Barbarič, s častnim trakom prednika, stopi pred slavnostni oltar, z živo besedo pozdravi zbrane goste in otvori akademijo, ki so jo gojenci napravili prigodom zadnjih obljub svojega gospoda vodja. S pesmimi in besedami, z godbo in petjem proslavljajo Marijo kot vzor, mater in vodnico družabnikov.

V nekem pismu do družabnikov v Maria-scheinu, katerim se zahvaljuje za poslane transparente, poroča Peter o vtisu te akademije doslovno tako-le: „Ta akademija je vzbudila veliko navdušenje za nebeško Kraljico v srcih vseh družabnikov. To se je pokazalo takoj po akademiji. Komaj smo prišli v učilnice, so že zadonele razne Marijine pesmi. — Sedaj moramo ta ogenj še vedno boljinbolj netiti, da nam ne ugasne.“

K temu lepemu uspehu akademije je gotovo veliko pripomogel Petrov navdušeni sklepni govor.

Ko je še enkrat omenil trojne ideje akademije, se je obrnil na družabnike, rekoč:

„Na noge, bratje! V bitko, v sveti boj! Nasproti stoje oboroženi trije strašni sovražniki, katere moramo na vsak način zatreti, na vsak način premagati . . . Neredna poželjivost kakor troglavi zmaj bljuva na nas ogenj grešnega veselja, pohlepnosti, prevzetnosti . . . Hudobni svet je naperil proti nam svoja zapeljiva, grešna, brezbožna načela. Hudobni duh, ta stari nevošljivec naše sreče, meče na nas sedaj iz ozadja, sedaj na odprtem polju strupene strele izkušnjav, hoteč nas prestrašiti in odvrniti od prave poti. Če hočemo zmagati, moramo imeti močno, nezmagljivo vodnico . . . Glejte tukaj Marijo, naš vzor, našo mater, našo kraljico, našo vodnico. Zberimo se okrog njene zastave, udarimo za njo v sredo ljutega boja. Dokler nas vodi ona, se nam ni treba bati; dokler sledimo njej, je zmaga naša. Toda kaj se še obotavljamo? — Ali naj se sramujemo pred tistimi neštevilnimi četami družabnikov, ki so se pod Marijino zastavo tako hrabro borili in si pridobili večno zmago? Ali naj povesimo oči pred toliko milijoni Marijinih vojakov, ki se še danes pod lilijsko zastavo Marijino bore v prvih vrstah proti sovražnikom Kristusovim in si pridobivajo vedno novih lavorik? Ali naj mi, otroci Marijini, borilci Marijini, živimo leno in ostanemo gluhi pozivu naše kraljice, naše vodnice? Ali naj res pustimo, da nas sovražnik zatira, tepta in nad nami praznuje svoje zmagoslavje?

O mati, ne! nikdar ne! Še je v nas ogenj; še plamti v prsih navdušenje za Te; še hrepeni srce po zmagi; še častimo Tvoje znake; Tvoje zastave mi ne predajemo! Prej umreti, kakor jo zapustiti; prej pasti, kakor jo izpustiti iz rok!

O zanetimo, bratje, danes ta ogenj, ki tli v naših prsih! zanetimo ga v ogenj prave sinovske ljubezni! In ta ogenj ljubezni naj plamti in gori; toda ne samo danes, ne samo jutri, ne samo v mladih letih, ampak celo življenje.

Zastavo v roke, dvignimo jo visoko, pokažimo svoje bojne znake! Naše geslo, Marija naš vzor, Marija naša mati, Marija naša vodnica, naj nam bo vedno pred očmi! Stran ozir na ljudi, stran strah pred ljudmi! Pred celim svetom pokažimo, kaj smo, komu služimo, za koga se borimo! Marijin družabnik sem! naj se glasi v naši sredi! Marijin družabnik sem — toda to naj ne bo samo prazna beseda, ampak naj nam pride iz dna srca, gorečega ljubezni do naše matere Marije! Marijin družabnik sem — to pokažimo z besedo, dejanjem in dobrim zgledom! Slava presvetega Srca Jezusovega in čast Marijina, to je naša naloga. Bratje! aut Caesar, aut nihil — ali dobri družabniki ali nikaki!

Pri ločitvi, o Mati, Ti trdno obetamo: Prej ne bomo ne počivali, ne mirovali, dokler ne boš mogla reči o naši družbi: Vsa si lepa, moja kongregacija; dokler ne boš mogla reči: Sedaj napreduje, sedaj cvete moja družba!“

12. Potovanje o počitnicah l. 1892.

1. Po Bosni in dalje.

„Besede pesnikove,“ piše Barbarič v drugem tečaju petega razreda svojemu bratu, o. Marku, „ki pravijo, da je potovanje druga šola za človeka, mi letos neprestano zvene po ušesih. Vsledtega sem se namenil prihodnje počitnice, ako mi bo le kako mogoče, malo potovati. Toda jaz sem stari berač, ki išče in prosi, kjer more. O koristi potovanja si gotovo prepričan, zato Ti ni treba o tem govoriti. Namignil sem Ti že, da ne boš odšel mirnim potom — ker jaz stavim največje zaupanje na Te. Pa kaj hočeš? Ako kaj dobim od radodarne roke — to mi je vse; a kar potrošim, potrošim za koristne knjige. V zahvalo naj Ti bodo moji redovi (iz vseh predmetov izvrstno), ki sem jih dobil v zadnjem izpričevalu.“

O. Marko je drage volje izpolnil bratovo željo, a Peter je poskrbel za potnega tovariša; bil je to njegov zaupni prijatelj in rojak in poleg tega njegov prednik kot načelnik družbe, abiturient Marijan Kelava.

Dne 5. julija zgodaj zjutraj sta se podala dijaka v beli svet. Najprej sta obšla severno Bosno. Ko sta razgledala Zenico in Žepče, sta prehodila krvava bojišča pri Maglaju in trdem Doboju. Nato sta se napotila v Tuzlo, potem pa mimo Derventa proti Bosanskemu Brodu. Prebrodila sta Savo in prišla v belo Djakovo, znano po vsem svetu zaradi škofa Strossmayerja; a poleg tega se

Djakovo ponaša s cerkvijo, ki je najlepša, kar jih imamo na jugoslovanski strani. Visoki zvoniki te veličastne stavbe so pozdravljali naša mlada potnika že oddaleč. O, kako vroče je molil Barbarič v tem svetišču, ki po svojih slikah — delo Ludovika in Aleksandra Seitza — odseva nebeskega sijaja in lepote! Iz Djakova sta se obrnila proti Požegi.

„Le poglej na zemljevid, kolika pot je to!“ je pisal Peter svojemu tovarišu Diviču. „Šla sva skoz sredo Slavonije in mimo trdnjave Našice, in to vse peš. V Požegi sva prenočila v nekdanjem jezuitskem kolegiju. Imela sva dokaj težav na potu, tuintam pa tudi ugodnosti. Predsnoči sva prenočila sredi polja pod nekim hrastom; danes sva nasprotno počivala na mehkih blazinah. Torej — kakor pride.“

Na potu sta si prijatelja kratila čas z veseli in koristnimi pogovori. Ker sta bila oba navdušena za iste ideale, sta odprla drug drugemu svoje srce in si zaupala vse, kar je vsak mislil in nameraval.

„Najin pogovor,“ pripoveduje Kelava, „je bil vedno prijateljski in zaupen. Pogovarjala sva se o raznih stvareh; toda Peter je znal to, kar nama je bilo v zabavo, vedno tako zasukati, da je izpodbujal k boljšemu in lepšemu duševnemu življenju. Vmes je rad vpletal izpodbudne dogodke iz življenja svetnikov. Ker je bil nadarjen, si je lahko zapomnil, kar je prebral, zato je znal mnogo lepih zgledov.“

Pogovarjala sva se o Marijini družbi, o njenem napredku in življenju ter o najinem bodočem delovanju v vinogradu Gospodovem. O, koliko načrtov sva imela, kako drug drugemu obetala, da si bova vedno pomagala. Stotine zlatih nad je napolnjevalo najini srci in že naprej sva se veselila srečnega uspeha. Mislila sva pa tudi na težave, ki naju čakajo pri vsem tem in to je naju še bolj podžigalo in hrabrilo, da bova skupno delala. Tako sva tedaj govorila, toda Bog je drugače obrnil.“

2. Marija — zvezda.

V Požegi so svetovali vrlima Hercegovcema, naj obiščeta tudi beli Zagreb. Ker pa so bile počitnice že pri koncu, onadva pa sta hotela obiskati še Dalmacijo, sta se vrnila čez Hrvaško v Bosno. V nemških naselbinah, Windhorstu in Rudolfstalu, so ju pozdravili tovariši iz zavoda. Odtam sta šla v Banjaluko v glasoviti samostan čč. oo. trapistov. Kar je Barbarič tu doživel, naj sam pripoveduje:

„Pozvonila sva na vratih. Jaz sem bil zelo radoveden, kdo se bo prikazal, ker dosedaj nisem videl še nobenega trapista. Neki brat nama je odprl in vprašala sva za o. Kazimira. Pater je naju zelo prijazno sprejel in naju po trapistovski šegi pogostil s kruhom in sirom. Tudi je naju predstavil prečast. o. opatu, ki je bil prej častnik. Ta redovnik je napravil name velik vtisk. Nago-varjali so naju, naj ostaneva pri njih vsaj kaka dva ali tri dni, toda midva sva se vljudno zahva-

lila, ker ni bil nihče izmed naju še nič doma, potovati pa sva nameravala še do sinjega morja.

Drugi dan sem se želel izpovedati, zato sem poprosil za patra, ki bi umel hrvaški. Rekó mi, da se lahko izpovem, toda zjutraj okrog četrte ure. Tako je tudi bilo. Ko sem izmolil izpovedno molitvico, sem povedal, da sem bil pred toliko in toliko časom zadnjikrat pri izpovedi; toda izpovednik me ni razumel. „Pred koliko meseci?“ je vprašal. — „Tu ni mesecev, ampak izpovedal sem se pred toliko in toliko časom.“ Pa zopet me ni razumel. Tedaj sem mu povedal nemško, a on reče nato: „Pa zakaj govorite hrvaško, ako znate nemško? Govorite torej nemško!“ — „E, jaz nisem ravno najbolje vešč nemščine, a zlasti se bojim, da bi se ne mogel pri izpovedi jasno izraziti.“ — „Niste Vi dijak iz Travnika?“ — „Sem.“ — „O, gimnazijci morajo znati nemško. Govorite le nemško!“ — „Če je že tako, tedaj Vas prosim velečastiti, da govorim hrvaško, a Vi vprašujte nemško.“

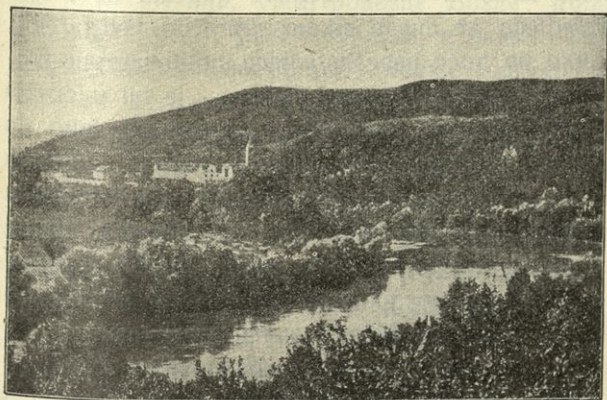
Govorila sva hrvaško, nemško, latinsko, a pater včasih tudi slovensko, ker je bil rojen Slovenec.

Komaj sva se z velikim naporom razumela. Vesel sem bil, da sem vsaj pokoro razumel, ki mi jo je dal. Bila je to izpoved v štirih jezikih.“

Kako je Barbarič na potovanju izvrševal svoje duhovne dolžnosti, piše njegov tovariš in prijatelj tako-le:

„Peter je svoje verske dolžnosti o počitnicah ravnotako pobožno opravljal, kakor med šolskim

letom; da, še več je storil, če so mu razmere dopuščale. V dušnem življenju on ni poznal počitnic. Svoje navadne molitve je vedno opravljal tudi na potovanju. Kot Marijin družabnik Peter ni opuščal molitev, ki so jih družabniki dolžni moliti. Kjer sva mogla, sva bila pri sv. maši, in meni se je zdelo, da je Peter vsak dan bolj pobožen. Večkrat je tudi stregel pri sv. maši, kar je

Samostan trapistov Marija-zvezda pri Banjaluki.

rad delal. Če ni bilo ministranta pri roki, je bil Peter takoj pripravljen. Navadno sva molila vsak dan skupno rožni venec in angelovo češčenje. Če nama je pogovor pošel, je Peter često rekel: 'Moliva rožni venec, ker pozneje morda ne bo tako pripravno kot sedaj.' Kolikor se jaz spominjam, teh dveh molitev nisva nikdar opustila, ker me je Peter spomnil, ako sem jaz pozabil ..."

Ali se to ne ujema popolnoma z onim, kar je Peter sam pisal o počitnicah: „Počitnice niso zato, da dijak manj moli ali službo božjo opušča, kajti za službo božjo ni počitnic. Narobe, ravno o počitnicah se mora gorečnost v službi božji podvojiti, ker je dijak o počitnicah v večji dušni nevarnosti kot sicer.“

Ta Petrova pobožnost ni bila nič drugega nego izraz in odsev njegove ljubezni do Boga; vsledtega se mu ni nikdar zmračilo vedro čelo. Kako pa hoče nebeško solnce motiti naravno krasoto? „Barbarič,“ pravi Kelava, „je bil v družbi vedno vesel in poln zdravega humorja, tako da je znal vsakega zabavati in razveseliti. Potovala sva gotovo mesec dni skupaj. Ves čas nisem opazil, da bi bil slabe volje, nepotrpežljiv ali kaj drugega, kar bi ne bilo v redu. Junaško je prenašal vsako nezgodo in se ni nikdar pritožil. In kako je bil hvaležen za najmanjšo uslugo! Če naju niso kje s posebno prijaznostjo sprejeli, je znal to vedno oprostiti in na dobro obrniti. S takim vedenjem si je seveda povsod zapustil dober spomin.“ — —

Iz Banjaluke sta krenila naša vrla potnika proti Jajcu čez Vrbas, in to po novozasekani cesti, ki tedaj še ni bila povsem izgotovljena. Klanec je tu dolg 72 km. Med nepristopnimi, velikanskimi stenami je izpeljana lepa cesta, kjer je do najnovejšega časa drl edinole Vrbas. Naša potujoča dijaka sta bila najbrže prva, ki sta zagledala skrivnostno Vrbasovo strugo. Toda smeli korak

bi bila skoro drago plačala. Barbarič je to potovanje — brez dvoma najzanimivejše in najmučnejše — tako živo in vzorno popisal, da bo bralca gotovo zanimalo, ako ves spis priobčimo.

3. Iz Banjaluke v Jajce in do sinjega morja.

Solnce se je bilo že nagnilo proti zahodu, ko sva s tovarišem odšla iz Banjaluke. Naslednji dan je bil sv. Ilija, varih ponosne Bosne; treba je bilo torej priti v Jajce k sv. maši, a tega ni bilo mogoče drugače, kot da sva potovala tudi ponoči in da se nisva smela dalje muditi v Banjaluki.

Ko sva odhajala iz Banjaluke, so nama nekateri rekli, da se pride po novi cesti ob Vrbasu v šestih urah v Jajce. Poslušala sva jih in šla v božjem imenu po tej poti. Brez kake zapreke sva prišla do mesta Karanovca, ki je dve uri oddaljeno od Banjaluke. Tu naju je zalotila noč. Pa glej nesreče! Morala bi bila iti čez Vrbas, pa ni bilo prevoznika. Na drugi strani Vrbasa so se na obeh straneh vzdigovale velikanske pečine, ki so kakor gladni volkovi zijale na naju. Toda ravno tukaj bi bilo treba čez vodo. Poleg tega se je začel še jasni nebeški obok zavijati v gost, teman, oblačen pajčolan. Čez malo časa je začelo še bliskati, grmeti, in dež se je ulil curkoma. Iskala sva zavetja pod neko vrbo, in pogosto se je nama izvil iz prsi pritajen vzdih: „Bog in sv. Ilija, varujta naju to noč!“

Premočena od dežja zapaziva končno prevoznika, ki je plul z druge strani k nama. „Kje

si bil vendar dosedaj, dobri človek?“ ga vprašava oba obenem. „Bog z vama! peljal sem hrane Likancem. To jih je gori! Pa odkod sta prišla, dobra mladeniča?“ — „Potujeva v Jajce in bi bila rada jutri že tam!“ — „Kaj? V Jajce? Pa kod mislita priti v Jajce?“ — „Po novi cesti, prijatelj!“ — „Otroka božja, ali sta ob pamet? Kje je nova cesta, ki je ni niti polovica gotove! Še sto korakov od tukaj pa ne moreš naprej, da imaš peruti. Prosim vaju, pomislita: na obeh straneh ogromne pečine, po sredi teče reka Vrbas, a kamnolomci streljajo ves božji dan. Ali boš zletel pod oblake?!“ — „Dobri mož, rekli so nama vendar, da se more tukaj priti!“ — „Kaj, priti? Pa še ob takem času? In ob takem vremenu? Še opoldne ne dovolijo nikomur tukaj iti, pa če bi bil sam okrožni predstojnik. Samo glavni nadzornik se more po novi cesti nekako preriti do Jajca, a drugega živega bitja ne puste.“ Toda midva odgovoriva: „Kljub temu bova vseeno šla!“ — „Dobro,“ nadaljuje, „naj vaju tudi puste — toda vesta, kaj je Likanec? Ta ti potegne kapo z glave, če le more; in koliko jih je! Torej, ako imata kaj seboj, ne hodita — ker se mnogo govori! Kaj je to Likancu, oropati človeka, pa v Vrbas z njim! Kdo te vidi razen Boga?“

Te besede so naju malo pretresle. Glede denarja nisva bila toliko v strahu, za glave nama je bilo več. Pomisliva: „Hm! Jutri izgubiti sveto mašo! — Toda nocoj hoditi v smrtni nevarnosti, pa morda še ne dospeti pravi čas! Kaj hočeva?“

Dejala sva, ljubi Bog ne zahteva tega, kar ni mogoče. Obrneva se k prevozniku: „Toda, mož, kaj hočeva zdaj!“ — „Ne hodita naprej, sicer pa, kar hočeta!“ — „Pa kje prenočiti, ko ni nobene kočice?“ mu odgovoriva. „Tam gori je neka kočica, v njej je dosti sena; jaz spim v njej, pa lahko tudi vidva.“ Po daljšem obotavljanju sva se vdala v to; toda moral je nama obljubiti, da naju bo pred zoro prepeljal čez Vrbas, da bova tembolj zgodaj prehodila zloglasne klance, kjer streljajo delavci od zore do mraka. Nato smo odšli in se vlegli na seno.

Okrog tretje ure smo bili že na nogah, in najin „Sergij“ naju prepelje na drugi breg. Tu mu stisneva nekaj denarja v roke in se ločiva. Ko sva se oddaljila par korakov, nama začne klicati: „Čujta, ako vama glavni inženir ne bo dal dovoljenja, ne hodita naprej, ker sicer se vama bo slabo godilo!“ To naju malo vznemiri, toda zapujoč v božjo previdnost se ohrabriva in greva dalje. Nekoliko korakov, in bila sva v zloglasnem klancu. Skalnate skupine so bile na posameznih mestih presekane. Plezala sva in lezla, včasih tudi zdrčala, dokler nisva končno prehodila strašnih skalnih sten. Takoj zatem se razprostira mala ravninica. Tu je bila cela likanska vojska. Nekateri so še spali, drugi vstajali, a tretji že odhajali na delo — kajti Likanec ne pozna sv. Ilija! Midva sva popolnoma resno stopala; a oni so naju imeli za neka nadzornika, in so naju spoštljivo pozdravljali. Med potjo so mi rojile po

glavi misli: „Kaj bo, ako naju sreča kak nadzornik in naju zavrne?“ Toda zopet sva se priporočila Bogu in sv. Iliju in šla naprej.

Najine ravninice je bilo kmalu konec in zopet se je vzdigovala pred nama ogromna skalna stena, a zgoraj so se zbirali gosti črni oblaki, iz katerih je pršel droben dež. Nikjer nikogar! Ko greva zamišljeno naprej, začujeva naenkrat ljudsko grlo, ki peva jasno in glasno, in zvok se razlega po trdih pečinah. Greva še malo, kar opaziva, da prihaja glas od Vrbasa in da se nama vedno bolj približuje. Začudena obstojiva in kaj vidiva? Smeli hribovec je zvezal štiri debele hlode in si tako napravil plav, na katerem brezbrizno sedi in prepevajoč ravna z dolgim drogom svojo čudno ladjico, in Vrbas jo hitro tira s svojimi srebrnimi valovi. Voščila sva smelemu brodarju božjo pomoč in odšla naprej. Z vseh strani so naju stiskale skalne stene. Hodila sva nekako poldrugo uro, in glej — pred nama se razteza krasna dolina, a na obeh straneh se vzdiguje starinska trdnjava Krupa. Okrog je vse pusto in nepristopno, zid trdnjave pa je porasel s črnim mahom, kakor da žaluje za svojimi gospodarji. Še dva koraka in pred nama stoji hišica, pokrita z deskami.

Ker je bilo že poldne, sva mislila, da sva že dokaj blizu Jajca in sva vprašala možička, ki je stal pred kočo: „Koliko je še do Jajca?“ — „Približno šest ur,“ je bil odgovor. — „Pa je vsaj tu cesta že dodelana?“ — „Na nekaterih krajih je, na drugih ni; toda večinoma ni! Pa vesta, da

se tukaj ne sme hoditi? Ravnokar je šel tu mimo neki bradač, ki nadzoruje vso cesto. Verjemita mi, ako vaju zaloti, se vama ne bo dobro go-dilo.“ — „Kar Bog da,“ sva mu odvrnila, vendar sva bila malo v strahu, kaj bo, če naju kdo zavrne. Toliko truda zastonj! Toda zopet, kakor Bog dá in Mati božja! Pogumno naprej!

Greva nekaj časa in res! tu prihajajo trije gospodje proti nama. Ko se malo približava, opaziva, da mož v sredi nekaj odgovarja onemu bradaču. Bil je to človek mogočnik, črnih brk in brade, bistrih, prodirajočih oči, srednje postave in dostojanstvene hoje. Ko se približava, ga ponizno pozdraviva. On odzdravi, obstane in naju vpraša: „Prosim, gospoda, kdo sta in kam potujeta?“ Odgovorila sva, da sva potujoča dijaka. Izpregovorivši z nama par prijaznih besedi, reče: „No dobro, ker sta dijaka lahko odideta; toda sicer se ne sme.“ Zahvaliva se mu in greva dalje. Sedaj je nama malo odleglo. Mislila sva, da je težav konec, nadzornik je dal dovoljenje in cesta se lepo odpira pred nama. — Toda ne dolgo! Šla sva kake četrť ure, ko zadeneva zopet na nove nezgode. Pred nama se vzdiguje velikanska skala, z desne in leve čeri, a pota nikamor. Kam sedaj? Nazaj? Pa tako daleč! Naprej? Nemo-goče! Gledala sva okrog in opazila vrv, ki je visela z vrha pečine. Takoj sva spoznala, da služi to za prehod. Zgrabila sva za vrv, sedaj pa plezaj, lezi, vzpenjaj se, dokler se nisva spustila na drugo stran. Zopet so naju začele stiskati

skalne stene, dan je izginjal in črni oblaki so viseli prav do zemlje. Srčno sva se priporočila Bogu, Materi božji in sv. Iliju, plezala od ene pečine do druge, prerila se skozi tri, štiri predore, bredla čez potočke in hudournike, dokler nisva zagledala naposled okrog devete ure Podmilačja in cerkvice sv. Janeza Krstnika. Prišedši mimo čudodelne cerkvice, sva se iz vsega srca zahvalila Bogu in Devici Mariji, da sva živa prinesla glavi iz toliko nevarnosti. Še pol ure — in bila sva na svojem cilju — v prijaznem Jajcu!

* * *

Po kratkem odmoru v stari prestolnici bosenskih kraljev sta obšla mlada potnika gotovo vso jugozahodno Bosno in Dalmacijo prav do Dioklecianove palače. Tu v Spletu sta se ustavila na obrežju čarobne Adrije; — najveličastnejša slika po tolikih naravnih krasotah, ki so jima dosedaj napolnjevale dušo in srce. Odtukaj sta se napotila v svoj rojstni kraj, da pozdravita svoje mile in drage. V enem mesecu sta prepotovala naša dijaka skoro tri kraljestva, in to vse peš.

13. Skrivnost.

Nadškofijska gimnazija v Travniku sicer nima popolne pravice javnosti, vendar se snide v zavodu vsako leto za zrelostno izkušnjo komisija, ki sestoji deloma iz učiteljev zavoda samega, deloma iz profesorjev državne gimnazije v Sarajevu.

Matura, ki jo napravijo dijaki pred to komisijo, velja za celo državo.

Iz naravoslovja delajo maturo pred imenovano komisijo že koncem šeste šole. Izprašuje tedaj profesor naravoslovja v zavodu.

Ko je prišla vrsta za to izkušnjo na razred našega Barbariča (1895), se je pripetil znamenit dogodek, ki ga nam opisuje očividec in Petrov tovariš približno tako-le:

Tri, štiri dni pred „malo“ maturo (kakor imenujejo dijaki izkušnjo iz naravoslovja) smo opazili, da je imel profesor v svojem zapisniku lep list papirja, v katerega je med poukom zdajpazdaj uprl oči. „Aha,“ smo mislili, „to so gotovo vprašanja, ki nam jih bo stavil pri maturi.“ Takoj se je vzbudila v naših dijaških srcih neizrečna želja po tem lepem listku. Kovali smo vsakovrstne načrte in sreča nam je bila mila.

Drugi dan smo se nahajali namreč v naravoslovni zbirki, kjer smo še nekaj ponavljali. Čez nekaj časa je profesor odšel in mi smo ostali do enajste ure sami. Naposled smo odhajali tudi mi. Ko smo šli skozi profesorjevo sobo, nam je vzbujal neki zabojček s kristalnimi liki, ki ga je imel prejšnji dan v šoli, pozornost in različne slutnje.

Večina izmed nas je planila z velikim veseljem na zabojček. Svojim očem smo komaj verjeli, ko smo videli črno na belem vsa svoja imena in pri vsakem imenu tri vprašanja. Kako nam je tolklo srce v prsih! V trenutku so bila usodna vprašanja prepisana, beseda za besedo, in kmalu

je počival prijazni, lepi beli listič na dnu zabojčka med kristalnimi liki, kakor da bi se ne bilo nič zgodilo.

Le Peter z dvema tovarišema je odšel, ne da bi se bil ozrl na listek.

Zbrali smo se h kratkemu posvetovanju, pri katerem smo dali predvsem duška svojemu veselju. Nato smo slovesno sklenili, molčati kakor grob. Vsakdo se je z zadovoljnim srcem lotil svojih vprašanj.

Medtem pa so se porajali v srcu našega Petra vsakovrstni resni pomisleki. Najprej je govoril z nekaterimi med štirimi očmi, nato pa je, ko se je zbral popoldne cel razred razen zunanjih dijakov polnoštevilno v šolski sobi, otvoril popolno debato z naslednjimi, mirnimi, a odločnimi besedami:

„Vi vestje, bratje, kaj se je zgodilo. (Zadovoljno mrmranje po sobi). Toda nekaterim izmed nas se stvar ne dozdeva prav varna. (Razočarani obrazi na desni in levi.) Da, nam se zdi celo najbolje, razodeti vso stvar profesorju.“

„Kaj še! Nespamet!“ je donelo od vseh strani; „ali naj si sami jamo kopljemo? —“ „Stvar,“ je izvajal nekdo, „sama na sebi ni napačna; profesor je pri tem popolnoma nedolžen; srečen slučaj nam je dal listek v roke. Če naznanimo, spravimo patra le v zadrego, ker bi moral v zadnjem trenutku sestavljati nova vprašanja; mi bi bili pa tudi v stiski. Kako lahko bi dobili vprašanja, na katera smo najmanj pripravljeni — in nesreča je tu!“ Silno ploskanje je bilo plačilo govorniku.

Kdo drugi bi bil pri tem navalu vrgel puško v koruzo. Peter pa ni izgubil poguma.

„Tukaj imate popolnoma prav,“ je dejal pomirjevalno, „da bi na ta način veliko lažje dobili dobre redove. Sicer pa,“ je udaril na strune dijaške časti, „mislim, da nimamo nikakega vzroka bati se male mature. Naši dosedanji uspehi nam dajejo zagotovilo, da bomo vsi skupaj in vsak zase izdelali. In če bi tudi ne dobili ravno najboljših redov, nas bodo vendar bolj zadovoljili, kakor pa boljši redovi, o katerih bi nam vest očitala: nisi ga zaslužil!“

Marsikdo bi bil rad ugovarjal, da mu ni brnila dijaška čast. Le obrazi so kazali notranji položaj. Barbarič je takoj zapazil, da je padlo seme na rodovitna tla, zato je šel korak naprej in začel razvijati glavni dokaz, katerega so vsi napeto poslušali.

„Bratje! Nič ni tako skrito, da bi nekdam ne bilo očito. Če pa se stvar izve, in to se bo še sčasoma gotovo zgodilo, bo imelo za nas zelo neprijetne posledice. Prvič bi našemu razredu ne bilo ravno v čast, če bi se mu moglo očitati, da je po nepoštenem potu prišel do priznanja svoje vednosti. Dalje bi s tem lahko škodovali ugledu zavoda in dobremu imenu profesorjev, česar ne smemo na nikak način dopustiti. Če bi se pa ta edini slučaj izvedel zunaj zavoda, bi ga začeli dolžiti vseh mogočih napak in slikati dogodek v napačni luči. Takoj bi zatrobili v svet, da se tukaj pri zrelostnih izkušnjah godé sleparije. Marsikdo,

ki bi to slišal, bi drzno trdil, da je profesor nalašč pustil listek; pa še celo, da to ni edini slučaj; in morda bi kdo pristavil, da se podobne stvari dogajajo tudi pri drugih predmetih. Vsled takega govorjenja bi dobro ime zavoda zelo veliko trpelo, in to za prazen nič. Zato se zdi meni najbolje, da vso stvar preprečimo, dokler je mogoče. Naš profesor nas gotovo ne bo izdal; on gotovo ve, koliko zna vsakdo izmed nas.“

Po tem govoru se je hitro izpremenilo mnenje v razredu. Nekateri so pač še ugovarjali, toda brez uspeha; slednjič so se vsi zedinili, naj se vsa zadeva razodene profesorju, kar je Peter takoj storil. Vprašanja so bila seveda izpremenjena, vendar so vsi srečno izdelati „malo“ maturo.

14. Svetišče duše.

Ali si, prijazni bralec, že bil kdaj lepega pomladanskega dne na planini? — Kako poživi človeka čisti planinski zrak, ki ga željno vdihava! Kako ugajajo očesu zelene planine s svojimi kristalnimi studenci, s kako privlačno silo te vabijo ožarjeni, z večnim snegom pokriti gorski vrhovi kvišku, vedno više in više — do tja, kjer se pase divja koza in raste skrita za silno pečino nedolžna planinka!

Slično se nam godi, če gledamo v notranje življenje izvoljene mladeniške duše. Zdi se nam, da nas obveva dih vere, s katero je vsa prepojena. Njena čednost ima nekaj vabljivega in svežega, in njeno plemenito mišljenje, ki je tako

vzvišeno nad nizkotnim vrvenjem sveta, mogočno povzdiguje srce in duha. Tudi žara planinskega snega ne manjka: sijajni blišč neomadeževane, deviške čistosti.

Duh vere se kaže posebno v ljubezni do molitve in v boju zoper izkušnjave s pomočjo molitve. Kako je Peter rad molil, smo že večkrat omenjali. Toda o tej v duševnem življenju tako važni točki moramo še posebej govoriti.

Eden najbolj zaupnih Barbaričevih prijateljev in njegov „pisar“, ko ni mogel Peter že nič več pisati, je napisal pokojnikov značaj, ki se tako-le začnjenja:

„Kadar se spomnim pokojnega Petra, me vselej obide neko sladko čuvstvo, in nehote mi pride na misel: glej, kaj stori milost božja iz svojih ljubljencev!“ — In ko nam je opisal njegove naravne vrline in duhovno življenje, končuje z lepo opazko:

„Morda bo kdo vprašal, v kateri čednosti se je Peter najbolj odlikoval? Odkrito rečeno, ne morem povedati. Če rečem, da se je v tej bolj odlikoval, se bojim, da se ni v drugi še bolj. Poleg tega je natihem in skrivaj opravljal svoje pobožnosti in niti najstrožji opazovalec bi ne mogel tega prav razsoditi. Kar se je dalo nazunaj opaziti, se zdi, da mu je bila molitev vir, iz katerega so potekale vse ostale kreposti.“

In tako je bilo v resnici. Molitev je bila ozračje, v katerem se je gibal, in dih njegove duše.

Če je sv. Pavlu vsak dober kristjan hiša božja, v kateri stanuje sv. Duh, tedaj smemo tudi dušo našega pobožnega mladeniča primerjati svetišču, v katerem kraljuje Bog.

Že sama zunanost cerkve ali hiše božje nas mora izpodbuhati k pobožnosti. Tako je bilo tudi pri Barbariču, kadar je molil. Vsega, kar bi bodlo v oči, se je varoval tudi v držanju telesa; klečal je prosto in nepremično kakor ubogo bitje, ki govori s svojim Gospodom in Bogom.

Navadno se ni naslanjal na klop. Pozneje so nekateri mislili, da je v škodo zdravju, ker je tako zbran, in ker tako prosto kleči. Ko mu prefekt to omeni, odvrne Peter smehljaje: „O ne, to mi gotovo ne škoduje. Res imam navado, raztresenosti, ki me motijo med molitvijo, takoj iz glave izbiti, toda to bi moglo škodovati edino glavi, ne pa prsim. Kar se tiče klečanja, je res malo težko, a mi ne škoduje.“ V bolezni mu je bilo zabranjeno vse, kar bi ga utrujalo. Pa tudi v svojem rojstnem kraju je vplival o počitnicah na vse izpodbudno s svojim lepim vedenjem v cerkvi. Odtam se nam piše, da niso še nikdar videli tako pobožnega mladeniča.

Toda vsa lepota pobožne duše izhaja odznotraj. Pojdimo tudi mi v to svetišče in si ga oglejmo, da spoznamo, kako je preživel Peter „življenje molitve“, katere pobožnosti je zlasti opravljal, katerim svetnikom je bil prijatelj in jim postavil v svojem srcu oltar.

Romanje v Bosni. (Med sv. daritvijo.)

Prvo in najčastnejše mesto — glavni oltar v tem dušnem svetišču — je bilo samoobsebi umevno posvečeno božjemu Srcu Jezusovemu. Kako je Peter častil presv. zakrament in presv. Srce Jezusovo, smo že prej omenili. Pred tem oltarjem je gorel neprestano večno svetel ogenj njegove ljubezni in razsvetljeval s svojo milo svetlobo celo svetišče. A da ta ogenj ni ugasnil, je prilival olja neprestane molitve in krepostnih del.

Ob prestolu Najvišjega je bil prestol Device Marije, matere nebeške in kraljice družabnikov. Okrog oltarja je vse cvetelo in dišalo. Tu je vladal večni maj, saj je goreči družabnik venčal dannadan s svežimi venci in kitil z dišečim cvetjem kreposti podobo „svoje Gospe, Priprošnjice in Matere“.

Pa tudi njen prečisti ženin, sv. Jožef, je imel tu odlično mesto. V vsaki potrebi, dušni in telesni, se je Barbarič zatekel k njemu, zlasti če je v učenju zadel na težave, je rad poklical svojega mogočnega zaščitnika na pomoč. K njemu je opravljal devetdnevnic, in to posebno v mesecu marcu; zadnja leta svojega življenja je vsako sredo v čast sv. Jožefu molil sedem očenašev za srečno smrt.

V posebni kapelici najdemo sv. Petra in okrog njega vse svetnike in blažene istega imena. Barbarič je preiskal vsa nebesa od konca do kraja in zbral vse svetnike svojega imena okrog svojega zaščitnika, prvaka apostolov, ter jih je skupno klical na pomoč, hvalil in častil. Skrbno

je v svojem zapisniku zaznamenoval dni, ob katerih se je obhajal god tega ali onega te dične osemnajstorice, ki so se imenovali Peter. To je storil zato, da bi jih ne pozabil ta dan počastiti in jim izkazati svoje ljubezni.

Istotako je tudi za sv. Frančiška Asiškega priredil v svoji duši dostojno prebivališče. „To mi je najljubši svetnik,“ mi je zatrjeval Peter. In ko smo mu ponudili nekoč nekaj svetih ostankov, je izbral ostanke sv. Frančiška. In ni čudno. Ta siromašni sv. Frančišek v svoji borni halji, bos sv. Janez Krstnik in čudodelnik sv. Anton Padovanski so tri svetle zvezde, ki se prijazno blešče nad obzorjem Bosne in Hercegovine.

Slednjič je bil velik prijatelj znane trojice zaščitnikov mladine: sv. Alojzija Goncaga, sv. Stanislava Kostka in sv. Janeza Berhmansa. Kako je Peter častil sv. angelskega mladeniča, smo že poročali; sv. Stanislava je ljubil kot zaščitnika Marijine družbe in zato, ker je bil slovanske krvi. Najbolj se je nagibalo njegovo srce k sv. Janezu Berhmansu; ta je bil njegov ljubljeneč in vzor.

Pa zakaj ravno ta? Na to vprašanje je odgovoril ob priliki tako-le: „Izmed vseh potov, ki vodijo v nebesa, se mi zdi najkrajši, najlažji in najljubši tisti, po katerem gre človek, ki točno in vestno izpolnjuje stanovske dolžnosti. In pravzato se mi je sv. Janez Berhmans tako priljubil, ker je šel tudi po tem potu in srečno prišel do cilja. Jaz se skoro bojim sv. Alojzija, ki ni skoraj nič

jedel in pil in tako ostro spokorniško živel. Ali kako bi mogel zaslužiti in pričakovati, da mi Mati božja kakor sv. Stanislavu pokaže in na moje grešne roke položi svoje božje Dete!

Sv. Janeza Berhmansa lahko nasprotno vsak človek posnema, ker ni storil nič nenavadnega, ampak samo svoje dolžnosti izpolnjeval z nenavadno natančnostjo in vestnostjo.

Če bi bil jaz jezuit, bi si tega svetnika izbral za svoj vzor; njega bi posnemal in z vso dušo skušal postati njemu podoben.“

Vendar je začel, akoravno ni bil jezuit, zelo posnemati svojega svetnika, čigar ostanke je vedno nosil na prsih. Način in red, kako naj vsak dan bolje preživi in Bogu posveti, kakor beremo v zapiskih sv. Berhmansa, se je Petru tako priljubil, da si je vse lepo prepisal in se odločil po tem tudi delati. Kako dobro je posnemal tega svetnika, kaže tudi to, da niso pri njem zapazili niti predstojniki, niti součenci, ki so leta in leta z njim občevali, nobenega prestopka v izpolnovanju hišnih pravil. Neki profesor, ki je v zadnjih letih veliko občeval s Petrom, je napisal naslednjo izjavo:

„Poizvedoval sem pri Petrovih predstojnikih, pri profesorjih in prefektih, pri tovariših in sošolcih in družabnikih ter mislim, da na podlagi te svoje triletné izkušnje lahko rečem: V naši hiši ni na njem nihče ničesar opazil, kar bi bilo graje vredno ali sicer nepravilno.“

To sodbo bi imeli na podlagi dolgotrajnih preiskovanj le malo popraviti. Male napake, za

katere smo izvedeli, in ki smo jih načeloma vse brez izjeme objavili, smo izvedeli od Petra samega, ali pa smo jih opazili na njem v prvih dveh letih njegovega bivanja v zavodu. Ali ni to prava podoba Berhmansova?

Rad je bral življenje svetnikov, to knjigo junakov svete katoliške Cerkve, in je znal pripovedovati iz nje marsikak odlomek. Življenje sv. Alojzija in sv. Stanislava je znal skoro na napamet.

Na godove svetnikov se je rad pripravljajal z devetdnevnic, proseč sedaj to, sedaj ono, bodisi zase, bodisi za druge. Devetdnevnic so se tako množile ena za drugo, da je skoro celo leto opravljal devetdnevnic. Da bi sodrugom olajšal takozvano milostno devetdnevnic na čast sv. Frančišku Ksaveriju, je prevedel iz latinščine v hrvaščino molitve, ki so v ta namen navadne v Rimu. Sam jo je opravljal vsako leto z veliko pobožnostjo.

Enega oltarja še ni bilo v svetišču — oltarja za duše pokojnikov. Toda tudi tega je Barbarič kmalu postavil, ko je storil „velikodušno dejanje ljubezni“, ko je daroval dušam v vicah vse odpustke, ki jih bo dobil v življenju in po smrti.

Toda skoro bi bili pozabili na križev pot v našem svetišču. Barbarič je rad premišljal trpljenje Jezusovo in je zlasti v svoji bolezni pogosto spremljal ljubega Jezusa na njegovem križevem potu.

Tako je bilo v Petrovi duši res kakor v kakem svetišču. Sam troedini Bog je stanoval v

njem, živ spomin na svetnike, ljubljence božje, in ljubki angelčki — pobožne misli in molitve — so vedno plavali vun in noter. To je tisto sladko življenje duše, ki je polna Boga, to je tisto občevanje, o katerem pravi apostol: „Naše življenje pa je v nebesih.“ (Filiplj. 3. 20.)

Z molitvijo si je zadobil milost, a milost je bila njegovemu umu nadnaravna luč, ki mu je razsvetljevala vse mišljenje.

Z molitvijo si je izprosil milosti; milost pa je dala njegovi volji odločnost, ki dobre sklepe ne samo stori, ampak jih hoče kljub vsem zaprekam tudi izvršiti. Kateri so Barbariča samo nazunaj poznali, kateri so videli, s koliko gorečnostjo, veseljem in vztrajnostjo izvršuje dobra dela, so lahko mislili, da mu je to prirojeno, in da kreposti same od sebe poganjajo v njegovem srcu, kakor cvetice po logih in livadah. A temu ni bilo tako. Tudi zanj je veljal stari rek: „Pred krepost so bogovi postavili znoj.“ Tudi njegovo mlado srce so napadale silne izkušnje. Tudi njemu je hudobni duh stavil pred oči, ne posvetnih časti — ker to bi ga gotovo ne zapeljalo — ampak njegove lastne darove, kreposti in zasluge, hoteč ga s tem zapeljati v prevzetnost; da, večkrat se je zdelo temu v veri tako utrjenemu mladeniču, kakor da se maje zemlja pod njegovimi nogami in da pada v vrtinec verskih dvomov. Poln strahu je zaklical s sv. Petrom: „Gospod, reši me, poginjam!“ Nikakor ni sramotno za vojaka, ako okrog njega žvižgajo krogle; še manj

je sramotno, ako nas Bog izkuša. Le vdaja, sramoten beg in izdajstvo duše sramoti človeka. Peter se ni vdal, ampak se je boril in tudi zmagal — ne s svojo močjo, ampak z milostjo božjo, ki si jo je izprosil z molitvijo. Pogosto je izdal svojo notranjo pobožnost — včasih, kakor se je zdelo, tudi notranje boje — s polglasno molitvico. To je bila — bodi tukaj povedano — edina „napaka“, katero je neki prijatelj zapazil na njem in ga na to opozoril; Peter se je „poboljšal“ vtoliko, da je molil potihoma, a navade ni opustil. Njegov profesor v računstvu pripoveduje tale dogodek: „V sedmem razredu sem zapazil, da se Petrove ustnice natihiem premičejo. To sem smatral za nenavadno razvado; toda kmalu sem se prepričal, da je Peter s tem premikanjem ustnic izgovarjal kratke molitvice. Meni se je zdelo, da se to ne more družiti s pazljivostjo, ki se od učenca zahteva. Da si to razjasnim, storim tole. Popolnoma nenadoma, ko ni mogel nič pričakovati, mu zastavim težko in zavito vprašanje; toda on ga reši zelo točno in spretno. Nato ga nisem več poizkušal in sem ga s spoštovanjem opazoval. Pokazal mi je, kako se da molitev in delo lepo združiti.“ Tudi na izprehodu je znal Peter na neprisiljen način občevati z Bogom in ljudmi obenem. Celo leto se je Peter vadil v molitvi, zlasti pa ob duhovnih vajah. Vsako leto pred praznikom Vseh svetnikov zavlada v travniškem zavodu naenkrat tišina in mir; vse je mirno po šolah in učilnicah, vse mirno po hodnikih in v obednici, mirno celo

na igrališču. Človek bi rekel, da se je izselila cela množica zgovornih mladeničev s pticami selilkami na jug. Toda niso se izselili na jug, ampak zgodilo se je nekaj čudovitega; zavod se je izpremenil v puščavo, in veseli dijaki so postali pravi puščavniki. Glejte, kako resno in globoko zamišljeno hodijo, ni najmanjše besedice ne sliši; vsak občuje le z Bogom: prav kakor angeli v nebesih. To so „duhovne vaje“, katere opravljajo gojenci vsako leto tri dni.

Barbarič je opravljal duhovne vaje vedno z največjo resnostjo. Pred seboj imam sedem zapisnikov; vsi so enaki, vsi lepo popisani. To so zapiski, ki jih je napisal Peter ob duhovnih vajah od 2. do 8. razreda. Vsi so urejeni na isti način. Najprej je ena ali druga misel, ki je nanj posebno vplivala, ko je poslušal govore v kapeli ali sam premišljeval o večnih resnicah. Nato daje duška čutilom svojega srca s kako nežno molitvico, katero končuje, kakor cvet in sad duhovnih vaj, s kakim dobrim sklepom. Ta je navadno pisan v takozvani „bosančici“.

Ti zapiski nam jasno kažejo Petrovo plemeno, za popolnostjo hrepenečo dušo. Žal, da jih ne moremo priobčiti, ker bi sicer postalo delo preobširno. Naj zadošča opomba, da so bile duhovne vaje bojna šola, v kateri se je Peter uril, da je premagal vse sovražnike svoje duše, predvsem pa samega sebe. Pri duhovnih vajah je leto za letom obnavljal gorečnost, ki se le prerada ohladi, če je ne netimo vedno iznova. Tu se je

naučil zopet lepo in veselo moliti, in sicer ne samo zase, ampak tudi za druge, za zavod, za svoje součence, za domovino, da, za celo sv. Cerkev. Kajti, kdor je prepojen s pravim duhom molitve, ta ne misli sam nase in na svoje zadeve; po naročilu tistega, ki so ga apostoli nekoč prosili: „Gospod, uči nas moliti!“, oklepa v ljubezni ves svet in prosi božje Srce Jezusovo odpuščenja in usmiljenja za vse tiste, ki ga potrebujejo.

15. Srčno ponižen.

V najtesnejši zvezi s Petrovo gorečnostjo je bila njegova nehlinjena ponižnost. Ponižnost — pravi sv. Ignacij — je olje v svetilki, ki gori in sveti pri molitvi.

Nekoč se je začel med gojenci pogovor, koliko je na svetu lepih in sijajnih časti. Eden je želel to, drugi ono. Peter je nekaj časa smehljaje poslušal, nato pa rekel: „To vse preide, a slednjič pride smrt.“ Pa tudi darovi, ki mu jih je Bog obilno podelil, ga niso mogli oslepiti. Ko so ga nekateri hvalili radi njegovih vrlin, je odvrnil nevoljno:

„Moja zasluga ni, kar mi je dal dobri Bog; to bi bil lahko pač tudi drugemu podelil. Prejme jih lahko vsak, zasluga je v tem, da porabimo darove v njegovo čast in slavo.“ Raditega se ni nikdar ponašal med součenci, ali jim dal kako drugače spoznati, da jih nadkriljuje. Nasprotno, vedno je dajal drugim prednost in ni nikdar trdovratno branil svojega mnenja. Iz njegovih pisem odseva povsod globoka krščanska ponižnost. Rad

in često je Peter hvalil vrline in uspehe drugih, dočim je o svojem odlikovanju najrajši molčal. Z vsemi gojenci, z velikimi in malimi, je občeval prijazno in ponižno.

Da je malo gledal nase, a za druge imel veliko srce, potrjujejo besede, ki jih je govoril v svoji zadnji bolezni: „Da bi le ne umrl pozimi, da bi ne bilo treba gojencem gaziti tega debelega snega, ko bi me nesli na pokopališče.“

Iz te ponižnosti je izvirala tudi njegova ljubezen do siromakov. Ko je bil zdrav, se je pogosto veselil, kako bo deloval med siromašnim ljudstvom v vinogradu Gospodovem. Tudi z najpreprostejšim kmetom je občeval kakor z rodnim bratom. Na igrališče je prišel včasi siromak prosit gojence miloščine. Brž ko ga je Peter opazil, je vzel fes v roke in šel od enega do drugega, in bakreni in srebrni denar je padal iz plitvih dijaških žepov v kapo. Vesel je Peter stekel k siromaku in mu prijazno izročil nabrani denar.

Nikdar se ni pritožil radi jedi in se je varoval vsake izjeme, pa če je bila tudi upravičena. Ko je bil v sedmem razredu, mu reče rektor, naj več jé, da si bo opomogel; a Peter se je lepo zahvalil, češ da so drugi bolj potrebni kot on. V svoji bolezni ni hotel za zajutrek kave, ampak je prosil bolniškega strežnika, naj mu prinese juhe, kakršno imajo drugi. Če je prišla prežgana juha, ki je ni mogel jesti, se je zadovoljil z vodo in kruhom. Ker se je tako branil, razločevati se od drugih, mu je prefekt ukazal, da ne

sme zamolčati, če mu kaj primanjkuje. V bolezní je tožil samo nekaj: da nič ne dela, pa mu vendar tako lepo strežejo. „Koliko je ljudi,“ je rekel nekoč tovarišem, ki so ga obiskali v bolnišnici, „ki se mučijo in poté, da zaslužijo skorjico kruha; a jaz že tako dolgo nič ne delam in vendar imam jedi na izbiro; tega nisem zaslužil.“

Njegova obleka je bila vedno čista in urejena. A da ga srce ni priganjalo k ničemurnosti, je dokaz to, da je od dveh parov čevljev, ki jih je zapustil po smrti, en par nosil dve, drugi štiri leta. Gizdalinom se je smejal in jih pomiloval. Tudi o posetnicah je menil, da ne pristojajo dijakom, in se ni hotel sam dati fotografirati. „Z drugimi takoj, a sam ne,“ je rekel. Samo z zvijačo se nam je posrečilo, dobiti v bolezní njegovo sliko. Bilo pa je tako-le.

„Peter!“ je rekel pater, ki ga je hotel pripraviti do tega, „ali bi mi izkazal neko uslugo?“

„Rad, prečastiti, če le morem!“

„Torej se daj fotografirati!“

Da bi bili tedaj videli njegovo zadrego in iznenadenje! Najprej je vzdihnil, nato pa se je začel izgovarjati, da na to pač ni mislil in da ni to nikakega pomena.

Pater je odvrnil, da ima prav dober namen. Njegova fotografija bo njegovim domačim v veliko tolažbo, in tudi marsikak njegov prijatelj je želi. Fotografiranje ni vendar nič slabega, in če se to stori z dobrim namenom, ima lahko celo zaslužnje v nebesih. „Tako govoré,“ je odvrnil Peter

in ni kazal nobenega veselja, pridobiti si to zaslužnje. Pater ga je spominjal na njegovo obljubo, katero mora izpolniti. Po dolgem prigovarjanju se je Peter vdal, rekoč: „Naj bo, a proti moji volji.“

Profesor fizike je pripravil vse potrebno. Z obleko je bil Peter takoj gotov. Celo ovratnice ni hotel vzeti, pač pa je izrečno zahteval družbeni trak. „Čemu bi se pač sramoval družbenega znaka?“ je dejal.

„Tedaj ti dam prednikov trak,“ je rekel pater. Barbarič je bil namreč prav do zadnjega časa prednik Marijine družbe.

„Kaj neki še!“ je odvrnil Peter osupel. „S tujim perjem se pač ne bom krasil!“

Prvi poizkus se je ponesrečil.

„Hvala Bogu!“ je vzkliknil Peter zmagoslavno. A nič ni pomagalo. Drugič se je bolje posrečilo.

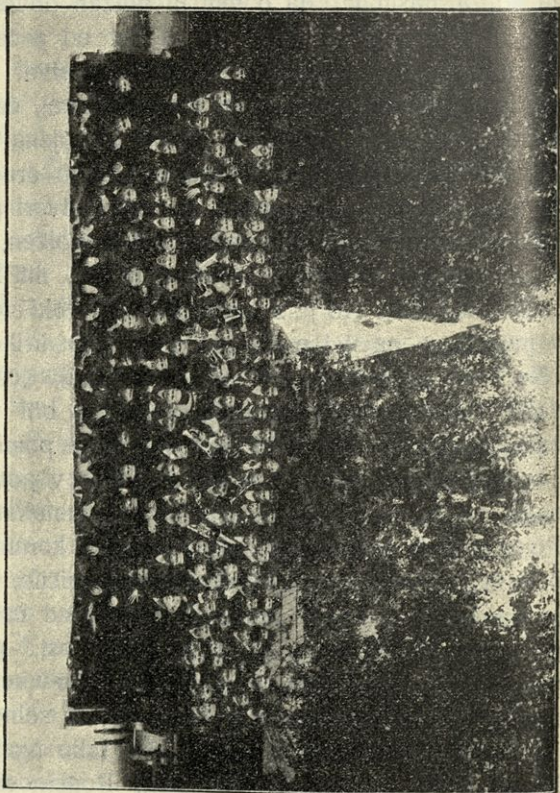
Kakor vsaka druga krepost, se pridobi tudi ponižnost le z vajo. In Peter se ni za nobeno krepost toliko trudil kot za ponižnost. Pod naslovom „skrivna ošabnost“ je napisal Peter vse kraje in priložnosti, kjer se je moral čuvati pred tem sovražnikom. In samo na eni strani v njegovem zapisniku beremo več kot dvajsetkrat: „Vadi se v ponižnosti!“ Več časa je še posebe izpraševal svojo vest o ponižnosti. Najboljša šola ponižnosti so gotovo poniževanja, ki jih prenašamo po zgledu in v duhu Odrešenikovem. Čujmo, kaj se je zgodilo našemu Petru v šestem razredu proti koncu prvega tečaja.

Več gojencev je zasnovalo brez vednosti predstojnikov list. Ta naj bi šel v muzeju od pisalnika do pisalnika, seveda naskrivnem. Barbarič je vedel za to, a mislil je, da o tem ni dolžan obvestiti svojih predstojnikov, ker je bil list od začetka zanimiv in nedolžen. Kar pride vsa stvar na svetlo. Preiskava je dognala, da je tu nekaj, česar Peter še slutil ni. Krivcem je bila prisojena zaslužena kazen; Barbariču pa in mnogo drugim se je znižal red v nramnosti, ker niso stvari prijavili. Akoravno je bil sam zase nedolžen, je vendar kazen sprejel popolnoma mirno, niti besedice ni črhnul. Ko je z izpričevalom v roki stopil v muzej, so ga vsi pozdravili z glasnim krikom. „No,“ so se čuli glasovi od vseh strani, „če ni dobil Peter najboljšega reda, moramo biti tudi mi s slabšim zadovoljni.“ In vsi so se pomirili.

Vaja dela mojstra. In res je Peter v ponižnosti zelo napredoval — tako kot malokateri. Ponižnost je pognala v njem globoke korenine, in zato je zaslužil, da se je na njem uresničilo, kar je zapisano v knjigi pregovorov: „Pred častjo gre ponižnost.“ (Preg. XV. 33.) „Ponižnost,“ piše eden njegovih tovarišev, „je bila diamant v vencu njegovih čednosti, ki ga je krasil kakor solnce.“

Težko se dobi čednost, ki bi tako ugajala Bogu in ljudem kakor ponižnost. Ponižnost je Jezusu najbolj priljubljena izmed vseh čednosti; po njej je postal Peter pravi mladenič po Srcu božjem.

Travniški gojenci.

16. „Pri zvončku“.

Med stvarmi, ki jih je Petrova bogoljubna duša posebno sovražila, je bila tudi kletev. „Meni bi bilo strašno, če bi prišel v pekel,“ je rekel nekoč, „posebno raditega, ker bi moral tudi Boga — strah me je, če na to mislim — na veke preklinjati.“ Često je rekel, da je kletev glavno zlo tamošnjega ljudstva. „Oh, da bi se mogel ta osat, ki je vzklik v samem peklu, čimprej s korenino izrvati iz srca našega naroda!“

Razume se pač samoobsebi, da ni izgovoril Barbarič nikdar kletve ali kake druge nespodobne besede; pa tudi dvoumna ali manj dostojna beseda mu ni ušla nikdar iz ust. Zato pa ni v njegovi prisotnosti tudi nihče izrekel pregrešne besede.

Nekoč je srečal na izprehodu nekega kmeta in se začel z njim razgovarjati. Petru se je čudno zdelo, zakaj pravi kmet po vsaki tretji besedi: „Da bi te jež! Da bi te jež!“ — „Kaj pomeni to, da bi te jež?“ vpraša Peter. — „Tako sem se navadil, namesto da bi klel in Boga žalil, rečem rajši: Da bi te jež! Tako sem se navadil, pa se vsaj varujem greha.“

To je bilo vseč našemu Petru; pozneje je rad pravil o kmetu in njegovem ježu. „Kako bi bilo lepo,“ je mislil, „če bi pri ljudeh namesto kletvin prišle v navado kake nedolžne besede!“

Njemu samemu pa ni bilo treba takega strelovoda, ker je imel svoj jezik popolnoma v oblasti. Vendar je tudi on imel svojo „slabost“. Leta in

leta se je posluževal čudnega vzklika: „Pri zvončku!“ Zato so ga dijaki pogosto dražili z zvončkom. A ko so ga vprašali, zakaj namesto „zvončka“ ne vzame zvona, je odgovoril: „Tega ne maram; kajti zvonove rabijo pri nas navadno v cerkvi.“ Tako je bil tenkočuten v vsem, kar spada v cerkev.

Naposled se mu je zdel tudi ta vzklik nekoliko nedostojen, kajti zadnji dve leti je opustil tudi svoj „zvonček“.

„Ker sem,“ tako pripoveduje eden njegovih součencev, „pogosto izgovoril neko besedo v za-trjevanju, me je hotel on kot pravi prijatelj na vsak način tega odvaditi. Nekoč mi svetuje, da opomniva vsako soboto na večer pred izpovedjo drug drugega pismeno na napake v preteklem tednu. Takoj prvikrat me na prav skromen način opozori na ono mojo besedo: ‚Prijatelj, — mi je pisal — ‚vsekako glej, prosim, da opustiš tisto besedo, ki Ti, kakor se mi zdi, nehote pride na jezik.‘ — Njegova beseda je name bolj vplivala kot izpovednikova, kajti ne samo od njega, ampak tudi od drugih sem bil večkrat posvarjen glede tega.“

„Kdor ne greši v besedi, ta je popoln mož.“
(Jan. III. 2.)

17. Prava prostost.

V zavodu — seveda tajno — se je zgodil nekoč sledeči dogodek. V Petrovem razredu so bili nekateri učenci z nekim profesorjem nezado-

voljni. Zato so se začeli puntati in hoteli, da se vzdigne cel razred proti profesorju. Toda Peter je bil stena, ob kateri so se razburkani valovi razbili. Ko so nanj navalili tudi, naj bo ž njimi, jim je Peter odvrnil: „Drage volje grem z dvema ali tremi izmed vas k profesorju povedat naše težave in ga prosit, naj nam pomore; brez dvoma nam bo pomagal. Toda kot puntar se vzdigniti zoper predstojnike — nikdar! Pa kaj bi tudi koristilo? Edino to, da bo kdo izmed vas izključen iz zavoda.“ — „Ako se vsi vzdignemo,“ reče eden, „nas vseh pač ne morejo izključiti.“ — „Vse res, toda voditelji bodo plačali.“ — „Ne bomo jih izdali.“ — „O,“ odvrne Peter, „kadar bo tekla voda v grlo in si kdo ne bo vedel drugače pomagati, priznal bo vse.“ — „Toda mi se moramo maščevati!“ — Peter: „Recimo, da si ti profesor, pa bi dijaki hoteli to in to, da se izvrši njihova volja, ali bi ti hotel in mogel dovoliti?“ — „Tovariši zmajejo z glavo.“ — „Vidite torej, tako ne pridemo do cilja.“ — In polagoma je pomiril Peter razdražene součence.

Ta mali dogodek kaže, kako je mislil Barbarič o razmerju med dijakom in predstojnikom. Svojim višjim je bil vdan z otroškim spoštovanjem in ljubeznijo in jih je branil vsakega napada. „Če je kdo govoril zoper njega,“ priča eden njegovih sošolcev, „je ostal Peter popolnoma miren, da, vesel. Če je pa kdo govoril zoper predstojnike, je bil on prvi, ki jih je zagovarjal in zmagovito odbil vsak napad.“

Petrova pokorščina je bila popolna. Tudi najneznatnejša hišna določila so mu bila sveta in neprekršljiva. V drugi šoli se je bil dal zapeljati od večjih dijakov in je vzel cigareto v usta; zato pa je bil pozneje v tem oziru tako vesten, da ni več zlepa prižgal cigarete, in sicer tudi o počitnicah ne, akoravno so doma pridelovali tobak; to pa samo zato, ker je mislil, da bi bilo zoper pravila v zavodu. Šele po šesti šoli, ko je že izpolnil 21 let, si je privoščil včasih to zabavo, a je prej poizvedel, če ne prepoveduje tega vodstvo zavoda tudi odraslim dijakom.

Peter ni videl v svojih predstojnikih človeka, ampak Boga, ki nam razodeva po svojem namestniku svojo najsvetejšo voljo. Zato se je veselo in točno pokoraval vsem odredbam, akoravno so bile težavne in so zahtevale požrtvovanja. Nič ga ni moglo izpeljati s pota pokorščine: ne strah pred ljudmi, ne prigovarjanje, ne upiranje lastne volje.

Volja predstojnikov je bila tudi njegova volja; to nam pričajo besede njegovega prijatelja, ki se morajo seveda pametno tolmačiti: „Jaz mislim, če bi kak predstojnik rekel, da je sneg črn, bi Barbarič prej pritr dil kot nasprotoval.“

Vendar se je varoval klečeplazenja in hinavščine. „Nikdar nisem poznal dijaka,“ pravi eden njegovih profesorjev, „ki bi imel tako močno voljo; kar je storil, je storil iz popolnega prepričanja.“

Zato ni čudno, če si je pridobil Peter s takim vedenjem posebno ljubezen in spoštovanje pri

svojih predstojnikih. Tekom osmih let je imel mnogo predstojnikov, profesorjev in prefektov, pa je bil z vsemi najboljši prijatelj. V šoli in vzgoji jim je bil desna roka, in vsi so mu izkazovali neomejeno zaupanje.

Njegovim sogojencem se je zdelo to popolnoma umevno, zato je bil Peter vedno za posredovalca, kadar je bilo treba odvrniti kako kazen ali izprositi kako milost.

Izmed številnih slučajev naj navedemo le enega, ki ga pripoveduje njegov tovariš tako-le:

„Nekoč smo šli na izprehod skoz gozd. Dočim je odšel prefekt z večjim delom že proti domu, sem zašel jaz z nekaterimi drugimi še globlje v goščavo. Prepozno smo spoznali zmoto. S strahom smo mislili na opomin in kazen, ki nas bo zadela, če bomo prišli prepozno sami domov. Opazili pa smo Barbariča med seboj. Takoj smo se ohrabрили. ‚Če je Peter med nami,‘ smo dejali, ‚ne more biti kazen prehuda, ker mora tudi on trpeti.‘ Hočeš nočeš je moral na čelu nam ubogim grešnikom nastopiti pot proti domu. Res smo že oddaleč opazili na prefektovem čelu resne gube. Gorje nam! to ne pomeni nič dobrega. Komaj so nas tovariši uzrli, so že zavpili skoro enoglasno: ‚Oho, pa Peter tudi med njimi!‘ Pod Petrovim vodstvom smo šli k prefektu, sneli fese z glav ter rekli pobito: ‚Tukaj smo!‘ Sedaj bo nastala huda ura, smo mislili, toda komaj je opazil prefekt Petra, se je zjasnilo njegovo obličje in namesto hude ure smo slišali le kratke, deloma

Travniški gojenci pečejo janjčka. X Barbarič.

šaljive, deloma resne besede: „Tako, tako, vi malopridneži? — Hura, Peter nas je rešil!“

Če so hoteli gojenci kaj izposlovati pri predstojnikih, so poslali Petra, da je prosil zanje; razna voščila je vedno on voščil kot stari prvak v razredu. Toda Peter se ni nič ponašal s tem zaupanjem in ni želel prednosti pri predstojnikih. „Meni,“ piše v dobrih sklepih ob duhovnih vajah, „bodi vseeno, kako predstojniki ravnaajo z menoj, ker ne vem, ali je zame bolje, če so strogi ali prijazni.“ Plačila za svojo pokorščino ni iskal pri ljudeh, ampak pri Bogu, zaradi katerega je slušal ljudi.

18. Vedro čelo.

Gospod Bog ljubi v nadnaravnih in naravnih stvareh raznoličnost. Na istem nebu, po katerem plovejo ob solnčnem zahodu rdečkasti oblački, divja večkrat huda nevihta in se razgrinja črna noč. Tako dobimo v dolgi vrsti služabnikov božjih poleg smehljajoče se nedolžnosti resne postave z razoranim čelom in s senco večnosti v potezah. Toda to so le izjeme; večinoma so bili veseli in čednost jih je delala že nazunaj prikupljive in ljubeznive. Vsekako pa niso bili pri vsej resnosti nikdar mračni in žalostni. Pri mladeničih pa je veselost — kakor pravi neki znamenit poznavalec mladine — celo glavni znak čednosti, ker ji je podlaga srčna čistost in izhaja iz radostne zavesti: „Jaz sem prijatelj božji!“

Tudi Peter ni žalostno povešal glave, ampak bil vedno vesel in v družbi zelo priljubljen. Kjer

je bil on, tam je bilo veselje, tam niso poznali dolgega časa. Da je znal tako zabavati druge, se zdi, da je podedoval po očetu; vendar tudi pri zabavi ni bil nikdar razposajen.

„Meni ni težko molčati,“ mi je sam priznal, „vendar mi je neznosno, če v družbi nič ne govorim. Res, z nekaterimi je težko občevati; toda pri tem se je treba premagati in obrniti pogovor na predmet, ki bo druge zanimal, akoravno nima človek sam veselja pri tem.“ To je seveda laže reči kot storiti; kdor se zna po tem načelu ravnati in se vsakomur prilagoditi kakor naš Peter, mora biti že mojster v samozatajevanju. Petru je bilo najljubše, če se je začel pogovor o bogoljubnosti in znanosti. Poleg tega je imel dar, da je znal tudi o resnih stvareh zanimivo govoriti.

Skupnih iger se je udeleževal tudi Peter, če ravno je bil velik in slabega zdravja in mu je igra večkrat zadajala več težav kot zabave. Kljub temu so radi ravno nanj merili; nagajali so mu iz same ljubezni. Neštetokrat se je med igro slišalo zdaj tu, zdaj tam: „Petra, Petra!“ A ko se je začulo: „Peter je zadet! Peter je potolčen!“ tedaj ni bilo ploskanja in krika ne konca, ne kraja. Šale ni nikdar vzel za zlo; a tudi sam se je znal izvrstno šaliti in zabavo zabeliti z dovtipi. A njegove šale niso nikogar žalile.

„Bil sem žalosten in otožen po naravi,“ pripoveduje neki dijak, „in nisem nikjer našel toliko razvedrila kakor pri Petru. Pogosto so me hoteli razvedriti tudi drugi tovariši; a jaz sem jih za-

vrnil. Da bi pa bil Petra zavrnil, mi ni dalo srce. Včasih sem se mu moral smejati. Da bi njega ne bilo, bi jaz ne bil mogel ostati v zavodu.“

Kako je znal Peter šaljivo in živo pripovedovati, naj navedemo zgled. Dne 3. novembra 1895 piše bivšemu tovarišu in svojemu rojaku v Sarajevo: „Tvoji Stolčani so srečno došli; komaj so se privarili od debelosti. Le Tr... a je doletela majhna nezgoda, zato je malo shujšal. To je žalostna povest, le poslušaj. Na kolodvoru Ivan je moral Tr. opraviti neizogibno opravilo. On se zapre, a slepo kljuse (vlak) ti jo odpiha! Tr. pride, hoče zajahati, a nima kaj, kljuse je uteklo. Pogleda in ga vidi oddaleč dirjati. To ga razjezi; ne utečeš mi, in ko bi bilo tudi odšlo že včeraj, reče sam pri sebi, zaškriplje z zobmi in hajdi za njim. Čim bolj teče on, tem bolj dirja kljuse. Tr... u kaplje pot s čela, a kljusetu lete iskre iz nosnic. Navzdol, navzgor beži kljuse, toda Tr. se mu vedno bolj približuje in — hočeš verovati? — zgrabi ga za rep in se zavihti od strani nanj. Toda sreča mu ni bila mila, kajti izprevodnik ga je posadil tebi nič meni nič na tla. Tr. pa se ni dosti zmenil zato, ampak sledil kljusetu in ga tudi srečno došel na prvi postaji.“¹

Isti prijatelj, na katerega je naslovljeno zgornje pismo, mu pošlje pismo v verzih. Barbarič mu odgovori v prozi tako-le:

¹ To se je v resnici tudi zgodilo; kajti vlak vozi čez „Ivan-Planino“ zelo počasi in napravi mnogo ovinkov.

„Dragi prijatelj!

Ravno sem hotel zbirati milodare, da Ti nabavim novo pero — kajti Tvoje je že vse zarjavelo — kar dobim (ravno pri večerji) pismo. Naglo ga odprem, da vidim, čigava je ta žalostna pisava. Ko ga odprem, kaj vidim? Stihi in stihi in nič drugega kot stihi! „O joj, o joj,“ sem dejal sam pri sebi, „kaj pa bo to?“ Poiščem podpis in skoro bi ne bil verjel svojim očem, ko vidim Tvoje ime.

To me je jako iznenadilo. Kajti dosedaj sem mislil, da bo prej vrana zapela s slavčevim glasom, kakor Tvoja vila zakikirikala.

Toda — kje si jo ujel, moj dragi? Morda je uboga muza pustila sled v snegu? Gotovo so se ji napravile debelejše klobase na hrbtu, ko si jo začel bičati, kot Terzitu, ko ga je Odisej ožgal s svojim žezlom, kajti dobro vem, da Ti ni prepevala radovoljno. Ali se več ne spominjaš, kako si jo milo vabil s svinčnikom in lepim papirjem v roki, naj prileti k Tebi iz svežih poletnih logov; toda o njej ni bilo ne duha, ne sluha! — Vsekako mora biti Tvoja vila nekaj izrednega, kajti vsaka se oglasi okrog poletja, a Tvoja sredi zime! Bilo srečno! Samo dobro jo drži, ker če Ti uide, je ne boš več ujel, pa če bi imel tudi konja Kraljeviča Marka.“

To je prvi del pisma, uvod v drugem, manj smešnem delu je hotel vznemirjenega prijatelja pomiriti.

Najbolj vesel je bil Peter tedaj, če je mogel druge razveseliti, ali n. pr. kaj pripomoči, da je kak izprehod ali izlet dobro uspel.

Peter je bil pevec in godec in igralec na domačem odru. Kot član domače godbe je igral izpočetka na evfonij, pozneje na bombardon. Pri gledaliških predstavah so mu dali navadno važne vloge. Tako je igral n. pr. v „Mlinih pod zemljo“ Proba, v „Egiptovskem Jožefu“ Jakoba, v „Cesarju Tiberiju“ učitelja cesarjeviča Kaligula. Pri božičnih igrah je imel skoro vedno vlogo enega izmed sv. Treh Kraljev.

Dijaki, kakršen je bil Peter, so prava dobrota za kak vzgojni zavod: z besedo in zgledom lahko store veliko dobrega. Kajti kakor obračajo nekatere cvetice svoje čaše proti solnčnemu vzhodu, a jih pred temno nočjo zopet zapró, tako se rada bližajo zlasti mladeniška srca veselemu človeku, dočim se vse ogiblje otožnega obraza.

19. Lilija med trnjem.

Peter ni bil izmed tistih izbranih duš, kakor sv. Alojzij in sv. Stanislav Kostka, ki komaj čutijo pokvarjenost človeške narave.

Barbarič je izkusil, da je njegovo telo kakor telo vseh ljudi, razen brezmadežne Device Marije, iz tiste zemlje, o kateri je rekel Gospod: „Trnje in osat ti bo rodila.“ Toda med trnjem napadov mu je tem lepše uspevala lilijska čistost srca. To belo lilijo je ogradil Peter z ograjo premagovanja,

napajal jo z roso molitve, čuval jo noč in dan s stražo ponižnosti in jo kot družabnik priporočal posebnemu varstvu Marijinemu. Poleg vsega tega se je Peter vedno bal za nežni cvet sv. čistosti, da bi ga ne osmodil strupeni dih sveta. Peter je dobro vedel, kako resnične so besede:

„Svet ne čisti, ampak onečiščuje čiste; kako bo torej ostal čist, kdor ostane v svetu?“ Kako je to spoznanje nanj vplivalo, bomo videli pozneje; za sedaj navajamo le en zgled:

„Vam lahko povem,“ je pravil nekoč zaupno nekemu patru, „kaj sem v zavodu izkusil glede prijateljstva. Čutil sem veliko ljubezen do K. in O., in ta ljubezen me ni nikdar nič ovirala. Če je bilo sto K. ali sto P. v sobi, sem lahko zbrano molil, kakor da bi ne bilo nikogar v sobi. Toda proti nekemu dijaku se mi pojavi drugo čuvstvo. Ni bilo to nič hudobnega ali nespodobnega. Silno rad sem se razgovarjal ž njim. Mislim, da ni opazil niti on, niti kdo drugi, kako sem ga imel rad. Jaz sam sem se boril proti temu čuvstvu; šel sem v kapelico in prosil Devico Marijo, naj me osvobodi; obetal sem ji, da se ne bom več družil ž njim. Toda včasih sem vendarle še občeval ž njim. Ko sem molil, me je motila misel nanj in nič več nisem mogel gledati Devici Mariji tako zaupno v lice. Molil sem in se boril, in hvala prečisti Devici Mariji, ki mi je pomagala: naenkrat je odšel oni dijak iz hiše, in vsi napadi so prenehali. Za to milost bom Devici Mariji vedno hvaležen.“

Peter je bil vedno neprijatelj čutnemu prijateljstvu. In to je prav. Akoravno je tako čutno in zaupno prijateljstvo od začetka nedolžno, vendar postane polagoma povod napadom in ima zlasti v zavodu lahko najžalostnejše posledice. Tako ostro nase pazeč je ostal Barbarič kljub vsem navalom zvest svojemu načelu, ki ga toliko in tolikokrat beremo v njegovih zapiskih: „Rajši umreti kakor oskruniti svoje telo z nečistostjo!“

20. Angel miru.

Petra je v mladih letih večkrat premagala jeza, ker je bil zelo ognjene naravi. Toda z neprestanim premagovanjem si je pridobil redko krotkost in pohlevnost. Edino v prvi šoli mu je nekoč vsled neke psovke, ki mu jo je zaklical tovariš, tako vzkripela kri, da mu jih je dal nekaj za spomin. Sicer pa trdijo predstojniki in tovariši soglasno, da ga niso nikdar videli razdraženega. Tudi v nenadnih dogodkih se je premagal. Na izprehodu so se začeli gojenci nekoč kepati. Barbarič je stal na strani in se pogovarjal z nekoliko tovariši. Naenkrat prileti kepa in mu izbije fes z glave. „Kdo je vrgel kepo?“ vpraša Peter smehljaje, pobere mirno kapo in nadaljuje pogovor, kot da se ni nič zgodilo. Samo kadar je prišel pogovor na sovražnike svete katoliške Cerkve, zlasti na prostozidarje, tedaj je privrela v gorečnosti za sveto stvar njegova hercegovska narava. Drugače bi primerjali Petrovo dušo bistremu, tihemu gorskemu jezeru, v katerem se zrcali nebo.

Barbarič je znal jako dobro tudi druge pomiriti in potolažiti viharje, ki često besné v mladih srcih. Njegovi blagi sodbi, osnovani na razum in vero ter ljubeznivi in prijazni besedi se ni mogel nihče ustavljati.

Kako se dijak jezi, če profesorji veliko zahtevajo! Petra je to malo vznemirjalo. „Saj se mi ni mogoče vsega naučiti, kar se od nas zahteva,“ je tožil nekoč neki sicer hvalevreden dijak svojemu prijatelju Barbariču. „Stori, kar moreš. Če vem, da sem storil vse, kar sem mogel, sem popolnoma miren. Pa če dobim tudi malo slabši red, sem ž njim zadovoljen. Jaz se potrudim, da dano učno tvarino (lekcijo) vsaj dobro prečitam. Če dobim tedaj ‚dobro‘ ali ‚zadostno‘, kaj zato? Hvala Bogu!“

„Večkrat sem se pritožil,“ pravi eden izmed njegovih tovarišev, „radi jedi, in to prav pred Petrom, vedoč, koliko velja njegova beseda pri predstojnikih. Ko sem nekoč zopet začel gosti svojo staro pesem, mi odvrne Peter: ‚Prosim te, kdo bi mogel vsem ustreči? Kaj bi ukazal ti prnesti na mizo, da si ti prefekt? Ne rečem, da imamo Bog ve kako izvrstno hrano; toda kar dobimo, je zdravo in zadostno. Premisli tudi, koliko nas je. Preudarite dobro, če imate upravičene pritožbe glede jedi, pa mi povejte, in jaz bom razodel vaše želje generalnemu prefektu. S svojim kritiziranjem pa ne boste ničesar opravili. Vse to se dá mirnim potom urediti. Z godrnjanjem pa širite le nezadovoljnost, zato se boste morali

pa nekoč pred Bogom zagovarjati! Temu jaz nimam ničesar dodati kot to, da je modro branil Peter svoje predstojnike."

Drug gojenec pripoveduje o njem tole: „Bilo je l. 1896., ko sva se s svojim tovarišem ljuto sprla in se odslej sovražila. V meni je vse kipelo jeze in sovraštva. Vedno sem premišljeval, kako bi se nad njim maščeval. Zaglobljen v take misli, sem prišel k svojemu pisalniku, ga odprl in zagledal notri pisemce. Misleč, da je od mojega neprijatelja, sem ga hotel takoj raztrgati. Vendar nisem storil tega, ampak ga odprl. Kako sem se začudil, ko sem zagledal drug podpis. Pismo se glasi doslovno:

Dragi N!

Slišal sem, da si se sprl z N. Prosim Te, glej, da se spravita še pred izpovedjo. Kajti kako hočemo pristopiti k sv. obhajilu s sovraštvom v srcu? Vem, da ni lahko; toda iz ljubezni do Boga moremo vse. Zato glej, prosim, da se ustno ali pismeno pred izpovedjo spravita. Kako bi smeli prositi Odrešenika, da nam odpusti naše grehe, ko mi nočemo odpustiti svojemu bližnjemu niti najmanjšega razžaljenja? Upam, da se boš premagal in pokazal, da si mož. Tvoj

Peter Barbarič.

Rad priznam, da me je s temi vrsticami zadel prav živo. Takoj vzamem pero in črnilo in prepišem pisemce v večni spomin v svoj zapisnik."

Ko je bil Peter v petem razredu, nastal je med učenci in učiteljem, katerega so sicer zelo ljubili in spoštovali, majhen razpor. „Nekateri izmed nas,“ pripoveduje nekdo, „so sklenili, da nočejo popustiti, niti prositi za odpuščenje, naj se zgodi, kar hoče. Tako smo sklenili. Toda kdo se bo ustavil Petru, ko je začel delati za mir? In res se je naš sklep razpršil, kajti nihče si mu ni upal ugovarjati, ko nas je nagovarjal, naj se pomirimo. Še isti večer je odšel k profesorju in ga v imenu vseh prosil odpuščenja, in profesor je tudi iz srca odpustil.“

21. Zvest katoličan.

Prideš li kdaj, cenjeni čitatelj, v Travnik v zavod, ugledaš v „muzeju velike divizije“ (učilnici velikega oddelka) pod steklom na zidu latinsko pismo. Podpisan je kardinal Rampolla, državni tajnik sv. očeta Leona XIII. To je eno izmed dveh pisem, s katerima je sv. Stolica odlikovala travniški zavod.

Pa kaj so storili „vrli mladeniči“, kakor jih je imenoval sv. oče, da se jih celo namestnik Kristusov spominja, da jim dokazuje svojo ljubezen in jih počasti s pismom?

Pismo, o katerem tukaj govorimo, je z dne 30. septembra 1895.

Ravno 10 dni prej, dne 20. septembra 1895, je moral biti sv. oče iz svojega samotnega zapora priča peklenskega prizora. Do njega je prodiralo grmenje topov, zvoki godbe, glasen vrisk

in krik neprijateljev Kristusovih. Pijemonteški roparji so slavili skupno s sovražniki sv. Cerkve 25letnico vzetja Rima; 25letnico tistega dne, ko je bil oče krščanstva vržen s prestola, oropan svetne oblasti in zaprt v svojo hišo. Kaj je pač občutilo očetovsko srce Leonovo pri tem slavu?

Po širnem svetu so se otroci, zvesti Cerkvi, kar kosali, kako bi potolažili sv. očeta in mu pokazali svojo ljubezen in vdanost. Ko so travniški dijaki izvedeli, kako brezbožno slavje prirejajo v Rimu za 20. september, so bili zelo žalostni, zlasti naš Peter. Kajti težko je kaka reč Petrovo srce tako užalila, kakor preganjanje sv. Cerkve. Zakaj bi se ne spomnili tudi travniški gojenci v teh bridkostih sv. očeta, je mislil Peter. In res napravi načrt in ga razodene nekaterim svojih tovarišev. Vsi so bili takoj zato. Tedaj se napoti še z enim osmošolcem (Peter je bil tedaj v VII. razredu) k prefektu in prosi, da mu odobri načrt. Prefekt je bil iznenaden, da hočejo gojenci sami pokazati svojo ljubezen do sv. očeta, in je odobril naklep, kakor ga je Barbarič predlagal. Poleg tega so opravili pred 20. septembrom vsi gojenci kratko tridnevno za sv. očeta. Sliko Nj. Svetosti v muzeju so okrasili s cvetjem, kar so najbolje znali in mogli. Na predvečer so žrtvovali izprehod in šli k izpovedi. 20. septembra je daroval sam p. rektor sv. mašo pred izpostavljenim sv. Rešnjim Telesom. Po maši so molili gojenci rožni venec s prošnjo k Srcu Jezusovemu za sv. očeta in darovali zanj sv. obhajilo.

Toda mladeniški ljubezni in gorečnosti to ni bilo dosti. Sami siromašni so hoteli vendar še to malo, kar so imeli, poslati sv. očetu: Petrov novčič. In res se je zbrala lepa vsotica in se poslala s posebno adresno v Rim.

Sv. oče je prejel ob tej priliki čez 30.000 brzojavk in pisem. Je li mogoče, da bo izvedel tudi za pisemce bosenskih mladeničev? Kako so se začudili in razveselili gojenci, ko je že čez nekoliko dni prišlo pismo, naslovljeno na p. rektorja.

Velečastiti oče!

Drage volje sem izročil sv. očetu pismo gojencev Tvojega zavoda zaeno s Petrovim novčičem. Kako je Nj. Svetost rada in dobrohotno oboje sprejela, ni treba praviti. Vzvišeni nadpastir želi torej vrlim mladeničem (*optimis adolescentibus*) naznaniti svojo ljubezen in kot poroštvo tega podeljuje iz vsega srca Tebi, velečastiti oče, učiteljem in vsem gojencem apostolski blagoslov. Želeč Ti vse dobro, ostajam najvdanejši

M. kard. Rampolla.

V Rimu, 30. septembra 1895.

Travniški gojenci so imeli torej sijajen dokaz, da so bili tudi oni z neštetimi zvestimi katoličani tiste dni v uteho premilemu očetu. Toda nihče ni imel več razloga radovati se kot Peter, ki je bil zasnoval vso stvar.

Otroško gorko ljubezen do [sv. Cerkve in sveto navdušenje za njen blagor je kazal Peter ob vsaki priliki. Dobro vedoč, koliko mora za-

hvaliti katoliška Cerkev v zasedenih deželah nadškofa dr. Josipa Stadlerja in koliko se trudi visoki pastir za zedinjenje obeh cerkev, je spoštoval Peter s posebno vdanostjo tega [zares apostolskega moža. Ko je nevarno zbolel nadškof pozimi l. 1896., je bil Peter, akoravno na smrt bolan, bolj v skrbi za njegovo zdravje kot za svoje življenje. „Če jaz umrem,“ je rekel Peter, „kaj zato? Jaz umrem sam sebi; toda s presvetlim nadškofom bi umrlo še mnogo, mnogo drugih.“ Za zdravje visokega bolnika ni samo molil, ampak tudi druge izpodbujal, naj goreče molijo zanj. „Ne pustite mu umreti,“ je pisal bogoslovcem v Sarajevo, oblegajte nebo in Ti (g. N. N.) ne spusti rok, dokler ne ozdravi Prezvzišeni.“

Nadškof je res ozdravel in pripisoval ozdravljenje premnogim molitvam.

Razume se, da se je Peter zelo zanimal za zedinjenje svojih versko ločenih bratov, zato je bil naročen na „Balkan“ in ga je marljivo bral. Ravnotako je bil tudi naročnik lista: „Odmev iz Afrike“. Nič mu ni bilo draže, nič ljubše kakor borbe in zmage katoliške Cerkve po svetu. Sin katoliške Cerkve — to mu je bil ponos. Nikdar se ni sramoval svoje matere, njeni običaji in nauki so mu bili vedno sveti. Celo v gostilnah ni nikdar sedel za mizo, da bi ne bil prej pobožno molil. „Meni ni nadležno,“ je priznal nekoč, „če me kdo malo čudno pogleda; kaj zato?“ Ko ga je nekoč judovski zdravnik preiskoval, je opazil Petrov škapulir. Toda Peter ni zardel, ampak ga

lepo poljubil in odložil. Pozneje je rekel smeje: „Kaj si je mislil jud pri tem?“ Peter je bil zvest katoličan z dušo in s telesom. Njegova načela, njegovo hrepenenje, njegove misli in dela, z eno besedo: celo njegovo življenje, vsaj zadnja leta, je bilo prepojeno z vero. Vendar so ga mučili napadi proti veri. Toda Barbarič se je trdno oprijel Petrove skale; bil je sam kakor skala — vreden, biti imenovan „predzid krščanstva“, kakor je papež Leon X. imenoval hrvaški narod.

22. Rodoljub.

Peter je svojo domovino iskreno in iz srca ljubil; zanjo delovati, zanjo se žrtvovati, je bila njegova vroča želja. „Mnogo bi se dalo storiti z našim narodom,“ je večkrat rekel, „samo če bi bilo več požrtvovalnosti.“

Če bi bil dalje časa živel, bi bila domovina lahko veliko prejela od njega, in to tem bolj, ker se je skrbno varoval vsakega lažnivega pretiranega narodnjaštva, ki kaže svojo moč namesto v dejanjih v lepodonečih, praznih besedah. Ko ga je nekdo vprašal, kako je dobil tako zdrave nazore, je odgovoril Peter: „Premišljal sem, kam vodi narodnostno sovraštvo, in sem uvidel, da niso njegovi sadovi nikjer dobri. Pozneje sem šele izprevidel, od koga izhaja to sovraštvo in kdo ga neti, namreč prostožidarji in drugi sovražniki Cerkve, ker jim je to uspešno sredstvo za njihove hudobne namere. Da se mi je izbistril um — v mladih letih mi je bil namreč ta krik všeč

— je mnogo pripomogel neki človek, ki me je hotel navdušiti za narodna načela in je zato udaril po duhovnikih. Kaj ima napad na duhovnike z narodnostjo opraviti, tega ne morem razumeti. Ali niso ravno duhovniki najboljši prijatelji našega naroda? Ali ni vera njegova največja tolažnica in zaščitnica?“

Bilo je v Mostarju. V neki gostilnici je sedelo poleg drugih gospodov za mizo tudi več travniških dijakov, ki so potovali ravno na počitnice; med temi je bil tudi naš Peter. Eden navzočih gospodov vstane, nazdravi mladim Travničanom in reče med drugim tudi tole: „Kakor se cvetice nagibljejo proti solncu, tako mi, vaši prijatelji, gledamo na vas, in željno pričakujemo, da tudi nam že enkrat zasiže lepša zarja...“ Nato je z navdušenimi besedami hrabil mlade gimnazijce za boj, ki jih čaka. Ko je tudi drugi gospod vzdignil svojo čašo, napil vsem krajem, kjer se govori hrvaški jezik, in zlasti poudarjal, da se na mladino naslanja upanje celega naroda, je vstal Peter in v imenu svojih tovarišev odgovoril na oba nagovora približno tako-le:

„Hvala vama, gospoda, za prijazne, prijateljske besede in iskrene želje! Res je, da brez dela in truda za nas ni rešitve in ni izboljšanja za ljubi narod; res je pa tudi to, da brez vere ni napredka, ni sreče, ni blagostanja. Stavba brez temelja se zruši, narod brez vere propade; brez prave katoliške vere ni trajnega obstanka niti nam Hrvatom. Zato, če hočemo kaj koristiti svo-

jemu narodu, bodimo nepremakljivi branitelji svete vere naših dedov; in kolikor bolj prostozidariji prete s smrtjo in pogubo vsemu, kar se klanja pravemu Bogu, toliko bolj se mi, bratje, oklenimo sv. Cerkve, edino osrečujoče matere, in hrabro branimo njene otroke pred napadi krvoločnih zveri. Borimo se hrabro in neustrašno proti narodnemu sovražniku; ako je pa treba, branimo tudi s krvjo sv. vero, za katero so prelivali tudi naši očetje svojo kri. Vsledtega, bratje, je treba, da se vera ravno v mladini utrdi in ukorenini, da je mladina z vero prepojena in zanjo navdušena; le tedaj smemo upati, da se narodu bližajo boljši časi."

Raditega se je Peter onima gospodoma tako prikupil, da sta pogosto po njem vpraševala, ga pozdravljala in želela, da ju vselej obiše, kadar gre skoz Mostar.

K značaju blagega človeka spada gotovo rodoljubje. Ne more biti dober človek, kdor ne ljubi svojega rodú. Peter je gojil pravo, s krščanstvom oblačeno rodoljubje: želel je posvetiti vse svoje moči in zmožnosti sreči svojega naroda; videl je pa, da bo njegov narod srečen le tedaj, če bo veren.

23. Apostol Srca Jezusovega.

1. V zavodu.

V vzgajališčih se dobé med dijaki često nekateri, ki imajo po svojem vedenju in govorjenju odločilen vpliv na svoje tovariše. V njih tiči neka

magnetična sila, katero občutijo vsi, ki ž njimi občujejo. Če je ta vpliv slab, je lahko v velik kvar zavodu, v nasprotnem slučaju pa pravi blagoslov.

Tak je bil tudi Peter Barbarič. Ugled in zaupanje, ki ga je užival pri sošolcih radi naravnih darov, a še bolj radi kreposti, sta učinila, da je vplival na njihova srca kot malokdo. V svojem razredu je bil nepremagljiv vodnik. Da, smelo lahko trdimo, da sta njegov zgled in njegova beseda veliko pripomogla, da se je v zavodu varoval in ohranil dober duh.

Poleg Marijine družbe mu je bilo pri tem prvo in glavno sredstvo pobožnost do presvetega Srca Jezusovega. To pobožnost je spoznal bliže šele v Travniku; postala mu je kmalu pravo solnce duševnega življenja. Poslušajmo, kake goreče prošnje so mu kipele iz srca pri duhovnih vajah l. 1894., ko je opazoval križanega Zveličarja:

„O žalostna Mati!“ se obrača najprej na žalostno Mater božjo, „prosim te pri tistih bolečinah, katere si trpela pod križem, o prosim te, gani moje kamenito srce, da vzplamti ljubezni do najsvetejšega Srca tvojega Sina! O, kako je še mogoče, da ne ljubim tega ljubeznivega Srca, Srca, ki je toliko trpelo zame, revno stvar? O Jezus, verujem, da si Sin živega Boga. A prosim te tudi, prosim iz celega srca, daj mi ljubezni, da bom celo življenje gorel ljubezni do tebe! O sveta Devica, pri ljubezni, s katero si ljubila svojega Sina, te prosim, izprosi mi ljubezni do njegovega

presv. Srca! O sv. Frančišek Ksaverij, izprosi mi tiste ljubezni, s katero si ti ljubil mojega križanega Zveličarja! O sv. Peter, prosim te, izprosi mi tiste ljubezni, s katero si bil ti vdan svojemu božjemu Učeniku! Vsi svetniki božji, izprosite mi ljubezni do presvetega Srca Jezusovega! Presveto Srce Jezuso, daj, da te bom ljubil bolj in bolj!"

Z ognjem, ki je plamtel v njegovem srcu, bi bil zažgal Peter najrajši celi svet.

Poleg apostolstva molitve in bratovščine presvetega Srca Jezusovega je v navadi v zavodu tudi pobožnost „deveterih služb ljubezni“ do presv. Srca Jezusovega. Barbarič je opravljal svojo službo točno in stanovitno ne le sam, ampak je izpodbujal tudi druge k temu.

Toda še bolj pozoren kot na samo molitev je bil Peter na to, da se vzajemno navdušujejo in bratsko spominjajo, kako bi še bolj častili presv. Srce Jezusovo. Nekega leta so se združili posamezni razredi v posebne krožke. Na teh bogoljubnih sestankih so razpravljali o stanju razreda; tu so delali dobre sklepe, katerih napak se bodo posebno varovali, v katerih krepostih se bodo vadili, v kak namen bodo Bogu darovali svoje molitve in dela. Da je bil Peter med najgorečnejšimi in v svojem razredu duša tej duhovni zabavi, mislimo, da ni treba praviti. Pri tem je bil pa tudi praktičen. „Nekoč,“ tako pripoveduje njegov tovariš, „smo šli na izprehod po ravni cesti med Lašvo in pobočjem Taborovca. Bili smo vsi sedmošolci skupaj. Pogovarjali smo se, za kaj in v kak

namen bomo prihodnji mesec posebno molili. Eden reče to, drugi ono; toda Peter jo pogodi najbolje. „Bratje,“ pravi, „prosimo presv. Srce Jezusovo in Devico Marijo, naj ne pripustita, da bi kdo iz našega razreda kdaj smrtno grešil. To je velika milost in vredna, da si jo izprosimo.“ Torej ne časna sreča, ne napredek v učenju, ne sijajna bodočnost, ampak posvečujoča milost božja v srcih njegovih tovarišev, to je bilo, na kar je predvsem mislil plemeniti mladenič. In res so bili takoj vsi za to.“

Ko je bil prednik Marijine družbe, je imel mnogo prilike razširjati to priljubljeno pobožnost, ker so travniški družabniki že sicer po posebnih pravilih dolžni, netiti in gojiti češčenje presv. Srca Jezusovega. Poleg belih cvetic se mora v vrtu Marijinem gojiti predvsem rdeča roža ljubezni do Srca njenega božjega Sina. Tako pa tudi delajo. To pričajo dišeči venci krepostnih del, ki jih izkazujejo družabniki mesečno presv. Srcu Jezusovemu. Kako cvetje je zbiral Peter v vence, naj pove en sam zgled. V svojem „zapisniku“ je pripomnil, da je daroval presv. Srcu Jezusovemu v enem mesecu tale dobra dela: mnogo sv. obhajil, med temi zelo veliko duhovnih; telesnih del usmiljenja, obiskov sv. Rešnjega Telesa, Device Marije, samozatajevanj, premagovanj v glavni strasti in veliko kratkih molitvic. Družabniki imenujejo ta dobra dela „zaklad Srca Jezusovega“.

Vsak prvi petek gre lepa vrsta gojencev iz višjih razredov k „zadostilnemu sv. obhajilu“; mnogi opravljajo pri tem pobožnost „deveterih

petkov“, za katero je obljubil Odrešenik po izjavi blažene Marjete Alakók milost srečne smrti. Po sv. obhajilu molijo obhajanci „prošnjo za odpusčenje k presv. Srcu“ in mu znova posvete svoja srca. Da se je uvedla ta lepa navada v zavodu, je v prvi vrsti zasluga našega Barbariča. Značilna je prilika, ob kateri se je to zgodilo in ki nam kaže Petrovo dušo v vsej lepoti.

Petnajsti maj l. 1895. je spominski dan za zavod, zapisan z zlatimi črkami v spominu gojencev. Ta dan so namreč prvikrat napravili takozvani „majniški izlet“. Iz oči malih in velikih dijakov je sijalo veselje, ko se jim je naznanilo, da je podelil pater provincial prost dan. „Živel pater provincial!“ se je čulo po zavodu. Z godbo in v spremstvu svojih prefektov in profesorjev je krenila čila mladina proti Dželilovcu. To bi seveda ne bil izlet za razvajenejšje dijake. Tu ni bilo niti gostilne, kjer bi si mogel potolažiti žejo in lakoto. Dželilovec je preprosta vasica. Na senčnatem prostoru pri nekem bistrem studentu so se utaborili. Različnih iger ni manjkalo. H kosilu so posedli v skupinah. Za mizo so jim služila zelena tla, za namizni prt hladna senca dveh velikih dreves; za zabelo je bila šala in smeh. Gotovo niso nobenemu kralju sveta bolj teknile jedi z njegove razkošne mize. Medtem je igrala godba svoje najlepše komade in iz mladih grl je zdajpazdaj zadonela bosenska narodna pesem. Zvečer so se med petjem in godbo vrnili domov, veseli, kakor so bili zjutraj odšli.

„Vsi dijaki,“ je pisal Barbarič svojemu prijatelju, nekemu bogoslovcu, „od prvega do zadnjega, so bili veseli in zadovoljni in brez dvoma bi se našlo mnogo Petrov, ki bi želeli postaviti v Dželilovcu svoj šator. Z eno besedo: vsi smo bili zadovoljni, zelo zadovoljni, prezadovoljni in še več.“

Toda sredi hrupa in raztresenosti ni pozabil Peter Boga, in dočim se je vse veselilo, je on premišljal, kako bi tudi Odrešeniku in njegovemu ranjenemu Srcu napravil veselje. Zatorej je porabil ta lepi dan, da bi spravil na dan neko stvar, ki mu je bila že dolgo na srcu. Na potu proti domu se je pridružil nekemu profesorju in ga po kratkem uvodu vprašal, kako bi mogli pri rektorju izposlovati dovoljenje, da bi smeli vsak prvi petek pristopiti k sv. obhajilu. „Mi smo,“ je dodal, „že mnogo slišali o lepi pobožnosti deveterih petkov in bi enkrat radi sami poskusili.“ Profesor je bil iznenaden ter je odvrnil, da bo rektor željo brez dvoma izpolnil, če bo videl, da žele to tudi drugi gojenci.

Ta migljaj je bil Petru dovolj, da je deloval odslej še z večjim ognjem za uresničenje svojega načrta. Težkoč je bilo pri tem seveda več kot dovolj. Ena taka težkoča je bilo n. pr. že to, da bo s to pobožnostjo moten hišni red in prikrajšan dragoceni čas učenja. A Barbarič je znal vse ugovore zavrniti.

V tistem času se je zgodilo, da je umrl nekdo iz Petrovega razreda, ki je bil zapustil malo prej

lahkomišljeno zavod, nagle smrti, brez duhovnika, v neki bolnišnici sredi med Turki, pravoslavni in Judi. Velik je bil vtisk, ki ga je napravila ta novica v zavodu. Barbarič pa je dobil zopet priliko, da je priporočal svojo pobožnost.

Naposled — skoro po preteku enega leta — je imelo njegovo prizadevanje uspeh. Dobili so zaželjeno dovoljenje. Petrovo veselje je bilo tiho, a veliko. „Na predvečer 1. maja,“ (1896) piše Barbarič na svojega bivšega profesorja, „se je zbral naš razred in sklenili smo, da začnemo pobožnost deveterih petkov skupno v maju, kar se je tudi zgodilo.“ Umevno je, da je bil Peter duša sestanku in da je imel prvo besedo. Med drugim je rekel tudi tole: „Če umrje kdo izmed nas, kako tolažilna misel za ostale, ako bodo mogli reči: ‚Skupaj smo opravljali pobožnost deveterih petkov; presv. Srce Jezusovo ga je gotovo rešilo!‘“ Komaj leto pozneje je umrl prvi izmed njih, poln veselega zaupanja, kakor bi zaspal na božjem Srcu. Bil je Peter Barbarič sam, ki je svoje besede potrdil z zgledom.

Na ta in enaki način se je Peter trudil, da bi povzdignil v zavodu pobožnost do Srca Jezusovega. Z gotovostjo se nadejamo, da nadaljuje Peter sedaj tudi v nebesih svoje delo in da ni pozabil pred Marijinim prestolom obljube, ki jo je storil pri akademiji v imenu vseh sodružabnikov: „Ne bomo počivali, ne mirovali, dokler ne bo ta zavod gorel prave, iskrene ljubezni do Tvojega Sina; dokler ne bo prava tolažba in veselje

njegovemu Srcu, dokler ne bo mogel reči o njem : „To je res vrt za bodoče duhovnike po mojem Srcu.“

2. V rojstvenem kraju.

Resnico govoré ljudje, ko pravijo o krepostnem človeku: „Koder hodi, tam poganjajo cvetice“, in da včasí še tedaj cvetó, ko je človek že davno odšel. Nekaj podobnega lahko rečemo tudi o našem Barbariču. Kakor pričajo zanesljivi očividci, je deloval Peter v svojem rojstvenem kraju ravnotako goreče in apostolsko kakor v zavodu. Doma na počitnicah je vedel mnogo pripovedovati o zakladu, ki ga je našel v Travniku: o pobožnosti do presv. Srca Jezusovega. Vsi so ga radi poslušali in njegovi sorodniki in znanci so prišli pogosto samo zato v Petrovo hišo, da bi jim kaj lepega povedal o Srcu Jezusovem.

Zlasti ob nedeljah po službi božji ga je rad obkolil pred cerkvijo bogoljubni narod in Peter jim je moral pripovedovati o Srcu Jezusovem in blaženi Devici Mariji. Tedaj jim je začel navdušeno, vendar preprosto govoriti. „Vsaj vi, kmetje, častite presv. Srce Jezusovo in Marijino, ker meščani skrbé bolj za svetno blago in svetno veselje. Vi pa živite tako, da boste iskali dušnih zakladov, in te boste našli v božjem Srcu Jezusovem.“

Z veliko ljubeznijo in potrpežljivostjo jim je razlagal pravila bratovščine Srca Jezusovega. Imena tistih, ki so se vpisali v to bratovščino, je nesel s seboj v Travnik; tam jih je vpisal v bratovščino

in jim nato poslal „sprejemnice“. Takih bogoljubnih duš je bila včasih cela množica. Enako je skrbel, da so se jim blagoslovili rožni venci. Nekoč prinese v Travnik celo vrečo samih „velikih rožnih vencev“, kakršni so v navadi pri ljudstvu, da se preskrbe z odpustki. Siromašnejšim jih je sam kupoval.

Seveda je zadel pri taki nenavadni delavnosti tuintam na težave. Toda Peter se ni dal zmotiti. „To je dobro delo,“ je rekel ob taki priliki, „le hrabro in junaško naprej, pa bomo vse dosegli. Sedaj moremo pokazati svojo dobro voljo. In jaz mislim, da so te težave najboljše znamenje, da je delo Bogu všeč.“

In ni se varal. Odpor, na katerega je zadel, je krepil njegov značaj in dal njegovemu delovanju blagoslov sv. križa.

Nekoč se raznese čuden glas, da vse tiste molitve, ki se opravijo z rožnim vencem, ki ga je dal Peter blagosloviti, koristijo samo njemu. Cel okraj se je prestrašil. Ta lažniva vest je prišla od tega, ker je prosil Peter navadno vsakega, komur je dal blagoslovljeni rožni venec, naj zmoli kak rožni venec tudi zanj.

Samoobsebi se razume, da je izkušal Peter predvsem domačo hišo napraviti hišo presvetega Srca Jezusovega. Tako dolgo je prosil, dokler ni oče tako uredil, da je mogla vsa družina vsak mesec k izpovedi in k sv. obhajilu. Zelo ga je razveselilo, ko je to dosegel; v svojih pismih pogosto vprašuje, če se je ohranila ta lepa navada. To, kar je o počitnicah začel, je nadaljeval

Bošnjaki v narodni noši.

tekem šolskega leta s tem, da je pošiljal domov izpodbudna pisma, podobice in knjižice. Tako je poslal v šestem razredu očetu 40 podobic Srca Jezusovega, proseč ga, naj si jih obdrži doma, kolikor hoče, druge pa naj razdeli med sorodnike in sosede. Pred tako podobo lahko molijo, ker je Odrešenik sam obljubil: „Jaz bom blagoslovil vsak kraj, kjer se izpostavi in časti moje Srce.“

Pozneje je tudi g. župniku poslal slik, naj jih razdeli med ljudstvo in otroke. „Ker žalibog,“ tako končuje, „ravno to najkoristnejšo pobožnost poznajo pri nas najmanj.“

Peter je doma poskrbel za namestnika, ki je v njegovi odsotnosti razlagal ljudem pravila bratovščine Srca Jezusovega in mu pošiljal v Travnik imena novih udov. To je bil sorodnik Mato. „Jaz sem silno vesel,“ mu piše nekoč Peter, „če pomislim, kako bogato Te bo plačalo presv. Srce. Ne boj se! Ne bo Ti ostalo dolžno. Le še vpridhodnje tako delaj... Saj pravi sam Odrešenik: „Bogato bom poplačal tiste, ki po možnosti razširjajo to pobožnost.““

Nase in na svoje plačilo mladenič ni mislil. Toda Srce Jezusovo ga ni pozabilo; obilen blagoslov je spremljal vsa Petrova dela. Njegova beseda in njegov zgled sta imela tako moč, da so se nekateri popolnoma izpreobrnili in začeli novo življenje. Na tem mestu le dva zgleda, ki ju pripoveduje očividec:

Med počitnicami l. 1893. je bil Peter doma in je večkrat nagovarjal nekega moža, ki je bil

vdan pijači, naj opusti svoje grde razvade, zlasti pijančevanje in preklinjevanje. In res je pripravil s svojo zgovorno besedo moža do tega, da ni šel celo leto nikdar v gostilno. Pozneje je sempatja še kupil opojnih pijač, toda jih je le zmerno užival v krogu svoje družine.

Neki drug mož ni imel prav nikake vere. Če so prosili njegovi domači, da bi smeli ob nedeljah in praznikih k sv. maši, jim je osorno odvrnil: „Ali nimate nobenega dela? Če ne veste kaj delati, lahko greste radi mene!“ Peter mu je tako dolgo ljubeznivo prigovarjal in pobijal vse njegove ugovore in izgovore, da možak ni le svojih ljudi puščal k maši, ampak se je tudi sam popolnoma izpreobrnil.

Velika tolažba za Petra je bila lepa smrt prve duše, ki jo je navdušil in privedel v svojem rojstnem kraju k Srcu Jezusovemu. Tukaj doslovno navajamo pismo, ki smo ga prejeli o tem dogodku od sorodnikov: „Marija, hči Jurija Barbariča in Petrova sorodnica, 18 let stara deklica, je zelo spoštovala Petra zaradi njegove pobožnosti. Kadar je prišel na počitnice, ga je prosila, naj ji kaj pove o presv. Srcu Jezusovem in o Materi božji. Peter je komaj čakal, da se mu je ponudila taka prilika. Takoj ji je začel ves navdušen pripovedovati o božjem Srcu Jezusovem in o materi Jezusovi. Zvesto je poslušala Petra in se dala prva vpisati v bratovščino Srca Jezusovega. Podobno, ki jo je dobila pri tem od Petra, je goreče častila; vsak prvi petek v mesecu je šla k izpo-

vedi in splošno zelo pobožno živela. O Malem Šmarnu l. 1895. zboli. Bolezen, ki jo je zelo potrpežljivo prenašala, je trajala leto dni. Marija je pogosto klicala v tej bolezni, ki jo je jako izmučila, presv. Srce Jezusovo na pomoč in se zahvaljevala Petru, da jo je dal vpisati v bratovščino Srca Jezusovega in sv. rožnega venca. Ko so se približali zadnji trenutki njenega življenja, je rekla mlajši sestri: Ivana, prinesi mi podobo presv. Srca Jezusovega, da jo še enkrat poljubim! Sestra ji prinese podobo; bolnica jo prime in pobožno poljubi. Z očmi, vprtimi v podobo, in s solzo v očesu izroči svojo dušo Bogu 26. junija 1896.“

Peter se je zelo razveselil, ko je to izvedel, in zahvalil božje Srce za to milost.

3. Za domovino.

Med najlepše praznike, kar jih v Travniku praznujejo, štejejo tudi praznik Srca Jezusovega. Že zgodaj zjutraj odmeva grom topov po hribih in dolinah, in pobožni narod v belih oblekah vré in hiti v Travnik v cerkev zavoda. Na pročelju cerkve se blešči velikansko Srce, olepšano s smrečjem in pisanim cvetjem. In kaj šele v hiši božji! „Kakor v nebesih!“ pravi Bošnjak. Na velikem oltarju, ki ves gori lučic in zlata, stoji pod svilnatim nebom Odrešenik, s svojim presv. Srcem ljubeznivo in milo gledajoč na preljubi narod. Ganljivo je videti, kako ti dobri ljudje zaupno dvigajo roke k presv. Srcu Jezusovemu; kako glasno zdihujejo in vroče molijo in ne zapuste

prej cerkve, dokler ne opravijo izpovedi in svetega obhajila, pa če bi morali biti tudi do štirih popoldne tešč.

Slavje Srca Jezusovega je bilo veselje našega Barbariča; samo eno željo je gojil ta dan, da bi Srce Jezusovo povsod tako ljubili in slavili. „Praznik presv. Srca,“ piše 21. junija 1896 č. očetu Zabeu, „smo proslavili naravnost krasno. Zasijal je prelepi dan in na glavi prevzvišenega škofa banjaluškega, fr. Marijana Markoviča, se je zasvetila mitra. Daroval je pontifikalno sv. mašo, imel pridigo o presv. Srcu Jezusovem in nato peljal po mestu procesijo, kakor o sv. Rešnjem Telesu ...

Malo pozneje nas je obiskal dubrovniški škof dr. Josip Marčelič, ki je bil pri slavnosti Srca Jezusovega v Sarajevem. Oba škofa sta zelo navdušena za presv. Srce Jezusovo in bosta začela uvajati podobne slavnosti ob priliki tudi v svojih škofijah. Povsod se dela v ta namen, le naša Hercegovina, se zdi, da še trdno spi.

Vendar me je pred nekaj dnevi vzradostilo pismo prednice čč. usmiljenih sester iz Mostarja, v katerem prosi, da bi se 60 dečkov vpisalo v bratovščino Srca Jezusovega. To je prvi vrtič, ki se bo, ako Bog da, polagoma razširil po Hercegovini in postal krasen vrt Srca Jezusovega.“

V svoji ponižnosti je Peter zamolčal, kdo je zasadil ta „prvi vrtič“ v gorati Hercegovini. Njegova gorečnost je bila tudi neprestana prošnja, kateri se čč. sestre niso mogle več ustavljati, kakor piše tudi sama samostanska prednica. V vsakem

pismu jih je prosil, naj netijo v otrocih pobožnost k presv. Srcu in naj jo širijo v šoli; kajti edino po presv. Srcu Jezusovem bo rešena uboga domovina.

Nada, izrečena s temi besedami, je v Petru še bolj rasla, ko je čul o navdušenju, s katerim je verna Tirolska l. 1896. obnovila stoletno zvezo s presv. Srcem Odrešenikovim. V nekem pismu v Inomost je iskreno prosil tozadevnih poročil in z velikim zanimanjem zasledoval celo gibanje.

Cela Hercegovina velik vrt Srca Jezusovega! Da se ta ideja uresniči, bi bil dal Peter zadnjo kapljo krvi iz svojega srca. Za to je delal, kar je le mogel, in izkušal navdušiti tudi druge za to apostolsko delo.

„Bilo je ravno pred počitnicami v sedmem razredu,“ pripoveduje eden Petrovih tovarišev. „Barbarič se je izprehajal s svojimi tovariši v senčnatem drevoredu na igrališču. Govor je bil o tem, kaj bo dobrega storil bivši sedmi razred o počitnicah doma in drugod. Peter predlaga, naj izkuša razširjati vsak po svojih razmerah in močeh med bosenskim narodom pobožnost presv. Srca Jezusovega. Naj nihče ne reče — nadaljuje navdušeno, — da to ni za naš narod. Narod hoče, samo pouči ga! Nato omenja svoje izkušnje v tem oziru in ne neha prej, dokler mu vsak ne obljubi, da bo razširjal po svojih močeh to pobožnost.“

Kot glavno sredstvo za napredek pobožnosti do Srca Jezusovega je smatral Barbarič „Glasnik

Srca Jezusovega“. „Ko sem l. 1894.,“ piše p. Zabeo, „pripovedoval v šoli, kako novi (hrvaški) Glasnik povsod lepo sprejemajo in kako narašča število naročnikov, je Peter popolnoma pozabil na šolski red in si veselo mel roke.“ S toliko gorečnostjo, kakor bi bila njegova dolžnost, je delal na to, da pridobi Glasniku čim več naročnikov. Šel je od enega do drugega, jih prosil in nago-varjal, naj se vsak naroči. „Če stori toliko drugih, zakaj bi ti ne storil tega veselja presv. Srcu! In kaj je to 72 vin.“ Za siromašnejše dijake je rad tudi sam plačal, akoravno ni imel Bog ve kako polne mošnje. Njegova zasluga je, da so se naročili nekega leta skoro vsi gojenci druge divizije na Glasnik Srca Jezusovega. Povsod je potrkal in to večinoma z uspehom. Kakor se vidi iz njegovega zapisnika, je pridobil v Vitini 8, a v svojem rojstnem kraju čez 20 naročnikov.

Toda vse to mu je bilo premalo. Na vseh gričih in zvonikih prelube domovine je vroče želel videti zastavo presv. Srca.

„Že dolgo sem mislil o tem,“ piše Peter 21. marca 1893 bratu p. Marku, „kako bi se tudi naš narod seznanil s to najkoristnejšo in nebesom najljubšo pobožnostjo, pobožnostjo do presv. Srca Jezusovega. Zelo sem se razveselil, ko sem letos čul, da bo izhajal Glasnik presv. Srca Jezusovega v lepši obleki in da bo vkljub temu cenejši kot lani. Jako mi je žal, da ne ve naš narod za obilne milosti, ki jih deli božje Srce Jezusovo. Z Glasnikom mi je zasijal žarek nade, da se bo tudi

po naši domovini razlegala slava božjemu Srcu Jezusovemu.

Toda to se more zgoditi le tedaj, če narod spozna presv. Srce. Oni pa, ki bo narod poučeval, ki ga bo seznanil s tem virom milosti, bo ravno Glasnik presv. Srca Jezusovega.“ Nato izpodbuja brata, naj razširja pobožnost Srca Jezusovega; pošilja mu pozivnico za naročnino in nekaj Glasnikov na ogled, proseč ga, naj jih razdeli med ljudstvo in zbere lepo število naročnikov.

Večkrat se je obrnil Peter na tajnika mostarskega škofa, na p. Ambrozija Miletiča, ki je bil prej njegov župnik in zaščitnik, in ga prosil, naj se malo živeje zavzame za pobožnost Srca Jezusovega v Hercegovini.

Tako je plemeniti mladenič, poln goreče ljubezni do presv. Srca, vse poskusil, da zasadi zastavo božjega Srca Jezusovega na strehe preljube rodne zemlje — po celi domovini.

* * *

Gotovo ni Barbarič niti sedaj, ko počiva, kakor upamo, na Srcu Jezusovem, nič manj goreč za čast in slavo presv. Srca Jezusovega. Tudi zgled, ki ga je zapustil, deluje še sedaj. Tako je obšel neki četrtošolec, ki ga je navdušilo Petrovo apostolsko delovanje, o velikih šolskih počitnicah (1899.) sedem vasi in poučeval ljudi v češčenju Srca Jezusovega. In uspeh? Čez 1600 se jih je vpisalo v bratovščino Srca Jezusovega in še vedno dohajajo imena iz onih krajev.

„In ti, dragi bralec, ali bi ne mogel kaj storiti v slavo Srca Jezusovega?“ Tako te vprašuje sedaj Peter, gledajoč z nebes nate, in čaka tvojega odgovora.

24. Poklic.

1. Zvezda na potu življenja.

Pravi poklic je svetla zvezda, ki jo pošlje Bog kakor prijazno poslanko vsakemu človeku, da mu sveti v temnih dogodkih življenja.

Ker prihaja iz nebes, kaže kakor večš vodnik najgotovejšo pot v nebesa, dočim je napačen poklic, izbran vsled lahkomišljenosti in strasti, enak veši, ki zvabi potnika na kriva pota, dokler ne pogine v močvirju in blatu.

Barbarič je tej zvezdi zvesto sledil. O poklicu je imel zelo bistre in zdrave nazore. Predvsem je bil prepričan, da se mora človek oprijeti tistega poklica, ki mu ga je prisodila božja previdnost, če noče zapraviti svoje časne in večne sreče. Od tistega časa, ko je začutil v svoji duši, da ga kliče Bog v duhovski stan, je moško in veselo korakal proti svojemu namenu, ne meneč se za zanke, ki mu jih je nastavljal svet.

Ko mu je nekdo rekel, kako lepo mesto bi dandanes lahko dobil kot učitelj, če opusti duhovski stan, ga je zavrnil Peter kratko in odločno: „Kaj bi mi koristilo tudi tisoč učiteljskih mest, če ne bi imel zato niti nagnjenja, niti poklica? Vsak se mora podvreči volji božji in ne sme delati po svoji volji.“

Drugemu je na podobno nagovarjanje odgovoril: „Poklicu, za katerega Bog koga odloči, podeli posebnih milosti; če se pa človek obrne na drugo pot, tedaj mu jih Bog ne da. In kako bi se jaz mogel zveličati brez vseh milosti, in to v poklicu, za katerega ne čutim niti najmanjšega nagnjenja?“ Prav odločno je zavračal tiste, ki so mu svetovali sicer z najboljšim namenom: „Bodi najprej svetni duhovnik, a na stare dni greš lahko v kak samostan, kjer ti bodo zelo lepo stregli.“ „Torej dvojen poklic!“ se je oglasil na to Peter.

„Najprej biti svetni duhovnik, a nato redovnik; in to edino zato, da bi bil bolje postrežen!“ Za take nazore je bil Barbarič preponosen in preplemenit. Nikdar se ni oziral na zemeljske razmere, kadar je šlo za poklic. „Kar Bog od mene hoče, — tako bom najbolj gotovo rešil svojo dušo“, mu je bilo geslo; vse drugo mu je bilo tako malo mar, da je rekel nekoč: „Nikdar nisem v sebi občutil niti najmanjše skušnjave proti poklicu.“

Toda niso vsi mladeniči tako srečni kakor je bil Barbarič. Posebno za duhovski stan, zaradi katerega je zavod predvsem ustanovljen, se je težko odločiti brez notranjega boja. Če je Peter opazil, da kakemu gojencu, zlasti družabniku, preti nevarnost, da izgubi svoj poklic, je izkušal na vse mogoče načine, kako bi ga rešil iz te nevarnosti: Neki, sicer hvalevreden in vrl gojenec je hotel, kakor se je dozdevalo Barbariču, na strupeno prigovarjanje gotovih prijateljev zapustiti zavod in nadaljevati učenje na zunanji gimnaziji.

„Ti priznavaš,“ mu reče Peter, „da si poklican v duhovski stan; pa se vendar nič ne bojiš v mestu N. svoj poklic postaviti v nevarnost? Ti nikakor ne smeš zapustiti zavoda.“ Ko mu ta odvrne, da odhaja iz zavoda radi slabega zdravja, odgovori Peter: „Tudi če bi Ti bilo jutri umreti, ne smeš iti v mesto N. Tam bi Ti izgubil svoj poklic, kar bi pozneje zelo obžaloval.“ — „O nikdar!“ zakliče zaslepljeni dijak. — „Gotovo se boš zato na sodnji dan kesal,“ mu odvrne Peter. Djak je odšel iz zavoda na ono gimnazijo in ni postal duhovnik.

Barbarič je znal človeka prepričati v dno duše in lahko najti vzrok, radi katerega tako mnogo dijakov izgubi duhovski poklic. „Ti mi v zadnjem pismu,“ piše prijatelju, „navajaš tisti znani rek: ‚Tempora mutantur et nos mutamur in illis‘ (Časi se izpreminjajo in mi se izpreminjamo v njih). Tudi jaz bi ga lahko porabil, samo da bi ga malo zaobrnil. Počitnice se menjajo in mnogi se izpremene v njih. Kajti tisti, o katerih sem mislil, da so čvrstega in nepremakljivega značaja, da bi radi vse pretrpeli za svoj poklic, zapuščajo prostovoljno zavod, in to brez kakega zdravstvenega ali pametnega vzroka. Nad tem in onim, ki je zapustil zavod, se je uresničila tudi tista prislovica (kolikor se more po zunanosti soditi): ‚Kdor se s hudobnim druží, bo tudi sam postal hudoben.‘ Toda prepustimo jih Bogu in njihovi vesti. Mi jih moramo pomilovati in zanje moliti, da jih obvaruje Bog na pravem potu. O, ko bi se držali

zlatega pregovora: Kuj železo, dokler je vroče! Dokler je naše srce mirno in duša razsvetljena z milostjo, je treba izbirati poklic in se v njem utrditi, tedaj bomo tudi ob času velike skušnjave zvesti ostali Bogu.“ „Za poklic,“ je rekel Bar-barič, „bi rad umrl tudi stokrat.“

2. V duhovski stan.

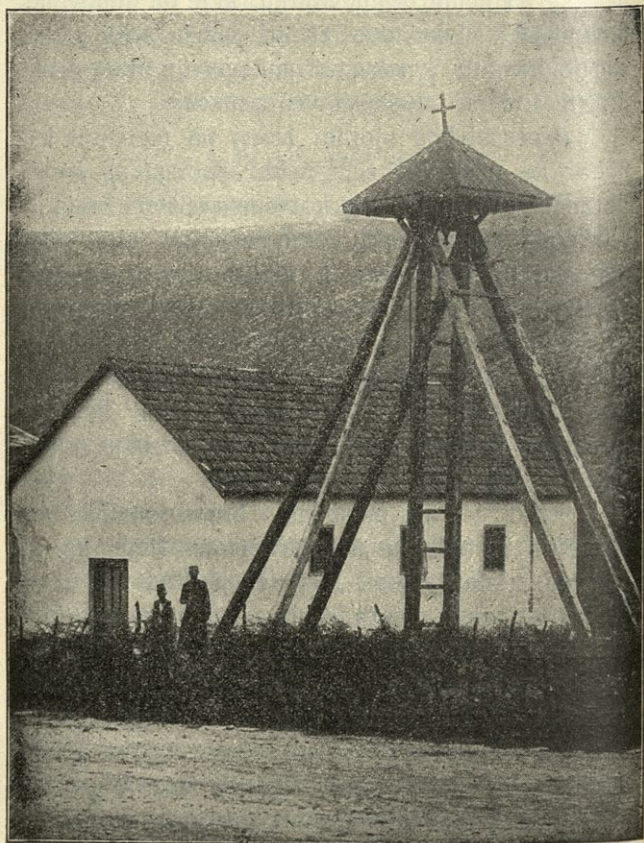
Različen je način, kako vodi Bog ljudi k njihovemu poklicu. Sedaj jih nagloma in s silo iztrga s sveta z udarci usode ali z izrednim vplivanjem svoje ljubezni, sedaj pretrga rahlo in počasi vezi, ki vežejo dušo na svet. Sedaj milo vabi, sedaj glasno kliče. Sedaj jih razsvetli s svojo milostjo, da spoznajo ničemurnost sveta in ne morejo najti miru. Včasih Bog poišče sam človeka, ki se upira njegovemu povabilu, in ga pridobi zase.

Po kakšnih ovinkih je prišel Peter v zavod, smo že povedali. Od tega časa je bil zanj poklic gotova stvar; le izpopolnjeval je svoje nazore o vzvišenosti duhovskega stanu, kolikor starejši je postajal in kolikor bolj se je bližalo učenje koncu. Biti posredovalec med Bogom in med ljudmi in veliko pripomoči k slavi božji in rešitvi duš, to mu je nad vse ugajalo, to je smatral za najlepši poklic, za cilj svojega življenja. Vsakega duhovnika je zelo spoštoval. Nikdar ni trpel, da bi se govorilo v njegovi prisotnosti zoper duhovnike. Nekemu gospodu, ki je rad zaničljivo govoril o redovnikih, je povedal Peter v obraz: „Toda ti

redovniki so duhovniki in o duhovnikih se ne sme tako govoriti.“ Iz spoštovanja do duhovskega stanu ni rekel svojemu bratu, Marku, ki je bil duhovnik, ti, ampak vi. Le dva ali tri tedne pred svojo smrtjo imenuje v nekem pismu svojega brata prvi-krat ti, toda se tako ganljivo oprašča:

„Vprašal boš morda: zakaj pa naenkrat ti? Nikar ne misli, da sem nehal izpolnjevati svojo dolžnost in nehal Tebe kot najstarejšega brata in duhovnika spoštovati. Toda sedaj se mi je zdel nagovor ti mnogo lepši in ljubši nego vi. Da sem zdrav, bi Te ne imenoval ti, ker sem Te mislil do svoje prve maše imenovati vi. Toda v stanju, v kakršnem se nahajam, ne smem na to (brez nadnaravne pomoči) niti misliti. Zato Te nagovarjam s ti, saj vem, da ne bom tega dolgo delal!“

Nekoč je bila njegovemu bratu podeljena si-romašna in težavna župnija Potoci. Peter mu je k temu srčno čestital. „Najsrčneje Vam čestitam! Toda — boste morda rekli — kako moreš tako pisati, ko sem dobil tako župnijo?! Ravno zaradi tega Vam čestitam, ker Vam je božja previdnost podelila tako lepo mesto, kjer si morete nabrati lepo število krasnih rož za nebeško krono, pa če bi jih morali tudi v trnju trgati. Proseč Boga, da Vas okrepi s svojo milostjo, da boste mogli biti poverjeni čedi pravi oče in pastir, ki jih bo pri-peljal v Jezusov hlev, Vam kličem: naj bi ne-umorno delali v čast božjo, v rešitev duš in v slavo sv. Cerkve!“

Cerkev v Potocih.

Ali ni znamenito, da je ravno v Potocih zgrajena prva cerkev Srca Jezusovega v Hercegovini namesto stare, ki je služila prej za konjski hlev?

On je želel bratu tisto, kar je upal sam postati narodu.

Dan pred svojo smrtjo je pripovedoval nekemu patru tole: „Prej sem često mislil, kako bom najbolje uredil župnijo, katero bom dobil. Nikdar nisem hrepenel, da bi župnikoval kje v mestu, ampak moja edina želja je bila, da me namestijo na kako vaško župnijo. Jaz bi jo lepo uredil in v njej bi cvetelo nadnaravno življenje. Ne bi prej miroval, dokler bi ne uvedel v svoji župniji pobožnosti Srca Jezusovega in bratovščine škapulirja in sv. rožnega venca. Ako bi ne bilo šole, bi sam prostovoljno poučeval otroke.“

„Kajne, ti bi imel v cerkvi red in snago?“ se mu vmeša v besedo pater, dobro vedoč, kako je navdušen za snago in red v hiši božji.

„Kaj? Imel red? Jaz bi tudi zgradil novo cerkev, ker je pri nas malo cerkva. Predvsem bi za to navdušil svoje ljudstvo; potem bi sezidal hišo božjo in jo držal strogo v redu, posebno vrčke za vino. Moj Bog, kakšne so znotraj nekatere cerkve! O, kako srečen mora biti duhovnik, ki si je uredil župnijo tako, da žive župljani nadnaravno življenje! Taka župnija je pravi raj. To je vse kaj drugega, kakor biti profesor ali odvetnik! Toda človek obrača, Bog obrne. Sedaj ne mislim več na te načrte.“

To so bile Petrove mladostne sanje. Ako-ravno se mu niso izpolnile te sanje popolnoma, vendar mu je pospeševalo navdušenje za duhovski stan korake na potu kreposti in znanosti; to je enako ugodnemu vetru tiralo ladjo njegovega življenja in ji dalo določeno smer, ki jo je kazala magnetna igla previdnosti in volje božje. Dokler je bil Peter deček in mladenič, je živel vedno po svojem bodočem poklicu. Mladeniški poleti njegove duše, učenje, vedenje, vse je odgovarjalo njegovim vzvišenim ciljem, da postane nekoč tudi goreč duhovnik, hraber borilec in vodnik v sveti Cerkvi. Peter ni poznal brezdolja; z izredno marljivostjo se je poprijel tistih nauk, ki so duhovniku posebno potrebni in koristni, in sicer govorništva in raznih jezikov. To hrepenenje za bodočim poklicem je storilo, da je postalo njegovo življenje samozavestno in zaslužno.

Tudi tiho življenje Kristusovo v Nazaretu je bilo pred Bogom enake vrednosti, kakor poznejše delavno javno življenje Odrešenikovo. Če se čudimo vojskovodju, ki pelje na bojišču vojake sredi smrtonosnih krogel in groma topov neustrašeno do zmage, ga enako slavimo tudi tedaj, če razmotriva v svoji sobici mirno bojno pozorišče, išoč ugodnega mesta za boj, pripravljajoč vojsko, da zagotovi s svojo izvrstno taktiko zmago. Tako je tudi mladenič, ki sledi glasu milosti božje in ki se s sveto gorečnostjo pripravlja za svojo visoko nalogo, zanjo dela, moli in trpi, vreden našega občudovanja in pohvale, in Bog ga bo enkrat gotovo obilno poplačal.

3. K redovnikom.

Ko se je Peter odločil, da bo svetni duhovnik, ni niti mislil do sedmega razreda na kaj drugega. „V početku sedmega razreda,“ je pripovedoval Peter nekemu prijatelju, „me je začelo nekaj vleči v Družbo Jezusovo. Premišljeval sem življenje njenih udov, kaj delajo itd. in želja, postati jezuit, je rasla v meni vedno bolj. Svojo željo sem razodel izpovedniku. Ta mi svetuje, naj stvar dobro premislim in napišem razloge za in proti. In to sem storil o duhovnih vajah v sedmem razredu. Tedaj sem resno in vsestransko mislil o volitvi stanu in si zapisal, kaj me vleče k Družbi Jezusovi in kaj me od nje odyrača.“

Pred nami je rokopis zapiskov, kjer nam Barbarič odkriva tudi najmanjše občutke svojega srca. Rokopis se glasi doslovno tako-le:

Z a:

1. V redu mi je laže živeti v neprestanem občevanju z Bogom; tu imam več časa skrbeti za rešitev lastne duše.

2. V dušnih dvomih in težavah bom laže koga našel, ki mi bo svetoval in mi pomagal.

3. V redu sem si bolj svest, da bom prejel ob smrtni uri sveto popotnico, pri svetnem duhovniku je to teže.

4. V redu nisem izpostavljen nevarnostim sveta, zlasti glede svete čistosti, proti kateri čutim mnogo napadov.

5. Tu se mi ni bati nevarnosti, da zaidem v mlačnost in brezdelje, česar se bojim, če bom prepuščen sam sebi.

6. V redu dobim toliko milosti kot nikjer drugje.

7. Neki notranji, ako tudi slab glas slišim včasih; ko namreč iščem razlogov proti redovniškemu stanu, mi nekaj pravi: „Delaj in misli, kar hočeš, postal boš vendar redovnik.“

8. V redu sem si svest, da izvršujem voljo božjo, pokoravajoč se predstojnikom; kot svetni duhovnik sem bolj prepuščen sam sebi.

9. V redu sem obvarovan častihlepnosti (ker se tu ne more doseči kaka čast); a kot svetni duhovnik bi morda imel želje po tem.

Proti:

1. Le če bi me minili napadi proti sveti veri in sveti čistosti, se mi zdi, da bi vse drugo lahko premagal, in da bi bil zelo goreč za rešitev duš.

2. Neko posebno naklonjenost čutim za izpovedovanje, pridigovanje, izpreobračanje grešnikov in obiskovanje bolnikov; nato za razširjanje pobožnosti Srca Jezusovega, svetega rožnega venca in škapulirja. V tem, se mi zdi, da bi mogel kot svetni duhovnik bolj delovati.

3. Lahko bi stopil v razne bratovščine in dobil dosti milosti za rešitev lastne duše.

4. Bojim se, da ne bom v redu nikdar prav zadovoljen; zlasti se bojim posta in telesnega mrtvičenja; a če bi moral pozneje izstopiti, kaj potem?

5. Še nimam pravega navdušenja za red; le včasih občutim malo veselja in to navadno tedaj, ko me doleti kaka časna nezgoda, in včasih tedaj, ko premišlujem nevarnosti tega sveta.

6. Sem že precej star; in koliko časa bi v redu trajalo, da postanem duhovnik?!

To so bili razlogi in protirazlogi, ki jih je pretresal Peter v mnogih in vročih molitvah pred Bogom. Nazadnje se je trdno odločil, da bo stopil v Družbo Jezusovo. „Zlasti dva razloga,“ priznava Peter sam, „sta vplivala odločilno name, in sicer: 1. Gotovost, da se bom v redu bolj gotovo zveličal in 2. mi je bilo zlasti všeč, da bom vedno pod oblastjo predstojnikov. Tu ne morem postati mlačen, ker bodo predstojniki vedno pazili name; tedaj vedno popolnoma vem, kaj zahteva od mene ljubi Bog.“

Barbarič bi bil skoro izvršil svoj sklep, toda izpovednik mu je svetoval, naj prej dovrši gimnazijo in gre po maturi v red; medtem pa naj ne govori nikomur o tem. Peter, vaje, smatrati voljo predstojnikov za voljo božjo, je slušal oba sveta.

Svojo skrivnost je čuval tako zvesto, da niso vedeli zanj do njegove smrti niti starši, niti najzaupnejši prijatelji.

Ko si je izbral Peter svoj stan, mu je napolnilo dušo neko posebno veselje in mir. Svetla zvezda, ki mu je kazala kakor trem Modrim pot v Jeruzalem, se mu je zopet prikazala in ga pripeljala v Betlehem — k Jezusu in njegovi Družbi.

Tretji del.

V šoli križa.

1. Pomladna nevihta.

sako leto na velikonočni torek se napotijo travniški gojenci na daljši izprehod. Tako je bilo tudi leta 1896. Vreme je bilo zjutraj precej lepo in prijetno; vsledtega jih večina, med temi tudi Barbarič, krene z doma v letnih oblekah brez ogrinjal. Mlada četa koraka veselo po travniškem polju proti Han Kampaniji. Toda tu jih nenadoma zaloti nevihta. Zima, ki je bila že davno odšla na vrh Vlašiča, poskuša še enkrat odgnati pomlad, ki je na ravnem že razpela svoj zeleni šator. In mnogo nežnih otročičkov, ki so komaj odprli oči, je umorila s svojim ledenim dihom; bel plašč je pokril hrib in dol.

Toda najlepši cvet, ki je bil žrtev nemile nevihte, je bil naš Peter. Na tem izletu se je zelo prehladil. Kmalu sta se pojavila mrzlica in kašelj. Dne 26. aprila je moral Peter v bolnišnico. Domači zdravnik je mislil, da ni nevarnosti; toda niti mrzlica, niti kašelj nista hotela jenjati. Več kot deset tednov

je moral Peter ostati v bolnišnici. Sicer ni bil vedno v postelji, toda bolezen je le malo poje-njala. Ker je bil zelo slab, smo se začeli zanj bati. Toda zdravnik je izjavil, da so pljuča popolnoma zdrava, a mrzlica da bo ponehala v domačem zraku. Zaraditega je šel Peter na počitnice domov v svoj preljubi rojstni kraj. Vodstvo zavoda ga je priporočilo zdravniku v Ljubuškem. Ta se je prav po očetovsko zavzel za novega bolnika in ko ga je pregledal, je našel, da so Petrova pljuča, zlasti leva stran, takšna, da se je res treba bati zanj. Od začetka se je počutil Peter slabo doma, ker se mu je godilo gotovo slabše kot v Travniku. Zato ga je pozval rektor, naj se vrne v Travnik. Medtem se mu je bolezen obrnila na bolje. Kar pride pismo iz Travnika. Peter se je takoj pri-pravil, da se drugi dan poda na pot. Sorodniki, znanci in prijatelji so ga prosili, naj še ostane doma, toda Peter je na vse prigovarjanje odgo-voril: „P. rektor to hoče, jaz moram slušati!“

V Sarajevu je preiskal Barbariča večč zdravnik še enkrat temeljito in izjavil, da je pri njem vsaka človeška pomoč zastonj; neizprosna jetika ga je bila že preveč dobila v svoje kremplje.

V drugem razredu je Peter srečno prebolel vnetje reber in v četrtem vnetje pljuč, toda sledovi so le še ostali. Poleg tega je bil visoke postave — skoro 2 metra — izredne pridnosti in slednjič še ono prehlajenje tretjega velikonočnega dne je povzročilo, da je pognala kal bolezen v njegovem telesu in se pozneje razvila.

Peter seveda ni vedel, kaj zdravniki o njem sodijo; vendar mu je bilo njegovo stanje v nasprotju z drugimi takimi bolniki precèj jasno. Toda on se ni prestrašil.

Prišedši v Travnik, je pisal Peter svojemu očetu: „Vprašate me, kako se imam. Hvala Bogu, v mnogem mi gré na bolje, akoravno še ni popolnoma dobro. Lahko Vam povem, da storé zame, kar morejo. Torej ne skrbite, saj veste, da je naše življenje v roki najboljšega Očeta, vsemogočnega Boga, ki najboljše vé, ali nam je koristneje živeti ali umreti. Naj se zgodi njegova volja! Izročimo se v njegove roke, pa bomo zadovoljni!“

S takimi čuvstvi je sprejel Peter iz božje roke svoj križ, na katerem je toliko trpel in dal svoje mlado življenje.

2. Še eno veselje.

Peter je bil še vedno — v začetku osme šole — prednik Marijine družbe. Tekom svojega službovanja je veliko dosegel: v družbeni kapeli se je mnogo olepšalo in popravilo; le nekaj je še nedostajalo: lepe zastave. Po dobroti p. rektorja, po darilu neke gospe iz Gornje Avstrije in po umetniških rokah usmiljenih sester v Travniku je družba dobila zastavo. To kakor lilijo belo, bogato in krasno vezeno zastavo krasi na eni strani podoba brezmadežnega Spočetja, na drugi presv. Srce Jezusovo z zlatim trakom in napisom: „Τούτῳ νικά“ (V tem znamenju boš zmagal).

Dne 6. septembra 1896 jo je slovesno blagoslovil dr. Josip Juri Strossmayer, škof bosenski in sremski. Takega veselja ni bilo kmalu v Travniku. Glasni klici pri sprejemu visokega gosta na predvečer pred gimnazijo, drugi dan slovesna procesija v cerkev, na koncu sv. maše vzvišen govor škofov o češčenju Device Marije in Srca Jezusovega, posvečenje zastave samo, prekrasna akademija popoldne v gimnazijski dvorani, lepo petje, navdušeno sviranje in gromoviti „živio“ do pozne noči, vse to in mnogo drugega je ostalo travniškemu zavodu, zlasti družabnikom, v neizbrisnem spominu.

Družabnike je odlikoval visoki nadpastir naпослед s tem, da se je dal prišteti častnim članom njihove družbe; lastnoročno je vpisal „bosensko-sremski škof“ svoje ime v družbeno knjigo, kakor je že prej storil tudi sarajevski nadškof dr. Josip Stadler.

To je bila zadnja slavnost, ki jo je Barbarič že bolan praznoval kot prednik družbe in poleg tega škof Strossmayer zadnji družabnik, ki je bil pod njegovo upravo sprejet v družbo. Petrovo veselje si lahko mislimo. Družba je dobila zastavo, katere je že dolgo želel in med svojimi brati družabniki je videl dva moža, katera bo hrvaški narod vedno štel med svoje prve sinove.

Posvečenje zastave je že davno minulo. Včasi, ko je bilo vse mirno, je bilo slišati iz sobe, kjer je Peter pričakoval smrti, ubrane glasove harmonija, in če bi poslušal, bi spoznal, da je pobožna pesem.

3. Cvetje na križevem potu.

Zopet je prišla pomlad. Od tistega usodnega velikonočnega izleta je že minilo leto dni. Bilo je 3. aprila 1897. Peter je stal poleg mene pri odprtem oknu svoje sobe in se grel na toplih žarkih pomladnega solnca. Lice je bilo blede, toda mirno, oko bistro in blago.

Gledajoč cvetoče češnje in pisane cvetice v vrtu, reče smehljaje: „Cvetje cvete, a moja pljuča venejo.“ Nato rečem jaz: „Nisi li slišal, Peter, kaj je rekel tisti starček: Čim bolj zeleni telo, tem bolj se suši duša; in čim bolj vene telo, tem bolj zeleni duša? Ako se ti telo suši, gotovo pa cvete duša kakor spomladi.“ „Včasi je res tako,“ odgovori Peter ponižno. „Zadnje dni sem dobil prelepo jabolko, tako da mi je bilo žal, da bi ga takoj snedel; položil sem ga pod Marijin kip in vzel drugo. To ni bilo lepo nazunaj, vendar je bilo izvrstno. Pozneje sem hotel pokusiti tudi ono lepo jabolko; toda glej — znotraj je bilo vse gnilo. Tako je včasi tudi v življenju.“

Jaz pa sem mislil: če je le kdaj v vellem telesu zdrava duša, je gotovo v tem mladeniču.

Kdor je obiskal Barbariča med njegovo boleznijo, ga je dobil navadno v njegovi prijazni sobici sedečega za hrastovo pisalno mizo, na kateri je stal meter visok, lep kip Lurške Matere božje. Hitro je vstal, pozdravil došleca s prijaznim smehljajem in ni prej sedel, dokler mu ni

obiskovalec izrečno rekel, akoravno so se mu šibila vsled slabosti kolena.

Na nekega klerika je napravila ponižnost, s katero ga je Peter v svoji sobi sprejel in se ž njim pogovarjal, tak vtisk, da je rekel: „Jaz Petra sicer nisem bliže poznal; toda obiska pri njem ne bom pozabil celo življenje.“

Svojo družabnost je ohranil tudi v bolezni. Posebno je ljubil zabavne in izpodbudne pogovore; ako so bili obiskovalci redkobesedni, jih je sam zabaval vkljub svoji oslabeledosti.

Do srede zime se je še precej bavil z učenjem. Imel je na izbiro iti v šolo ali ne. Toda polagoma je vzel slovo od klasikov in se vedno bolj bližal svetnikom. Najdalje je vztrajal v matematiki in fiziki. Zaraditega je nekdo v šali dejal: „Če bo Barbarič svetnik, ga bodo klicali dijaki zlasti v matematiki in fiziki na pomoč.“ Nekega dne (25. marca) pa je potrkal Peter na vrata profesorja matematike, sedel utrujen na stol in rekel: „Velečastni, sedaj ne gre več; ne morem več!“ V resnici je bila Petrova slabost vedno večja. Barbarič se je tedaj za vedno poslovil od vednosti in se obrnil popolnoma k Bogu, ki je v resnici prava domovina človeške duše.

Njegova hvaležnost za najmanjšo uslugo je bila naravnost ganljiva. Nikdar se ni pritoževal radi bolezni, zdravil, jedi ali postrežbe; kvečjemu mu ni bilo prav to, da nič ne dela.

Nekoč se je raznesla po njegovem rojstnem kraju vest, da je Peter od drugih oddeljen in da

ga bodo kmalu poslali domov. Peter je nato pisal očetu: „Ko pravijo, da sem v posebni sobi, imajo čisto prav. Imam namreč posebno sobo, ki je toliko kot naša nad kletjo, toda desetkrat, dvajsetkrat lepša od nje, da sem lahko miren, da lahko ležem in vstanem, kadar hočem itd. Kar se drugega tiče, da me hočejo poslati domov, je gola laž. Moji predstojniki me, Bog jim povrni — tako rekoč na rokah nosijo. Torej o tem nikari nič več skrbeti!“

Zlasti je bil hvaležen, če je kdo obljubil, da bo molil zanj. Nekoč mu javi bolniški brat, da ga fr. spiritual pozdravlja in da bo daroval zanj sv. mašo. Ves radosten vzklikne Peter: „Povejte mu, da se zahvaljujem, lepa hvala mu. O, to so dobri ljudje!“

Med dnevom se je zabaval Peter največ s pobožnimi vajami.

Pogosto mu je domači zdravnik priporočal, naj bere romane, da se raztrese. Peter se je temu samo nasmejal. Toda ko mu zdravnik le ni dal miru in zopet in zopet predpisal romane, mu je hotel Peter ustreči. Ko pride nekoč zdravnik, leži velika knjiga pred Petrom odprta. „Danes imate vendar enkrat neki roman,“ reče zdravnik; „toda pokažite mi.“ Pa kaj je bil ta krasni roman? — Letnik „Katoliškega lista“. Mimogrede omenjamo, da je cenil Peter kljub svoji ponižnosti zelo malo romane in tudi nekatere slavne klasike. Ko je povzdigoval nekdo Goetheja v zvezde, je rekel Peter mirno: „Goethejeve zasluge se pričenjajo

tedaj, ko je začel svoje darove uporabljati za to, zakar mu jih je Bog dal.“ Torej v branju romanov se ni držal zdravnikovega nasveta, ampak rajši bral izpodbudne in pobožne knjige.

Dva tedna pred smrtjo — bil je že jako slab — ga opozorim, naj se vendar bolj varuje, naj dalje spi itd. Peter uboga; toda čez nekaj dni me prosi, če sme ostati pri starem. „Več časa sem poskušal,“ pravi, „ostal dalje v postelji in bil samo pri eni sv. maši. Toda nikakor nisem mogel biti miren in pokojen. Jutranja molitev in druge pobožne vaje niso v redu in zato bi rad imel stari red.“ In ko ga vprašam, kakšen je ta red, odvrne Peter:

„Vstanem o polu šestih, to je vzdignem se v postelji, da mine kašelj. Nato se oblečem, kar me zelo utruji; da, trudnejši sem kot zvečer. Potem grem k sv. maši, molim jutranjo molitev in rožni venec. Ko se vrnem v sobo, se vsedem truden na ta stol in opazujem Zveličarja na križu. Nato večkrat nič ne mislim, moje misli so pri miru... Nato pride zajutrek in potem grem k drugi sv. maši; če sem pri sv. obhajilu, sem pri treh sv. mašah. Med dnevom berem, molim ali spim, grem na vrt ali v kapelo.“ — „A kaj bereš?“ — „Berem tri knjige: Premišljevanja dr. Jegliča; Življenje Jezusa Kristusa, katero je spisal naš presvetli nadškof, dr. J. Stadler; in Colombierov življenjepis.“ — „Pa koliko rožnih vencev moliš vsak dan?“ — „Dva vedno, tretjega kakor je! Tako lenarim, ker včasih več časa ne mislim nič. To me

skrbi, ker čas tako slabo porabljam . . .“ Poleg tega je dolgo časa molil vsak dan križev pot. Za zabavo je igral na star harmonij, ki ga je imel v sobi, pobožne napeve, zlasti Marijine pesmi. Ko mu je častital eden izmed predstojnikov, da se je naučil v bolezni igrati, ker bo v nebesih lahko spremljal petje angelskih zborov, je odgovoril smehljaje: „V nebesih bom pač imel boljši harmonij.“ K počitku je šel okrog devete ure. Nekega večera je ostal malo dalje v cerkvi. Nenkrat pridejo očetje in bratje in pokleknejo v klopi. Peter se začudi, kaj hoče to biti. Na velikem oltarju pred tabernakljem sta goreli dve sveči in zbrani redovniki so molili litanije vseh svetnikov. Nato so tiho zopet zapustili hišo božjo. Peter je bil zelo vesel tega odkritja. Akoravno je skoro osem let živel v zavodu, vendar ni vedel za te večerne litanije. To mu je bilo zelo všeč in odslej je vsak dan skrivaj prisostvoval na koru. Nato je v sobi opravil dolgo večerno molitev in izpraševanje vesti, pri tem si je zapisal v posebno knjižico svoje napake kakor tudi svoje dobre sklepe. Tega reda se je Peter držal do zadnjih dni svojega življenja kljub hudi mrzlici in smrtni utrujenosti.

Tako je „lenaril“ Peter. Dva dni po prejšnjem pogovoru začne vrabec pred bolnišnico silno čivkati. Tedaj pravi Peter: „Vrabec poje in tako dela na svoj način, a jaz sedim tukaj brez dela.“ Neki pater mu odvrne: „Saj tudi ti poješ, kadar moliš, da se razlega do nebes, in tvoje

bolečine so tudi delo.“ Peter odgovori: „Saj jaz nimam pri tem nikakih težav.“ In vendar je še tisti dan pisal g. Kelavu: „Vprašaj me, če sem sposoben za pot? (Kelava ga je povabil na svojo novo mašo). Sem, dragi moj, toda zdi se mi, da za drug pot, na drugo stran. Tudi moj domači kraj težko, da bi me še videl, a še manj jaz njega. To Ti povem, kakor čutim; toda pri Bogu je vse mogoče. Moja bolezen se je znatno poslabšala. Desna stran je bila prej zdrava; zdaj je že davno prešlo tudi na desno stran. Vendar se še držim nekako na nogah. Po stopnicah iti, to ti je prava pokora; sedaj, ko sem dobil palico, je malo laže. Samo kadar se obuvam, se me loti taka utrujenost, kakor ko bi šel, ko sem bil še zdrav, na Vlašič. Še bi lahko kaj povedal, toda prepustimo vse Bogu. Jaz se vedno priporočam v molitev, da bi mi Bog dal stanovitno vdanost v njegovo sv. voljo.“

4. Zrel za nebesa.

Kakor slavec šele v mraku poje svoje najlepše pesmice, tako se nista pokazali tudi Petrovi kreposti: potrpežljivost in vdanost v voljo božjo nikdar sijajneje kakor v njegovi dolgotrajni bolezni. Že v prvem začetku se je Peter popolnoma izročil v božje roke. Ni pa zamenjarjal niti naravnih, niti nadnaravnih sredstev, da zadobi zopet zaželjeno zdravje; toda njegovo geslo je ostalo do zadnjega diha: „Kakor hoče Bog.“

„Čakal sem s pismom,“ piše Peter 4. oktobra l. 1896. Kelavu, „da bi Ti mogel sporočiti lepših vesti o svojem zdravju; naj se zgodi volja božja! Kaj hočeš? Iz kože ne morem skočiti! Popil sem toliko zdravil, da se bojim, da bi me ne imenovali ‚dvonoga lekarna‘, toda znatnega poboljšanja še ne čutim.“

Mesec dni pozneje piše bratu fr. Marku: „Zame store z molitvijo in drugimi sredstvi, kolikor in kakor morejo. Če Bog noče, da ozdravim, naj se zgodi njegova volja. V šolo grem samo k težjim predmetom, sicer pasem lenobo ... Tu se imam v vsakem oziru dobro. Če bi me vprašali, kje bi najrajši umrl, bi odgovoril: v Travniku. Kako se bo ta bolezen končala, Bog vé. Bodimo na vse pripravljeni.“

In zopet mesec dni pozneje piše istemu bratu: „Da Ti prav povem, doslej ne čutim kake posebne polajšave, vendar mi tudi ne gre na slabše... Zato se je najbolje izročiti v voljo božjo in iz rok božjih veselo pričakovati ali zdravja, ali smrti. Bog ve, kaj je za nas najboljše, in nam bo tudi dal, kar je za nas bolje; toda ne vselej, kar mi želimo. Torej se nam ni treba ničesar bati. Izročimo se v voljo božjo!“ Ta vdanost v voljo božjo se poleg pobožnosti vedno ponavlja v pismih iz tistega časa.

En mesec pred svojo smrtjo je dejal svojemu tovarišu: „Če bi imel na izbiro življenje in smrt, res ne vem, kaj bi izbral. V nebesih dobim gotovo boljše ljudi kot na zemlji; če pa ostanem živ, lahko storim veliko dobrega v čast božjo. Bog že ve, kako je prav, jaz sem zadovoljen.“

Mnogo se je zanj molilo, pa tudi sam je molil skoro brez prestanka in skozi celo leto opravljal devetdnevnice k Lurški Materi božji in raznim svetnikom. Dne 11. marca reče p. prefektu: „Devetdnevnico k sv. Frančišku Ksaveriju sem opravil v ta namen, da ozdravim, ako je volja božja. Včeraj sem začel devetdnevnico na čast sv. Jožefu; to opravljam bolj za to, da srečno umrem, kot da ozdravim.“ Da, večkrat je izjavil, da bi rajši umrl kot živel. Že od duhovnih vaj je molil vsak dan sedem očenašev za srečno smrt. Pogosto se je pogovarjal o smrti in se brez kake bojazni približeval temnim vratom, za katerimi stoji Odrešenik in cela nebesa. Opazujoč

krasno sliko, kjer pohodi smrt palico počivajočega potnika, dočim trga z roko najlepši cvet rožnega grma, in to z največjo ravnodušnostjo, reče Peter veselo: „Kakor beg! In potnik s palico sem jaz.“

Ko so njegovi tovariši pisali naloge za maturo, je rekel Peter smeje: „Tudi jaz bom kmalu delal maturo; da bi le izdelal, čeravno s ponavljavnim izpitom v vicah.“

Kakor strela z jasnega neba je zadela zavod dne 15. marca smrt enega izmed najbolj krepkih in nadarjenih dijakov. V bolnišnici je bil le par dni. Peter ga je večkrat obiskal in tolažil z besedami: „Nič se ne boj, jaz bom prej umrl kot ti!“ Toda Bog je sklenil drugače. Vse je bilo potrto vsled nepričakovane, nenadne smrti, le Peter je ostal miren. Ko je malo pomolil za umrlega, ga je nekaj časa opazoval, nato pa je dejal z ljubeznivo očitajočim glasom: „Mali, mali, kaj si storil! Letos je vendar moje leto in sedaj si me prehitel!“ Peter je potem tolažil druge dijake in blagroval umrlega, ker je umrl v zavodu in tako lepo pripravljen, in ker je takoj po izpovedi padel v nezavest. Na ta način je ušel zalezovanju hudobnega duha v zadnji uri. Tak dogodek napravi zdrav vtisk na ostale gojence. In ni se motil. Deset dni pozneje je že lahko pisal svojemu bivšemu predstojniku: „Tichyjeva smrt je napravila zelo ugoden vtisk na večino gojencev. Tu so se lahko tudi močni in zdravi prepričali, da niso varni pred smrtjo.“ — „Meni samemu,“

je dejal, „je ob hitri smrti Tichyjevi prišlo na misel, da mora biti moja dolgotrajna bolezen posebna milost božja, ker se lahko tako dobro pripravim na zadnjo uro.“

Ta zadnja ura ni bila več daleč. Čim bolj mučno in težavno mu je bilo na poti življenja, tem bolj zaupno se je naslanjal na očetovske roke božje.

„Moja bolezen,“ piše o Velikem Šmarnu svojemu prejšnjemu prefektu, „gre na slabše; toda hvala ljubemu Bogu, ki mi je dal milost, da sem popolnoma miren. Besede: ‚naj se zgodi volja božja‘, me vedno krepe in tolažijo. Priporočam se Vam še naprej v molitev, da bom mogel do smrti vztrajati v popolni vdanosti v voljo božjo.“

Da, nikdar ni izrazil želje, da bi lepo ali sveto umrl, kakor mu je nekdo želel. „Meni najbolj ugaja,“ je rekel, „kar je v tem oziru pisal p. de la Colombiere. ‚Kaj je na tem, če umrem lepo ali še s tem ali onim pogreškom? Jaz bom ravnodušen.‘ Le nelepo bi ne umrl rad, t. j. brez sv. zakramentov. Lahko kdo lepo umre pa je vendar večno nesrečen; nasprotno lahko kdo težko umre, pa postane vendar srečen. Torej kakor Bog hoče.“

Iz te združitve z Bogom je zajemal Peter moči, da je prenašal potrpežljivo vse svoje trpljenje in tolažil in hrabil polegtega še druge. „Tvoje zadnje pismo,“ pravi v nekem pismu svojemu prijatelju, „me je spomnilo na Jeremija. Beži, beži, prosim Te, pusti to! Veselimo se v Gospodu! Saj smo v njegovih očetovskih rokah.“

Celo srce in dušo je odkril Barbarič v pismu, v katerem tolaži prijatelja, katerega so zadele ravno v tem času razne nezgode. Sam na smrt bolan tolaži Barbarič prijatelja tako-le:

„Srčna hvala za tako obširno pismo. Lahko razumem, da Ti je sedaj hudo pri srcu. Saj smo ljudje — moramo okušati boli. S čim naj Te tolažim, dragi, če ne s tem kakor samega sebe: naj se zgodi volja božja. Ko tako sedim v sobi, mi često pride na misel tista godba o Tavlerju in beraču.

Tavler: ‚Dober dan, berač!‘ — ‚Hvala, gospod, meni je vsak dan dober!‘ — — ‚No, pa dobro srečo!‘ — ‚Zopet hvala, meni je vedno dobra!‘ — — ‚Torej, dobro zdravje!‘ — ‚Tudi za to hvala, gospod, meni je zdravje vedno povoljno!‘ — — ‚Pa kaj bi Ti drugega želel? Bil srečen in zadovoljen!‘ — ‚E hvala, gospod, jaz sem tudi sicer vedno srečen in zadovoljen.‘ — — ‚Toda kako moreš biti zadovoljen, ko se treseš v raztrgani obleki mrazu in čakaš, kdo Ti bo dal skorjico kruha!?’ — ‚Ej, gospod, kako bi ne bil srečen in zadovoljen; za geslo sem si vzel, le tisto hoteti, kar Bog hoče. Siromak sem se rodil, siromak sem tudi sedaj — brez svoje krivde — in to gotovo Bog hoče; tudi v bodoče, kar bo hotel Bog, bom hotel tudi jaz. Pridejo hudi časi, bolezen, razne nesreče in nezgode name, Bog je dopustil, božja volja je in torej tudi moja. Kaj se mi more tedaj neprijetnega in nezaželnega zgoditi, če hočem le tisto, kar hoče Bog?‘ Ta berač je imel popolnoma prav.“

Nato zatrjuje prijatelju, da je našel sam v takih priložnostih največjo tolažbo v molitvi, in da so prekornostne take poskušnje, ker utrde značaj. Konča s temi besedami:

„Izročimo se torej popolnoma v voljo božjo, pa bomo potolaženi. Tu Ti nekaj priobčim, kar me zelo tolaži. Prefekt mi je dal kratko molitvico, ki je polna tolažbe. Gotovo si jo že molil, toda da jo boš rajši molil, Ti jo pošiljam.

Naj se zgodi volja božja! Veselimo se torej v Gospodu!“

Če je res, da je vdanost v voljo božjo vrhuncem popolnosti — in je tudi res; kajti izročiti se popolnoma v voljo božjo, je popolna ljubezen — tedaj ni bil Peter daleč od svojega cilja.

5. Blizu luči.

Solnce zahaja. Mirno počiva morje, modro kakor nebo, in milijoni svetlih zvezd se zrcalijo v gladki površini. Mlad mornar obrača svojo slabo ladjico proti luči, ki ni več daleč. Z lica mu odseva hrepenenje po domovini, kajti sedaj obrne svoje oči v okna svoje domače hiše, sedaj zopet na zeleno obrežje, kjer ga čakajo njegovi dragi.

To je naš Peter na koncu potovanja. Dobro ve, kako je ž njim, zato se mirno pripravlja, kako bo speljal ladjico skoz zadnje kleči in srečno prišel v пристanišče večnosti. Še enkrat se obrne na preteklo življenje in ga zaključi z dolgo izpovedjo. Barbarič je sicer to storil že prej enkrat in tudi

sicer vsako leto pri duhovnih vajah ponovil grehe celega leta; čemu torej še izpoved skoz celo življenje? Na to vprašanje naj sam odgovori: „Če ima človek pred seboj vse grehe, se mu vzbudi večje kesanje, kar sedaj tudi jaz čutim.“ Za svoje grehe se je hotel spokoriti, a najboljša pokora je ravno izpoved. Ves dan — 8. aprila — se je pripravljaj nanjo in zapisal vse grehe. Zvečer se je izpovedal. Potem je bil vedno dobre volje. Vse časno je uredil. „Ko sem na posteljo prikovan,“ je rekel, „nisem za nič; to sem že večkrat sam izkusil. Postane mi tako vroče, kot da sem v vicah.“

Prefekt se je ponudil, da mu prinese sv. obhajilo v sobo. „Tudi izpovednik je tako rekel,“ je odvrnil Peter, „a jaz mislim, da je prezgodaj; grem lahko še v cerkev.“ V resnici je bil Peter danes celo na igrališču. Tam so mu pokazali lipo, ki so jo dijaki njemu na čast zasadili in ji dali njegovo ime.

Naslednje stvari iz Petrovega življenja so vzete skoro dobesedno po zapiskih, ki sem jih sam napravil kot bolniški prefekt.

9. aprila. Sedem žalosti Device Marije. Sv. obhajilo je hotel prejeti v cerkvi, pa mu niso dovolili tega. In tako je prišel zgodaj zjutraj sam Odrešenik k njemu v sobo. Peter je ponižno klečeč na tleh z največjo pobožnostjo prejel svojega Gospoda in Boga.

Čez dan je vkljub svoji slabosti ostal vesel in dobre volje. Sedel je kot navadno za svojo

pisalno mizo pred kipom Device Marije in se zabaval z branjem in molitvijo. Ko mu je žila vedno močnejše bila in dihanje postajalo hitreje in hitreje, kakor da srce hiti, da čimprej udari zadnjič, reče Peter sinehljaje patru, ki se je ž njim pogovarjal: „Sedaj gre dobro!“ — „Kako to misliš, Peter?“ ga vpraša pater malo začuden. — „Kaj ne poznate, velečastni, tistih stihov:

„Kadar žila mi udari,
vsakokrat srce mi pravi:
Hvaljeno, češčeno bodi
Jezusa Srce povsodi!“

Torej je zame dobiček, če bije srce tako hitro.“ S pogostnim sv. obhajilom in po premišljevanju trpljenja Kristusovega je zadobil bolnik tako moč, da je nosil svoj križ veselo in potrpežljivo.

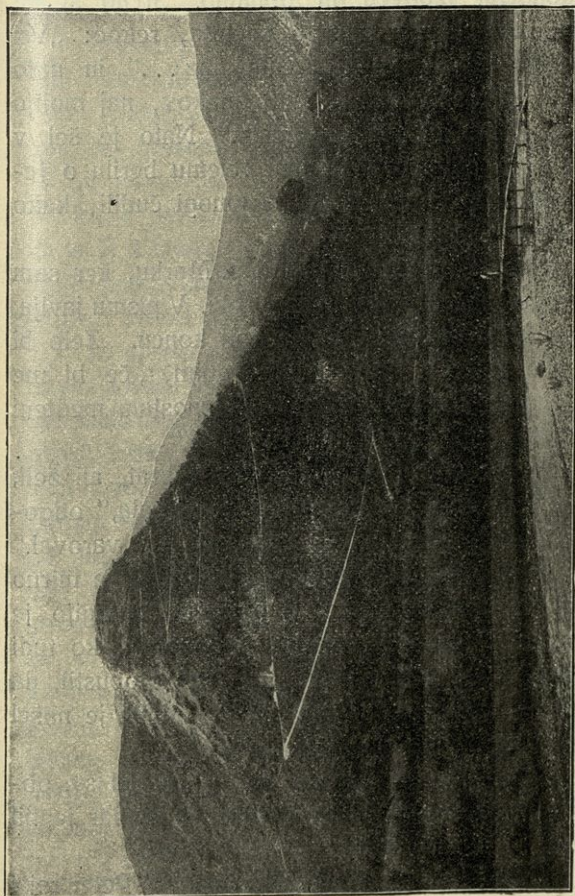
Vkljub svoji slabosti, ki ga ni zapustila, se je vsak dan privlekel v družbeno kapelo, da opravi križev pot. Opirajoč se na svojo palico, je lezel od postaje do postaje, toda poklekniti ni več mogel. Pogostokrat so ga nagovarjali, naj opusti vsaj pobožnost križevega pota; toda tega mu ni moglo srce pretrpeti, dokler se je držal na nogah. Zato si lahko mislimo, kako se je Peter razveselil, ko je dobil iz Sarajeva od p. provinciala frančiškanski križec z odpustki za križev pot. Zdaj je lahko opravljal križev pot v svoji sobici.

10. aprila. Vreme je pusto, in Peter slabši kot včeraj. Vkljubtemu je šel v kapelo in bil pri dveh sv. mašah. Danes izjavi domači zdravnik: „Bolnik je tako oslabel, da bo težko preživel

14 dni, toda lahko že jutri umrje.“ Ko smo zdravnika vprašali, ali naj bolnika prevedimo, odvrne: „Pri njem to ni potrebno, saj on nima greha, a lahko bi ga vznemirilo in mu vzelo zadnji žarek upanja, ker se jetični vedno nadejajo zdravja.“ Pri Petru pa ni bilo tako. Davno se je že nadejal in veselil večnega življenja, in več mesecev mu je bilo edino opravilo, da se je pripravljaj na smrt. Zato se ni nič prestrašil, ko ga je izpovednik opomnil, ali bi ne bilo dobro, da bi prejel zadnjo popotnico. Drage volje je dovolil v to in se nasmejal od srca, ko so mu povedali, v kakih skrbah je zdravnik zanj.

Zvečer se je bolnik zopet izpovedal in prejel sv. poslednje olje. Sedeč v naslonjaču poleg svoje mize, ki je bila danes kakor lep oltarček, je s sklenjenimi rokami pobožno molil cerkvene molitve, medtem ko mu je duhovnik podeljeval sv. poslednje olje. To je bil lep večer v Petrovem življenju. Po sv. poslednjem olju je dolgo molil. Sv. obhajilo so na njegovo željo odložili na drugi dan. Že prej je bolnik nekoč rekel: „Lepo bi bilo, v postu z Odrešenikom trpeti in o Veliki noči ž njim vstati.“ Mogoče se mu ta želja izpolni. Ko sem ga danes tolažil, da trpi sedaj z Odrešenikom, je odgovoril, kakor že večkrat: „Kaj je moje trpljenje proti trpljenju Odrešenikovemu!“

11. aprila. Cvetna nedelja. Okrog 6. ure zjutraj je prejel sv. obhajilo v svoji sobi. Tudi dijaki višjih razredov so bili tisti dan pri sv. obhajilu in ga darovali za Petra, akoravno so bili tri dni

Prva bosniška Kalvarija v Bjeli pri Travniku.

prej pri sv. obhajilu in je bila tri dni pozneje velikonočna izpoved in obhajilo. Srčno se je Peter zahvalil za iskreno sočutje, rekoč: „Vsi se toliko trudijo zame, samo jaz ...“ in nato dodal: „Prosim, nikari siliti dijakov, naj molijo zame; lahko bi jim presedalo.“ Nato je šel v kapelo in stojé prisostvoval celemu berilu o Jezusovem trpljenju, da so se mnogi čudili, kako je mogel vztrajati.

Nato je narekoval pismo p. Marku, ker sam ni mogel več držati peresa v roki. V pismu javlja, da se bliža od dne do dne bolj koncu. „Zelo bi mi bilo ljubo,“ pravi med drugim, „če bi me mogel priti obiskat, toda če bi zaostala medtem pastirska služba, ostani rajši doma.“

Po večerni molitvi ga vpraša brat, ali želi, da bi kdo ostal ponoči pri njem. „Hvala,“ odgovori Peter, „moj angel varih me bo varoval.“ Ker še ni dokončal duhovnega berila, je mirno sedel in bral do 9. ure. S podobno energijo je opravljal Peter vse navadne pobožnosti; ko tudi ni mogel več veliko pisati, ni vendar opustil, da bi si ne zapisal dnevnih napak, ki jih je našel pri večernem izpraševanju vesti.

12. aprila. Po prečuti noči je prejel sv. obhajilo in se nato podal v cerkev; vendar je bil včeraj in danes samo pri eni sv. maši.

Pozneje sva govorila o nebesih. A Peter rajši govori o vicah in blagruje duše, ker ne morejo več grešiti, in ker ne morejo biti nepotrpežljive. Navajal je dolga mesta Dantejeve „Divine Com-

medie“, ki jo je bral pred več leti. Tako svež in jasen je njegov spomin! Le govori težko.

Popoldne pridejo nekateri tovariši, da bi delali Petru družčino. Ko bolnika pozdravijo, jim reče: „Govorite bratje, jaz ne morem!“ — „Mirko nas bo zabaval,“ pravi nekdo; imenovani dijak je bil namreč zelo zgovoren. Toda sicer veseli Mirko je postal ob pogledu na Petra zelo resen, in je le s težavo spravil besedo iz ust. Ko so se dijaki poslavliali, je rekel Peter smehljaje: „Mirko, Mirko! danes nisi veliko povedal.“

13. aprila. Kakor vsak dan, tako je Peter tudi danes prejel sv. obhajilo. Ob pol 7. uri je hotel k sv. maši. Jaz sem mu odsvetoval, toda bolnik je prosil toliko časa, da sem mu izpolnil željo. „Da sem le enkrat v cerkvi, potem bo že šlo,“ je rekel, „le pot (kakih sto korakov) je težavna.“ Nato sem ga prijel za eno roko, z drugo vzame Peter palico in napotiva se proti cerkvi. Toda že čez kakih dvajset korakov je moral počivati. „Ko bi se le mogel kam vsesti,“ reče Peter. Oba sva uvidela, da ne bova prišla do cerkve in sva se vrnila. Tedaj je šel Peter zadnjikrat v cerkev. Okrog poldne je prišel brat p. Marko. Njegov prihod je Petra zelo razveselil. Kmalu pa se je še bolj veselil.

6. Večerni dar.

Bilo je 14. aprila, velika sredo. „Peter je postal jezuit,“ je bila velika novica, ki je šla zjutraj po kolegiju od ust do ust. Nihče ni hotel vero-

vati in vendar je bilo tako. Ravno pred smrtjo je bil Peter sprejet v Družbo Jezusovo, kakor nekoč tudi njegov rojak Pavel Kolarič. Kako se je to zgodilo?

Že dve leti prej — kakor smo omenili — je hotel Barbarič k jezuitom; po želji izpovednikovi pa se je odločil počakati, dokler ne izvrši zrelostnega izpita. Zrelostni izpit je bil že pred pragom, toda ves drugačen, kakor sta ga mislila on in njegov izpovednik. Medtem se je Peter popolnoma izročil v voljo božjo in prinesel vse svoje ideale in želje kot dar svojemu Stvarniku. Pogosto mu je prihajalo na misel, da je postal Kolarič šele na smrtni postelji jezuit; toda sam zase ni upal kaj takega, tem manj, ker je mislil, da sme to dovoliti le sveti oče. Kar izve od svojega izpovednika, da more dovoliti tudi p. provincial, in mogoče, da mu bo izpolnil željo, če ga prosi. To je vzbudilo v Petru nove nade. Zdelo se mu je, da se je prikazala nanovo zvezda, ki mu je svetila pri volitvi stanu. Srčno zaprosi izpovednika, naj mu izprosi to zaželjeno milost. Izpovednik obljubi, da bo to najprej razodel p. rektorju. Ta napiše takoj prošnjo na Dunaj. Peter je medtem vroče molil. Posebno zaupanje je stavil v sv. Alojzija, kateremu je priporočal vsak dan volitev stanu.

„O, da bi mogel storiti redovniške obljube in takoj nato umreti,“ je rekel Peter vznemirjen. „Eno leto novicijata sem preživel že v bolezni.“

Včeraj opoldne je prinesel brzjav preveselo vest, da podeljuje p. provincial našemu Petru tri izredne milosti:

1. sprejme ga v Družbo Jezusovo;
2. dovoli mu, da stori takoj t. zv. nabožne obljube;
3. dovoli mu nositi jezuitsko obleko.

Kdo je bil sedaj srečnejši od Petra? Njegova najbolj vroča želja se mu je izpolnila, in to tako, kakor se ni nadejal. Kako srčno je zahvaljeval Boga za to milost! Sedaj je imel opraviti le z mislijo, kako bi se dostojneje pripravil na obljube. Njegov izpovednik je bil odpotoval po duhovnem poslu, zato ga je podpiral v tem njegov prefekt. Peter je vroče želel, da bi daroval ta popoln dar samega sebe Gospodu na veliki četrtek. Ker je pa vedno bolj slabel, se je izpovedal včeraj zvečer in storil okrog 9. ure v svoji sobi pred kipom brezmadežnega Spočetja Device Marije in pred razpelom redovniške obljube Družbe Jezusove.

To je bil Petrov ves dar. Kakor Odrešenik na križu, ni nič več imel razen svoje bolezni; vendar je bil presrečen in bi ne bil zamenjal svojega križa, na katerem mu je bilo umreti, niti s cesarskim prestolom.

Ko so očetje jezuitje slišali, da je Peter sprejet v red, so veselo pozdravljali novega brata. Dijaki pa niso o tem še nič vedeli. Vedno so povpraševali o njegovem položaju, a so ga bolj zavidali kot obžalovali.

„Njegovo življenje bodo še javno brali v Marijini družbi,“ je prerokoval neki mlad prerok.

Popoldne so ga moči še bolj zapustile. V postelji mu je bilo neznosno. Zdaj se je vlegel tako,

zdaj tako; ko pa vseeno ni našel počitka, se je sladko nasmejal in rekel: „Ne morem več živeti!“

Vsled vročice je bil kakor v ognju; zato prosi, naj odpro okno. Z igrališča pa je prihajal silen krik v sobo. Hoteli so dijake opozoriti, naj bodo radi bolnika mirnejši, a Peter prosi, naj jih pustijo. — Iz nežne obzirnosti do danes ni hotel ponoči stražati. Danes pa je sam izrazil željo, naj ostane kak duhovnik pri njem, ker bi ponoči lahko umrl.

7. Krona življenja.

Ločitve dan — 15. april — je prišel. Prvo polovico noči je čul pri bolniku p. Savič. Zmolil je ž njim molitve za umirajoče in ga pripravil na smrt. Po polnoči je prišel p. generalni prefekt. Petru je bilo malo boljše. Ob eni pa mu postane zopet slabše. „Čudno mi je,“ reče, „skoro dihati ne morem več.“ Nato pravi pater: „Ali bi ne hotel malo vode?“ — „Hvala, prejel bom sveto obhajilo.“ — „Nič zato, lahko piješ in vseeno prejmeš sveto obhajilo!“ — „Ne potrebujem vode,“ odgovori, ker je hotel na vsak način tešče prejeti sv. obhajilo. Kmalu zopet vpraša: „Prosim, kdaj bi mogel biti obhajen?“ Pater vidi, da je bolniku zelo slabo, in reče: „Tudi jaz sem mislil že nato, da bi te danes prej obhajal, morda okrog 4. ure.“ — Nato odgovori bolnik zopet: „Prosim, čimprej.“ Prefekt zbudi bolniškega brata, in tako je prejel Peter ponoči ob dveh zelo pobožno velikonočno sveto obhajilo. Nato prosi bolnik duhovnika, da mu pomore pri zahvali, ker mu je manjkalo moči, da bi

se sam zahvalil. Ganljivo je zahvalil Boga za vse dobre, ki mu jih je izkazal; daroval mu je svoje življenje in svojo smrt, ponovil svoje obljube in molil lepo posvetilno molitev na čast Devici Mariji. Nato je opravil s križem v roki križev pot za zadobljenje odpustkov.

Zjutraj prosi, naj ga denejo v njegov naslonjač, pa tudi tu ni našel zaželjenega miru. Krepila in hrabrila ga je le misel na križanega Zveličarja. Nikdar ni tožil, usta je odpiral skoro samo za molitev. Pogosto je hrepeneče vpri oko proti nebu. Tako je preživel dopoldne. Opoldne ni mogel več jesti. Ker so ga hoteli njegovi tovariši osmošolci na vsak način še enkrat videti, jim je bilo dovoljeno, da sta ga po kosilu smela po dva obiskovati. Zelo so se prestrašili, ko so videli Petra v takem položaju. Ležal je kakor mrtev. Prefekt mu je predstavil tovariše in rekel nekaj besed, ker se ni upal nihče govoriti. Tudi Peter ni nič govoril, samo pogledal je svoje tovariše in zašepetal: „Hvala.“ Dijaki so ganjenega srca odhajali, zlasti pa zadnji par, katerima je Peter kakor v pozdrav namignil z velo polmrtvo roko. V resnici je bilo v tem prizoru nekaj pretresljivega.

Tudi obraz umirajočega sošolca jim je ostal nepozabljiv. Nebeški mir, pokoj, pobožna zbranost in vdanost, ki je govorila vkljub smrtnemu boju z njegovih potez, so napravili nanje tak vtis, da je eden rekel: „Sedaj mi ne bo več treba opisovati smrti svetnikov; spomnil se bom samo na Petra.“

Bilo je ob dveh popoldne. Magister Slavik je sedel ob bolnikovi postelji in molil rožni venec, medtem ko sem jaz prebiral pri oknu brevir. Kar zašepeče bolnik nekaj; magister Slavik se nagne k njemu, in Peter ponovi: „Pater!“ Takoj pohitim k njemu in ga vprašam, kaj želi. „Molitve za umirajoče,“ mi odgovori. Podam mu križec. Peter ga prime in srčno pritisne na blede ustnice. V polni zavesti je ganljivo molil kesanje, dejanje upanja in ljubezni in razne kratke molitvice, katere sem naprej molil jaz. Zadnja njegova beseda je bila: „Jezus!“ Pri cerkvenih molitvah za umirajoče ni več premikal ustnic. Ležal je čisto mirno, brez kakega znamenja boja. Pri njegovih nogah je stal kip Lurške Gospe in podoba Srca Jezusovega. Osteklenele oči je vpiral v kip. Tu stopita v sobo p. Marko in p. rektor. Peter je še živel, a je bil tako miren, da bi skoro rekel, da je mrtev; kar globoko vzdahne, vzdahne drugič in tretjič in — dopolnjeno je bilo. Petrova duša je stopila pred Jezusa, v katerega je upala in kateri je gotovo ni osramotil. Tako je bila lepa Barbaričeva smrt res krona njegovega lepega življenja. Umrli je na veliki četrtek, 15. aprila 1897, ob 2. uri popoldne, star 22 let, 10 mesecev in 27 dni.

S hrepenenjem je večkrat mislil na tisti trenutek, ko zagleda prvič Jezusa in preljubo mater Marijo. Ker je tako bogoljubno živel in storil vse mogoče, da bi dobil popoln odpustek na smrtni postelji, smemo upati, da mu je napočil tisti presrečni trenutek kmalu — morda takoj.

Okrog njegovega mrtvega telesa se je zbrala kmalu večina profesorjev, ki so molili za svojega

Petrov grob.

učenca in najmlajšega brata. Oblekli so ga v redovniško obleko Družbe Jezusove.

Dijaki še niso nič vedeli, da je Peter umrl. Bili so na izprehodu in se vrnili šele ob sedmih domov. „Umr! je! umrl je!“ se je čulo od vseh strani. Pater prefekt zbere gojence v muzeju in jim pove podrobnosti Petrove smrti. Ko je omenil, da je Peter postal jezuit, se je pojavil izraz radostnega začudenja na njihovih obrazih in neko ginjenje se je razširilo po dvorani. Nekateri so jokali, drugi se niso mogli dovolj načuditi, tretji so zopet molče gledali predse. Pri večerji se je dotaknil malokateri osmošolec jedi. Po večerji so nekateri večji smeli k mrliču. Kajti predstojniki se niso mogli več ustavljati prošnjih dijakov. Peter je ležal, kakor da bi sladko spal. Nikdar v življenju ga nisi videl tako ljubeznivega in prijaznega. Dijaki se niso mogli dovolj nagledati teh poveljanih potez; vendar je izginil ta sijaj že čez noč.

Ko so mu oblačili roket, so mnogi prosili, da bi smeli pri tem pomagati; vsak mu je želel skleniti roke. Nihče se ga ni bal. Celo najmanjši gojenci so trdili, da jih ni niti na temnih in samotnih krajih nič strah, kar se pri otrocih rado dogaja, ako je mrlič v hiši. Neki mlad Dalmatinec je celo rekel: „Jaz bi bil vesel, če bi se mi Peter ponoči prikazal.“

8. Venec tovarišev.

Veliki petek je. V domači cerkvi še ni bilo božjega groba; toda v zavodu — v obiskovalni sobi — ugledaš danes nekaj podobnega. Med

dišečim pomladnim cvetjem in zelenim bršljanom leži precej visoko telo mladeniča, belo kakor marmor, mirno in resno; rekel bi, da je to mlad junak, ki počiva po težkem boju. Pri glavi stoji deviška Kraljica, pod katere zastavo se je bojeval tako slavno, pri nogah mu vidiš častni znak Marijinega družabnika: svetinjo na modrem traku in družbeno sprejemnico in na njej ime mladega vojaka: Petrus Barbarič.

Gojenci in drugi ljudje hite noter. Nekateri prihajajo, da še enkrat vidijo ta divni cvet, ki ga je božji vrtnar utrgal iz njihove srede in presadil v rajski vrt; druge pa vleče radovednost, da vidijo in počaste mladega dijaka, ker glas o njegovih čednostih se je hitro raznesel po vsem mestu. Ko se je zvedelo, da Peter ne bo več dolgo živel na zemlji, si lahko čul med gojenci besede: „Ne bomo molili zanj, ampak se mu priporočali.“ Nekateri mlajši gojenci so se odločili, da si ga takoj po smrti izbero za variha; nekateri so mu pred smrtjo razodevali svoje želje in prošnje, da jih ponese pred prestol Najvišjega, trdno upajoč, da bodo tako uslišani. Po smrti pa je bilo več dijakov, kakor smo pozneje zvedeli, tudi duhovnikov, ki so ga dobro poznali in ki so se v svojih potrebah priporočali njegovi priprošnji; so pa tudi taki, ki pravijo, da so bili uslišani. Marijini družabniki niso hoteli opraviiti za svojega vrlega načelnika niti „officium defunctorum“ (opravila za mrtve), ki se sicer moli za vsakega umrlega družabnika, češ da Peter

tega ni potreben. Popoldne so pletli gojenci vence za dragega tovariša; toda še neprimerno lepši venec so spletli pokojniku, spominjajoč se njegovih kreposti.

Akoravno se je Peter v življenju tako odlikoval pred vsemi, ga vendar ni nihče zavidal; sedaj pa, ko je umrl, so ga mnogi zavidali. „O, da bi jaz mogel umreti, kakor je on umrl!“ — „O da bi mogel ž njim zamenjati, takoj bi legel namesto njega v krsto!“ čul si male in velike dijake. Kakor so Barbariča živega vsi ljubili in spoštovali, tako so mu tudi po njegovi blaženi smrti izkazovali gojenci neko pobožno češčenje. Vsledtega so skrivaj rezali kose od njegove obleke in roketa in jemali voska od sveč, ki so pri njem gorele.

Kakšna žalost je vladala v hiši za izgubljenim Petrom — če se more reči, da so ga izgubili — razvidimo iz pisem, ki so jih pisali gojenci tiste dni staršem ali prijateljem. Ta pisma nam obenem najbolje dokazujejo, kako so oni sodili o svojem tovarišu. Res, da ne moremo do pičice natanko vzeti, kar so oni pisali, vendar iz tega velikega mladostnega navdušenja lahko jasno izprevidimo, kako visoko so cenili Petra njegovi tovariši in kako jih je navduševal kras Petrovih kreposti.

Izmed premnogih pohval poslušajmo samo nekatere. Nekdo izmed součencev Petrovih javlja svojemu nekdanjemu učitelju žalostno vest s tem pismom :

„Žalostnega srca Vam hitim pisat, preljubi učitelj, kateremu bi radi sporočali samo vesele in ugodne novice. Naša velika izguba bo tudi za Vas hud udarec! Najboljšega Vašega učenca ni več. Peter Barbarič je zamenjal ta svet, ki ni bil njega vreden, z lepšo domovino z — rajem.“

„Velika je naša žalost, ko nas je zapustila ta zlata duša, ta ‚flos virtutis‘ (cvet kreposti). Toda občutimo pa tudi veliko tolažbo, ker je tako živel, da se lahko reče: on je v nebesih. Smrt ga je samo presadila v rajski vrt...“

„Posebno zadnji tedni njegovega življenja niso bili drugega kot nepretrgana molitev. Iz sobe je hodil v kapelo, iz kapele v cerkev, iz cerkve se je vrnil zopet v sobo, kjer je nadaljeval svoje molitve in duhovno berilo.“

„Zadnja leta se je opazalo bolj in bolj, kako resno hrepeni po popolnosti. Pač mnogo bi se dalo povedati o tem, kar se bere sicer samo v življenju velikih izvoljencev božjih. Bil je predober za ta svet, zato ga je ljubi Bog vzel k sebi v nebesa. Potem, ko je storil redovniške obljube, je bil dva dni popolnoma pri zavesti in je umrl z razpelom v roki in z imenom Jezusovim na ustnicah srečno in sveto, kakor je tudi živel, saj je bil čist kot angel. Sedaj se gotovo že veseli med sinovi sv. Ignacija v nebesih.“

Zemeljski ostanki leže tu pred nami, žalostnimi njegovimi tovariši, ki žalujejo — ne radi njega, ki je umrl, ampak radi sebe, ki jih je zapustil na tem svetu.

Začudeno se vprašujemo : s čim smo zaslužili, da smo ga tako dolgo imeli v svoji sredi, imeli kot veličasten, živ zgled.

O velečastni, hudo je izgubiti takega sošolca, velika je pa tudi čast, da je bil naš tovariš. Gotovo nas ne bo pozabil; od njegove ljubezni se mnogo nadejamo.“

Iz pisma istega osmošolca na svoje starše v Windhorstu (Bosna) navajamo naslednje stavke :

„Ne trdim preveč, če rečem, da takega gojenca zavod še ni imel in ga zopet ne bo imel tako kmalu. Kakor sijajen vzor čednosti je živel med nami in vse izpodbujal s svojim zgledom.

Nočem mu peti kakega slavospeva s praznimi besedami. Zadostuje, da vam navedem nekaj iz Petrovega življenja, da vas s tem prepričam, da lahko tudi iz tega naroda izidejo veliki, sveti možje.“

Neki sedmošolec je pisal med drugim takole enemu svojih prejšnjih profesorjev : „Peter je zaslužil, da je bil sprejet v Družbo Jezusovo. Nihče ne more o njem v vseh osmih letih kaj povedati, kar bi ne bilo v zgled ne samo dijakom, ampak tudi jezuitom. Bil je pravi apostol, da, pravi svetnik na vrhuncu popolnosti. ‚V čem je bil sv. Stanislav boljši od Petra?‘ so se vpraševali gojenci, čudeč se njegovi odličnosti v vsakem oziru . . . V četrtek, ob dveh popoldne, je poletel blaženi tja, kamor si je že davno želel : v lepi raj. Da, naravnost v raj, ker njegove vice so bile že tukaj; zanj nihče več ne moli, ampak se mu

že priporočajo. Zemlja ni bila vredna takega zaklada! Počivaj mirno, blaga duša!“

Temu podobno beremo v pismu nekega šestošolca: „Nihče izmed nas ne dvomi, da je Peter odšel naravnost v nebesa in zasedel visoko mesto med blaženimi. Jaz sem ga v življenju tako cenil in se čudil njegovim krepostim, da sem se mu začel koj po smrti priporočati; in ne dvomim, da bo prvi narodni svetnik hrvaški.“

„Barbariča slave dijaki kot svetnika,“ piše neki petošolec svojemu prijatelju. „Ako njega Cerkev ne prišteje svetnikom, tedaj si jaz nikdar ne bom mogel predstavljati svetosti kakega svetnika.“

O hvali malih dijakov ne bomo govorili; da bi bilo po njihovem, bi ga bili takoj proglasili za svetnika. Navajamo samo željo nekega tretješolca, ki je pisal svojim staršem:

„Dal Bog, da bi bili vsi gojenci kakor rajni Peter! Tedaj bi bil naš zavod pravi raj na zemlji.“

9. Velikonočni zvonovi.

Velikonočni zvonovi so zvonili, ko smo nesli na veliko soboto dopoldne Petrove zemeljske ostanke na prijazni hribček „Bojno“, južno od mesta. Dolg izprevod šolske mladine, gimnazijcev, duhovnikov in mnogoštevilnega ljudstva je spremil pokojnika na pokopališče. Bela krsta, ki so jo nesli sami osmošolci, je bila okrašena s prvim pomladnim cvetjem. Bil je to nenavaden izprevod.

Žalost za dragim pokojnikom je skoro prekosila velikonočno veselje.

Ob odprtem grobu se je marsikako oko orosilo. Videč, kako spuščajo v temno jamo zemeljske ostanke Petrove in ž njimi vse nade, ki smo jih stavili vanj, je marsikdo čutil isto, kar je čutil p. Zabeo. Obžalujoč bridko izgubo v pismu na Petrove tovariše, je zaklical iz daljne Tirolske svojemu ljubljenu dijaku v grob naslednji zadnji „Z Bogom“.

„Oj Peter, nepozabni moj Peter, kaj naj rečem, s čim se potolažim? S teboj so izgubili dijaki svoj vzor, izgubil zavod najlepši kras; izgubil tvoj narod svojo najboljšo nado, izgubila domovina gorečega duhovnika in apostola Srca Jezusovega; izgubila, kar sem ravnokar čul, tudi Družba Jezusova svojega najmlajšega, toda v kreposti dozorelega sina! Pa kaj pravim? Izgubili? Ne! Dobili so tvoji součenci, kakor drugi gojenci in mnogi drugi mladeniči, sijajen vzor, na katerega se bodo lahko ozirali še leta in leta; dobil zavod priprošnika in posredovalca pri sv. Alojziju, katerega živa podoba si bil; dobil tvoj narod najlepšo diko, na katero bo vedno po pravici ponosen; dobila tvoja domovina angela molitve, ki bo dvigal zanjo neprestano roke pred prestolom božjega Srca; dobila Družba Jezusova v nebesih vrednega tovariša sv. Stanislava, Alojzija in Berhmansa.

Te misli vplivajo name kakor balzam na hudo rano. Tolaži me tudi misel na presveto in preljubljeno voljo božjo, v katero se je vdal s

tako otroško zaupnostjo. Tolaži me beseda svetega pisma: „Consummatus in brevi explevit tempora multa!“ (Zgodaj je končal, a vendar je izpolnil dolgo dobo!) Tolažijo me redke kreposti, s katerimi si si v svoji bolezni mnogo zaslužil pri Bogu. Tolaži me upanje, da se je na tebi samem izpolnila želja, ki si jo kot največjo željo znal tako lepo povedati: „Po tem zemskem življenju pa, o presveto Srce, sprejmi ga okrašenega z vencem zaslug v svoje milo naročje in mu daj v njem trajno prebivališče.“

10. Pri ločitvi.

Dragi bralec! Spremljala sva Petra od zibelke do groba. Sedaj je naju zapustil. Na njegovem grobu se morava tudi midva ločiti. Ti li smem, mladi prijatelj, podajajoč roko za slovo, reči kako zaupno besedo? Veruj mi, da se mi je teže posloviti s teboj kakor s Petrom; saj je on dosegel svoj namen, ladjica njegovega življenja je v pristanišču večne domovine, on je rešen, srečen na veke. In ti? Ti pa si daleč od domačega kraja, tujec med tujci. Ti si mlad, pa tudi steza mladosti ne pelje vedno po livadah in zelenih logih. Ali ti ni včasih pri srcu, kakor da si popolnoma sam v mrtvi, goli puščavi? Divni kraji v daljavi s svojim senčnatim drevjem in ponosnimi palačami, kjer si upal, da se ti bo odpočila trudna noga in da si boš ugasil hudo žejo, so se pokazali kakor „fata morgana“, kakor prazne zračne podobe: prevaral

si se. O, da bi v takih časih imel zaupnega vodnika in prijatelja!

Glej, takega bi ti rad pokazal. Poznaš ga: to je Peter!

Kakor si videl, je moral hoditi on po isti poti, kakor hodiš ti. On ve za vse nevarnosti in težave tega pota, ker jih je sam izkusil. Nobena posebna pravica ga ni povzdigovala nad slabosti mladeniške dobe. Saj se je moral tudi boriti proti strastem in skušnjavam naše narave. Toda z božjo pomočjo jih je premagal; napadan, skušan z boleznijo in stiskan od raznih nezgod, je stopal vendar kot junak skoz metež dušnih neprijateljev, skoz ogenj in vodo, čez trnje in kamenje; pa je, kakor upamo, srečno dosegel svoj namen. Od tam sedaj kliče tebi in vsi mladini:

„Za menoj!“

„Za menoj! veselo in junaško, vestno izpolnjujoč svoje dolžnosti! Gor proti nebu povzdigni oči in srce.“

„Za menoj!“ kliče ti iznova, razvijajoč lilijsko zastavo prečiste Device in držeč jo visoko, kliče tebe in vso mladino, da se bojujete pod zastavo nebeške Kraljice kot njeni otroci, kot njeni izbrani družabniki.

„Za menoj!“ kliče tretjič iz vsega svojega srca in kaže na presv. Srce Odrešenikovo, ki je najboljši prijatelj mladine. O, da bi imel Peter vsa mladeniška srca, kako bi jih ginjen in poln goreče ljubezni poklonil in posvetil na vse veke božjemu Srcu Jezusovemu!

Če stojiš, mladi moj prijatelj, na razpotju, ne vedoč, kam bi se obrnil, na desno ali na levo, kateri stan bi si izbral, glej zopet na Petra! V tem odločilnem trenutku ti kliče: „Za menoj!“ Premišljuj, moli, delaj pri volitvi stanu tako, kakor si Petra videl premišljevati, moliti in delati, ter vedi, kakor svetla zvezda bo božja volja razsvetlila stezo, ki te bo pripeljala do časne in večne sreče.

Naj bo smer tvojega življenja kakršnakoli, vedno imej kakor Peter pred očmi namen, za katerega si ustvarjen; po tem moraš uravnati vse svoje življenje, ako nočeš izgubiti vsega — Boga in večnosti! Za Boga in za večnost je živel Peter. Bog je sedaj tudi njegovo bogato plačilo. Tudi tvoje bo, ako boš hodil po Petrovih stopinjah...

Kazalo.

	Stran
Mladenci slovenski!	III

Prvi del.

Sin gorate Hercegovine.

1. Na ljubuških razvalinah	1
2. Očetov dom	5
3. Slika materina	9
4. Vesela mlada leta	11
5. Dvanajstletni učitelj	13
6. Pastir	14
7. V ljudski šoli	17
8. Trgovec	21
9. Bodi pisar!	25
10. Dragoceni biser	27
11. Z Bogom!	29

Drugi del.

Dijak v Bosni.

1. V Travniku	33
2. En dan v zavodu	38
3. Mladi gojenec	42
4. Vzor dijak	46
5. „Zrcalo lenobe“	52
6. Jubilej sv. Alojzija	57
7. Dragi kamen	61
8. Vzemi in beri!	65

9. Težka poskušnja	68
10. Narodne navade in pravljice	72
11. Marijin družabnik	77
1. Obljuba	77
2. Žar ljubezni	81
3. Družbi na čelu	84
4. Slovesna akademija	89
12. Potovanje o počitnicah l. 1892	93
1. Po Bosni in dalje	93
2. Marija-zvezda	95
3. Iz Banjaluke v Jajce in do sinjega morja	99
13. Skrivnost	104
14. Svetišče duše	108
15. Srečno ponižen	119
16. „Pri zvončku“	125
17. Prava prostost	126
18. Vedro čelo	131
19. Liliya med trnjem	135
20. Angel miru	137
21. Zvest katoličan	140
22. Rodoljub	144
23. Apostol Srca Jezusovega	146
1. V zavodu	146
2. V rojstvenem kraju	153
3. Za domovino	158
24. Poklic	163
1. Zvezda na potu življenja	163
2. V duhovski stan	166
3. K redovnikom	171

Tretji del.

V šoli križa.

1. Pomladna nevihta	174
2. Še eno veselje	176
3. Cvetje na križevem potu	178

	Stran
4. Zrel za nebesa	184
5. Blizu luči	189
6. Večerni dan	195
7. Krona življenja	198
8. Venec tovarišev	202
9. Velikonočni zvonovi	207
10. Pri ločitvi	209

NARODNA IN UNIVERZITETNA
KNJIČNICA

00000482513

